TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
M. Rauf İnan Sk. No:5 Sıhhıye / ANKARA TEL:0312 431 21 80 www.iskur.gov.tr

5. GENEL KURUL ÇALIŞMA RAPORU

KASIM 2009

TÜRKİYE İŞ KURUMU

5. GENEL KURUL
ÇALIŞMA RAPORU

TÜRKİYE İŞ KURUMU

5. GENEL KURUL ÇALIŞMA RAPORU

KASIM 2009
ANKARA

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SUNUŞ

2008 yılında başlayan ve etkileri devam eden küresel krizin, mali piyasaların yanı sıra, işgücü piyasasında da önemli etkileri olmuştur. İstihdam ve işsizlik sorunu, gelişmişlik seviyeleri ne olursa olsun, tüm ülkelerin en öncelikli sorunu haline gelmiştir. Bazı olumlu işaretlere ve değerlendirmelere rağmen, tüm ülkelerde farklı ölçülerde de olsa, krizin etkileri sürmektedir.

Krizle birlikte gittikçe artan yapısal nitelikteki işsizlik olgusu, toplumun kamu istihdam kurumlarından beklentilerini artırmış; bu kurumların, piyasanın ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünü yetiştirmek ve işsizlikle mücadele yönündeki görevlerini daha öncelikli hale getirmiştir.

İşsizlikle mücadele etmek, istihdamı artırmak ve işgücü piyasasını dengeli bir yapıya kavuşturmak, toplumdaki tüm kesimlerin ortak beklentisidir. Bu bağlamda, istihdamın artırılması ve işsizliğin önlenmesine yönelik toplumun tüm kesimlerinin görüş ve önerilerinin değerlendirildiği Genel Kurul çalışmaları büyük önem taşımaktadır.

Genel Kurul çalışmalarına katılarak görüş ve önerileriyle destek sağlayan Genel Kurul üyelerine, Kurum Yönetim Kurulu üyelerine, beraber çalıştığımız kamu kurum ve kuruluşları ile sosyal taraf temsilcilerine ve V. Genel Kurulumuzun düzenlenmesinde emeği geçen Kurum çalışanlarına teşekkür eder, Genel Kurulun ülkemiz çalışma hayatına önemli katkılar sağlamasını temenni ederim.

Prof. Dr. Ömer DİNÇER
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ III
İÇİNDEKİLER V
TABLOLAR LİSTESİ IX
GRAFİKLER LİSTESİ XI
KISALTMALAR XII
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
GENEL DEĞERLENDİRME
1.1 DÜNYADA GENEL DURUM 3
1.1.1 Küresel Mali Kriz 3
1.1.1.1 Krizin Büyümeye Etkisi 3
1.1.1.2 Krizin İstihdama Etkisi 4
1.1.1.3 Krize İlişkin Beklentiler 7
1.1.2 Dünyadaki İşgücünün Durumu 7
1.2 KÜRESEL MALİ KRİZ VE TÜRKİYE 10
1.2.1 Genel Olarak Krizin Etkileri 10
1.2.2 Kriz Döneminde İstihdamı Korumaya ve İşsizliği Önlemeye Yönelik Önlemler (İstihdam Paketleri) 11
1.2.2.1 5763 Sayılı Kanun 11
1.2.2.2 5838 Sayılı Kanun 13
1.2.2.3 5921 Sayılı Kanun 13
1.2.3 Kriz Dönemine İlişkin Türk İşgücü Piyasası Verileri 13

İKİNCİ BÖLÜM
TÜRK İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL DURUMU
2.1 GENEL DEĞERLENDİRME 21
2.2 BÜYÜME VE İSTİHDAM 22
2.3 TÜRK İŞGÜCÜ PİYASASININ YAPISI 24
2.3.1 Genel Olarak 24
2.3.2 İşgücü 27

2.3.3 İstihdam 27
2.3.4 İstihdamın Sektörler İtibariyle Dağılımı 28
2.3.5 İşsizlik 30
2.3.6 Kayıt Dışı İstihdam 33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TÜRKİYE İŞ KURUMU VE YAPISI
3.1 TARİHSEL GELİŞİM 35
3.2 İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMUNDAN TÜRKİYE İŞ KURUMUNA 36
3.2.1 Kurumun Görev Alanı 36
3.2.2 Kurumun Görevleri 36
3.2.3 Kurumun Teşkilat Yapısı 36
3.2.3.1 Genel Kurul 36
3.2.3.2 Yönetim Kurulu 37
3.2.3.3 Genel Müdürlük 37
3.2.3.4 İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları 37
3.3 KALİTE YÖNETİM SİSTEMİ ÇALIŞMALARI 37
3.4 STRATEJİK YÖNETİM ÇALIŞMALARI 37
3.4.1 2008-2012 Stratejik Planında Belirlenen Amaçlar 38

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
İSTİHDAM HİZMETLERİ
4.1 İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZ VE İZLEME ÇALIŞMALARI 41
4.2 İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ DANIŞMA KURULU 42
4.3 İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASI 43
4.4 ULUSAL İSTİHDAM POLİTİKASINI BELİRLEME ÇALIŞMALARI 44
4.5 YEREL İSTİHDAM POLİTİKALARI BELİRLEME ÇALIŞMALARI 45
4.6 İŞE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ 46
4.6.1 Yurtiçi İşe Yerleştirme Hizmetleri 46
4.6.1.1 Başvuru 48
4.6.1.2 Açık İş 50
4.6.1.3 İşe Gönderme 51
4.6.1.4 İşe Yerleştirme 52
4.6.1.5 Kayıtlı İşsizler 53
4.6.1.6 Özürlü ve Eski Hükümlülerin İstihdamı 54
4.6.1.7 İşyeri Ziyaretleri 56
4.6.2 Yurtdışı İstihdam Hizmetleri 57
4.7 ÖZEL İSTİHDAM BÜROLARI 58

BEŞİNCİ BÖLÜM
AKTİF İSTİHDAM POLİTİKALARI

5.1 İŞGÜCÜ YETİŞTİRME KURSLARI 62
5.2 İŞ VE MESLEK DANIŞMANLIĞI 64
5.3 MESLEK ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME ÇALIŞMALARI 66
5.4 İŞLETMELERDE EĞİTİM HİZMETLERİ 67
5.5 ÖZELLEŞTİRME SOSYAL DESTEK PROJESİ II (ÖSDP) 68

ALTINCI BÖLÜM
PASİF İSTİHDAM POLİTİKALARI

6.1 İŞSİZLİK SİGORTASI 73
6.2 ÜCRET GARANTİ FONU 75
6.3 KISA ÇALIŞMA ÖDENEĞİ 77
6.4 İŞ KAYBI TAZMİNATI 79
6.5 İŞSİZLİK SİGORTASI FONU YÖNETİMİ 80

YEDİNCİ BÖLÜM
AVRUPA BİRLİĞİ İLE İLİŞKİLER VE PROJELER

7.1 AVRUPA BİRLİĞİ İLE İLİŞKİLER 85
7.1.1 AB Uyum Çalışmaları 85
7.1.2 Avrupa İstihdam Stratejisine (AİS) Dahil Olma Süreci 85

7.1.2.1 İstihdam Durum Raporu 86
7.1.2.2 Ortak Değerlendirme Belgesi (JAP) 86
7.1.2.3 Ulusal Reform Programı 86
7.2 PROJELER 86
7.2.1 Aktif İstihdam Tedbirleri ve İŞKUR'a Yerel Düzeyde Destek Projesi ... 86
7.2.2 Genç İstihdamının Artırılması Operasyonu 88
7.2.3 Kamu İstihdam Hizmetlerinin Kalitesinin Artırılması Operasyonu 88
7.2.4 Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu 89
7.2.5 Uzun Dönemli İşsizlerin İstihdam Edilebilirlikleri Yararına İşgücü Piyasası Aracılık Faaliyetlerinin Arttırılması 90
7.2.6 İŞKUR'un Kurumsal Yapısının Güçlendirilmesi, Özürlüler İçin Gelişmiş Bir İstihdam Stratejisi ve Mesleki Rehabilitasyon Projesi 90

7.2.7 21. Yüzyılın İnsan Kaynaklarının Yetiştirilmesine Yönelik Olarak İşgücü Piyasası Bilgilerinin Toplanması, Geleceğe Yönelik Tahminlerin ve Etkin Bir İşgücü Piyasası Analiz ve İzleme Sisteminin Oluşturulması Projesi 91
7.2.8 GAP-II Projesi 92
7.2.9 Türkiye'de Kadınlar İçin İnsana Yakışır İş İmkanları Sağlanması Yoluyla Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Gerçekleştirilmesine Yönelik Aktif İşgücü Piyasası Politikaları Projesi 93
7.2.10 Herkes İçin İnsana Yakışır İş: Antalya'da Gençlik İstihdam Programı 94
7.2.11 Kadın İstihdamının Arttırılmasına Yönelik Strateji Geliştirme Projesi 94
7.2.12 Sektörler Arası İşbirliğine Dayalı İstihdamı Geliştirme ve Girişimciliği Destekleme Projesi 94
7.2.13 Avrupa Rehberlik Merkezi (Euroguidance- Türkiye) 95
7.2.14 Ücret Garanti Fonu Çalıştayı 96
7.2.15 Sosyal İçerme Operasyonu 96
7.2.16 Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu 96
7.2.17 Otomasyon Ağı Projesi 96
7.2.18 Entegre İş Platformu 97
7.2.19 I. Ulusal Gençlik İstihdam Zirvesi 98

SEKİZİNCİ BÖLÜM
BÜTÇE VE PERSONEL
8.1 BÜTÇE 101
8.2 YERLEŞİM DURUMU 102
8.3 PERSONEL DURUMU 103

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 106

KAYNAKÇA 110

EK: IV. GENEL KURUL KARARLARI 112
İSTİHDAM POLİTİKASI ÖNERİLERİ 113

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Ülkelerin Büyüme Hızları 4
Tablo 2. Ülkelerin İşsizlik Oranları 5
Tablo 3. Çeşitli Ülkelere İlişkin İşgücü Verileri 8
Tablo 4. 2008 Yılı Ülkelere Göre İstihdamın Sektörel Dağılımı 9
Tablo 5. Büyüme ve İstihdam Tahminleri 23
Tablo 6. Yıllara Göre İşgücü Durumu 25
Tablo 7. Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılım ve İşsizlik Oranları 27
Tablo 8. İşteki Durumuna Göre İstihdam Edilenler 28
Tablo 9. Eğitim Durumuna Göre İstihdam Edilenler 28
Tablo 10. Yıllar İtibariyle İstihdamın Sektörel Dağılımı 29
Tablo 11. Eğitim Durumuna Göre İşsizler 32
Tablo 12. Kayıt Dışı İstihdam Edilenler 33
Tablo 13. Yurt İçi İşe Yerleştirme Faaliyetleri 46
Tablo 14. Başvuru Sayıları 49
Tablo 15. Yaş Gruplarına Göre Başvuran, İşe Yerleştirilenler ve İşsizler 49
Tablo 16. Eğitim Düzeyine Göre Başvuran, İşe Yerleştirilenler ve İşsizler 50
Tablo 17. Açık İş Genel Verileri 50
Tablo 18. İşe Gönderme Verileri 51
Tablo 19. İşe Yerleştirme Verileri 52
Tablo 20. İstihdam Hizmetleri 53
Tablo 21. Kayıtlı İşsizlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı 53
Tablo 22. Özürlülerin Başvuru, İşe Yerleştirme, Sıra Bekleme Durumları 54
Tablo 23. Özürlülerin Açık Kontenjan Durumları 55
Tablo 24. Eski Hükümlülerin Başvuru, İşe Yerleştirme, Sıra Bekleme Durumları..... 55

Tablo 25. Eski Hükümlülerin Açık Kontenjan Durumları 56
Tablo 26. Yıllar İtibariyle İşyeri Ziyaretleri 56
Tablo 27. Yurtdışına Giden İşçilerin Ülkeler İtibariyle Dağılımı 57
Tablo 28. Özel İstihdam Bürolarının İllere Göre Dağılımı 58
Tablo 29. İşgücü Uyum Hizmetleri 62
Tablo 30. İşgücü Uyum Hizmetleri 63
Tablo 31. İş ve Meslek Danışmanlığı Hizmetleri 65
Tablo 32. İş ve Meslek Analizi Çalışmaları 66
Tablo 33. ÖSDP Kapsamındaki Faaliyetler 70
Tablo 34. İşsizlik Sigortası Ödeme Bilgileri 74
Tablo 35. Aylar İtibariyle İşsizlik Ödeneği Alanlar 74
Tablo 36. Aylar İtibariyle İşsizlik Ödeneği Ödeme Miktarları 75
Tablo 37. Ücret Garanti Fonu Ödeme Bilgileri 76
Tablo 38. Kısa Çalışma Ödeme Bilgileri 77
Tablo 39. 2009 Yılında Aylar İtibariyle Kısa Çalışma Ödeneği Alanlar 78
Tablo 40. Kısa Çalışma Ödeneğine İlişkin Çeşitli Veriler 78
Tablo 41. İş Kaybı Tazminatı Ödemeleri 80
Tablo 42. İşsizlik Sigortası Fonu Gelir Gider Tablosu 81
Tablo 43. Fon Portföyünün Getirisi 82
Tablo 44. Türkiye İş Kurumu 2008 Bütçe Gerçekleşmeleri 101
Tablo 45. Türkiye İş Kurumu 2009 Bütçe Gerçekleşmeleri 102
Tablo 46. Çalışan Personelin Hizmet Sınıflarına Göre Dağılımı 103
Tablo 47. Çalışan Personelin Öğrenim Durumları 104
Tablo 48. Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri 105

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Kriz Döneminde Ülkelerin İşsizlik Artış Oranları 6
Grafik 2. Kriz Döneminde İşgücüne Katılma, İstihdam ve İşsizlik Oranları..... 14
Grafik 3. Kriz Döneminde İşsiz Sayıları 15
Grafik 4. Aylar İtibariyle Kayıtlı İşsiz Sayıları 16
Grafik 5. İşsizlik Ödeneği Alanların Sayıları 16
Grafik 6. Kısa Çalışma Ödeneği Alanların Sayıları 17
Grafik 7. İŞKUR Tarafından Uygulanan İşgücü Uyum Programları ve Yararlanan Sayıları 18
Grafik 8. Türkiye'de İşsiz Sayıları 32
Grafik 9. İşe Yerleştirme Faaliyetleri 47
Grafik 10. 2005-2009 İşe Yerleştirme 47
Grafik 11. Özel Sektör İşe Yerleştirme (Normal Statüde) 48
Grafik 12. Özel İstihdam Bürolarının İşe Yerleştirme Verileri 59
Grafik 13. Projelerden Yararlanan Özürlüler, Hükümlü ve Eski Hükümlüler 64
Grafik 14. İşletmelerde Eğitim Seminerleri 68
Grafik 15. Fon Portföyünün Yatırım Araçları İtibariyle Dağılımı 81

KISALTMALAR

AB	:	Avrupa Birliği
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
AİPP	:	Aktif İşgücü Programları Projesi
AİS	:	Avrupa İstihdam Stratejisi
AK	:	Avrupa Komisyonu
ASF	:	Avrupa Sosyal Fonu
BM	:	Birleşmiş Milletler
ÇSGB	:	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DİBS	:	Devlet İç Borçlanma Senedi
DPT	:	Devlet Planlama Teşkilatı
DTH	:	Döviz Tevdiat Hesabı
GAP	:	Güneydoğu Anadolu Projesi
FAO	:	Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
GSYİH	:	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
HİA	:	Hanehalkı İşgücü Anketi
ILO	:	Uluslararası Çalışma Örgütü
IMF	:	Uluslararası Para Fonu
IOM	:	Uluslararası Göçmen Teşkilatı
İKG	:	İnsan Kaynakları Geliştirme Stratejisi
İKO	:	İşgücüne Katılma Oranı
İO	:	İşsizlik Oranı
İÖ	:	İşsizlik Ödeneği
İPA	:	Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
İŞKUR	:	Türkiye İş Kurumu
İTO	:	İstanbul Ticaret odası
JAP	:	Ortak Değerlendirme Belgesi
KÇÖ	:	Kısa Çalışma Ödeneği
KİT	:	Kamu İktisadi Teşekkülleri
KOBİ	:	Küçük ve Orta Boy İşletmeler
KOSGEB	:	Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme İdaresi Başkanlığı
Kurum	:	Türkiye İş Kurumu
KYS	:	Kalite Yönetim Sistemi
MEDAK	:	Meslek Danışma Komisyonu
MPM	:	Milli Prodüktivite Merkezi
OECD	:	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Teşkilatı
ÖİB	:	Özel İstihdam Bürosu
ÖSDP	:	Özelleştirme Sosyal Destek Projesi
PTT	:	Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü
SGK	:	Sosyal Güvenlik Kurumu
TÜBİTAK	:	Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
TYÇP	:	Toplum Yararına Çalışma Programı
UNDP	:	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
ÜFE	:	Üretici Fiyatları Endeksi

GİRİŞ

Dünyada yaşanan ekonomik ve toplumsal değişim süreci, krizin etkisiyle daha da hızlanmıştır. Bu süreç, ekonomik yapı içerisinde emek yoğun üretim biçimleri yerine, yüksek nitelikli işgücüne dayalı teknoloji yoğun üretim biçimlerini ön plana çıkarmıştır. Rekabet edebilirlik açısından bilgiye sahip olmanın önemi artmış, bilginin sürekli yenilenmesi ise eğitim ve yaşam boyu öğrenimi zorunlu hale getirmiştir.

Küreselleşme sonrası ortaya çıkan rekabetçi yapı, işletmelerin nitelikli işgücüne ihtiyacını artırmıştır. Teknolojinin sürekli yenilenmesi, işgücü piyasası ihtiyaçlarının karşılanabilmesi açısından, örgün eğitimin yanı sıra yaşam boyu öğrenimi gerekli kılmıştır. Özellikle bilişim alanındaki gelişmeler, çoklu beceriye sahip işgücüne ihtiyacı artırmıştır. Bu sürecin etkileri ve giderek artan işsizlik sorunuyla birlikte istihdam kurumlarının rolü artmış, işlevleri çeşitlenmiş ve işgücü piyasalarında daha görünür hale gelmiştir.

Bu gelişmeler ve değişmeler paralelinde yenilenen yapısıyla İŞKUR; Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları aracılığıyla daha katılımcı bir anlayışla işgücü piyasasında hizmet vermeye başlamıştır. Kurullar, Kurum hizmetlerinin daha etkin sunulmasında önemli katkılar sağlamaktadır.

Genel Kurula sunulan bu Raporun;

- Birinci Bölümünde; Dünyadaki işgücü piyasasının genel görünümü ve küresel mali krizin etkileri ile krize karşı Ülkemizde alınan önlemlerden,
- İkinci Bölümde; Türkiye'de istihdam ve işgücü yapısı ortaya konularak işgücü piyasası durumunun bir analizi yapılarak uygulanan istihdam politikalarından,
- Üçüncü Bölümde; İŞKUR'un görevleri ve yapısından,
- Dördüncü Bölümde; Kurumun istihdam hizmetlerinden,
- Beşinci Bölümde; Kurumun aktif istihdam politikalarına ilişkin uygulamalarından,
- Altıncı Bölümde; pasif istihdam politikaları çerçevesinde sunulan hizmetlerden,
- Yedinci Bölümde; AB uyum sürecindeki çalışmalardan ve projelerden,
- Sekizinci Bölümde ise Kurumun bütçe, personel ve yerleşim durumundan,

bahsedilmiştir.

Çalışmalarımızda bizden desteğini esirgemeyen başta Sayın Bakanımız Prof. Dr. Ömer DİNÇER'e, kamu kurum ve kuruluşları ile tüm sosyal taraf temsilcilerine, emeği geçen çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Namık ATA
İŞKUR Genel Müdürü

BİRİNCİ BÖLÜM
GENEL DEĞERLENDİRME

1.1 DÜNYADA GENEL DURUM

1.1.1 Küresel Mali Kriz

2007 yılının ortalarında ABD konut piyasasında başlayan ciddi sorunlar, gelişmiş ülke piyasalarında varlık fiyatlarındaki düşüşe, hane halklarının gelirlerinin azalmasına ve dolayısıyla iç talepte daralmaya neden olmuş, önemli yatırım bankalarının bilançolarında ciddi bozulmalara yol açmıştır. Küresel ekonomik ve finansal entegrasyonun yüksek düzeylere ulaştığı bir dönemde, bu gelişmeler 2008 yılından itibaren tüm dünya ekonomilerini hızla etkilemeye başlamıştır. Gelişmiş ülkelerdeki finans piyasalarında ortaya çıkan ve zamanla gelişmekte olan ülkelere yayılan istikrarsızlık, 2008 yılının ikinci yarısından itibaren çok ciddi boyutlara ulaşmış ve küresel ölçekte bir ekonomik krize dönüşmüştür.[1] Özellikle ihracatı yüksek ülkelerin reel sektörleri dış talep daralması nedeniyle küresel krizden daha fazla etkilenmişlerdir.

1.1.1.1 Krizin Büyümeye Etkisi

2003 yılından itibaren dünya ekonomisinde görülen yüksek oranlı büyüme, krizle birlikte yerini yavaşlamaya bırakmıştır. Kriz gelişmiş ülkelerin finans sektörünü çökertirken, gelişmekte olan ülkelerin özellikle reel sektörlerinin daralmasına neden olmuştur. Ülkelerin birçoğu ve özellikle gelişmiş ülkeler bu krizle mücadele edebilmek için bir dizi kurtarma ve teşvik paketleri açıklamışlardır. Finansal önlem paketleri yanında vergi indirimleri ve kamu harcamalarını artırıcı önlemlerin yer aldığı mali paketler de yürürlüğe konmuştur. Merkez Bankaları birbirleriyle eşgüdümlü olarak faizleri düşürmüş ve likidite artırıcı ortak önlemler almaya karar vermişlerdir. Ancak, alınan tüm önlemlere rağmen gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkenin durgunluğa girmesi engellenememiştir. Durgunluk ve gerilemenin 2009-2010 yıllarında da devam edeceği öngörülmektedir. Bazı ülkelerin büyüme hızlarını gösteren aşağıdaki tablodan da durum net olarak anlaşılmaktadır.[2]

[1] Orta Vadeli Program (2010-2012)
[2] TOBB 2008 Ekonomik Rapor

Tablo 1.Ülkelerin Büyüme Hızları (%)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009*	2010*
AB	2,5	2,0	3,2	2,9	0,8	-4,0	-0,1
Belçika	3,2	1,8	2,8	2,9	1,0	-3,5	-0,2
Bulgaristan	6,6	6,2	6,3	6,2	6,0	-1,6	-0,1
Çek Cumhuriyeti	4,5	6,3	6,8	6,1	2,5	-2,7	0,3
Danimarka	2,3	2,4	3,3	1,6	-1,2	-3,3	0,3
Almanya	1,2	0,8	3,2	2,5	1,3	-5,4	0,3
Estonya	7,2	9,4	10,0	7,2	-3,6	-10,3	-0,8
İrlanda	4,6	6,2	5,4	6,0	-3,0	-9,0	-2,6
Yunanistan	4,6	2,2	4,5	4,5	2,0	-0,9	0,1
İspanya	3,3	3,6	4,0	3,6	0,9	-3,2	-1,0
Fransa	2,5	1,9	2,2	2,3	0,4	-3,0	-0,2
İtalya	1,5	0,7	2,0	1,6	-1,0	-4,4	0,1
Letonya	8,7	10,6	12,2	10,0	-4,6	-13,1	-3,2
Litvanya	7,4	7,8	7,8	9,8	2,8	-11,0	-4,7
Macaristan	4,9	3,5	4,0	1,0	0,6	-6,3	-0,3
Hollanda	2,2	2,0	3,4	3,6	2,0	-3,5	-0,4
Avusturya	2,5	2,5	3,5	3,5	2,0	-4,0	-0,1
Polonya	5,3	3,6	6,2	6,8	5,0	-1,4	0,8
Portekiz	1,5	0,9	1,4	1,9	-0,0	-3,7	-0,8
Romanya	8,5	4,2	7,9	6,3	6,2	-4,0	0,0
Finlandiya	3,7	2,8	4,9	4,2	1,0	-4,7	0,2
İsveç	4,1	3,3	4,2	2,6	-0,2	-4,0	0,8
İngiltere	3,0	2,2	2,9	2,6	0,6	-3,8	0,1
Hırvatistan	4,2	4,2	4,7	5,5	2,4	-3,0	1,5
Türkiye	9,4	8,4	6,9	4,5	1,1	-3,7	2,2
İzlanda	7,7	7,5	4,3	5,6	1,3	-11,6	1,8
Norveç	3,9	2,7	2,3	3,1	2,1	-3,4	0,2
İsviçre	2,5	2,6	3,6	3,6	1,8	-3,2	-0,5
ABD	3,6	3,1	2,7	2,1	0,4	-2,9	0,9
Japonya	2,7	1,9	2,0	2,3	-0,7	-5,3	0,1

Kaynak: Eurostat
** Tahmin*

2004-2007 yıllarında hemen hemen tüm ülkelerde pozitif büyüme yaşanmasına rağmen, 2008 yılı son çeyreğinden itibaren çok sayıda gelişmiş ülkenin ekonomisi daralma sürecine girmiş ve pek çok gelişmekte olan ülkede büyüme hızı yavaşlamaya başlamıştır. 2009 yılında, dünya hasılasının %1,4, ABD'nin %2,6, Japonya'nın %6, Euro bölgesinin %4,8 oranında daralacağı tahmin edilmektedir. Diğer taraftan Çin ve Hindistan'ın halen yüksek oranlı büyümelerinin de etkisiyle gelişmekte olan ülkelerin %1,5 oranında büyüme kaydetmesi beklenmektedir. Dünya ekonomisinde yaşanan olumsuz gelişmelerin etkileri, dünya ticaret hacminde daha çarpıcı bir şekilde görülmektedir. 2009 yılında dünya ticaret hacminin %12,2 oranında daralacağı öngörülmektedir.[3]

1.1.1.2 Krizin İstihdama Etkisi

Küresel mali kriz, finans ve reel sektörün istihdamına da yansıyarak yüz binlerce kişinin işsiz kalmasına neden olmuştur. Ülkelerin işsizlik oranları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

[3] Orta Vadeli Program (2010-2012)

Tablo 2.Ülkelerin İşsizlik Oranları (%)

	2006	2007	2008	2009 1Ç*	2009 2Ç*		2006	2007	2008	2009 1Ç*	2009 2Ç*
İspanya	8,5	8,3	11,3	17,4	17,9	AB Genel	8,2	7,1	7	8,7	8,7
Türkiye	8,4	8,5	9,8	14,3	..	Brezilya**	10	9,3	7,9	8,6	8,6
Letonya	6,8	6	7,5	13,9	16,6	Polonya	13,9	9,6	7,1	8,3	8,2
Litvanya	5,6	4,3	5,8	11,9	14,3	Kanada**	6,3	6	6,1	8,3	8,4
Estonya	5,9	4,7	5,5	11,4	13,5	Endonezya**	10,4	9,4	8,4	8,1	..
İrlanda	4,5	4,6	6	10,1	11,8	İsveç	7	6,1	6,2	7,9	9,1
Macaristan	7,5	7,4	7,8	9,7	10,2	Almanya	9,8	8,4	7,3	7,8	7,6
Hırvatistan	11,2	9,6	8,4	9,5	8,3	İngiltere	5,4	5,3	5,6	7	..
Fransa	9,2	8,4	7,8	9,3	9,1	Yeni Zelanda**	3,9	3,7	4,2	5,6	5,8
Rusya**	7,2	6,1	6,4	9,1	8,5	Slovenya	6	4,9	4,4	5,3	5,7
Portekiz	7,8	8,1	7,7	9	9,1	Danimarka	3,9	3,8	3,3	5,2	6
ABD	4,6	4,6	5,8	8,8	9,1	Japonya	4,1	3,9	4	4,6	5,2

Kaynak: Eurostat
*Çekrek Dönem
**OECD verileri

2008 yılında hemen hemen tüm ülkelerde işsizlik oranları yükselmiştir. 2009 yılındaki artışlar ise daha yüksek orandadır. ILO kaynaklarına göre; 2008'de dünya genelinde işsiz sayısı bir önceki yıla göre 5 milyon artarak 190,2 milyon olmuştur. 2009'da bu artışın 20-50 milyon civarında olacağı tahmin edilmektedir. 2009 yılında istihdamda görülen önemli ölçüdeki daralma nedeniyle işsizlik oranının, Euro bölgesinde yüzde 7,5'den yüzde 10'a, ABD'de yüzde 5,8'den yüzde 9,3'e, OECD ülkeleri genelinde yüzde 5,9'dan yüzde 8,5'e yükselmesi beklenmektedir. Dünya genelinde ise işsizlik oranında 2,6 puanlık artış olacağı tahmin edilmektedir.

Aşağıda yer alan ve 2009 yılının ilk çeyreğindeki işsizlik oranının 2008 yılının ilk çeyreğindeki işsizlik oranının yüzde kaç üzerinde olduğunu gösteren grafik ise, 2009 yılındaki işsizlik artışlarının daha büyük oranlarda olacağı görüşünü doğrular niteliktedir.

Grafik 1. Kriz Döneminde Ülkelerin İşsizlik Artış Oranları (%)

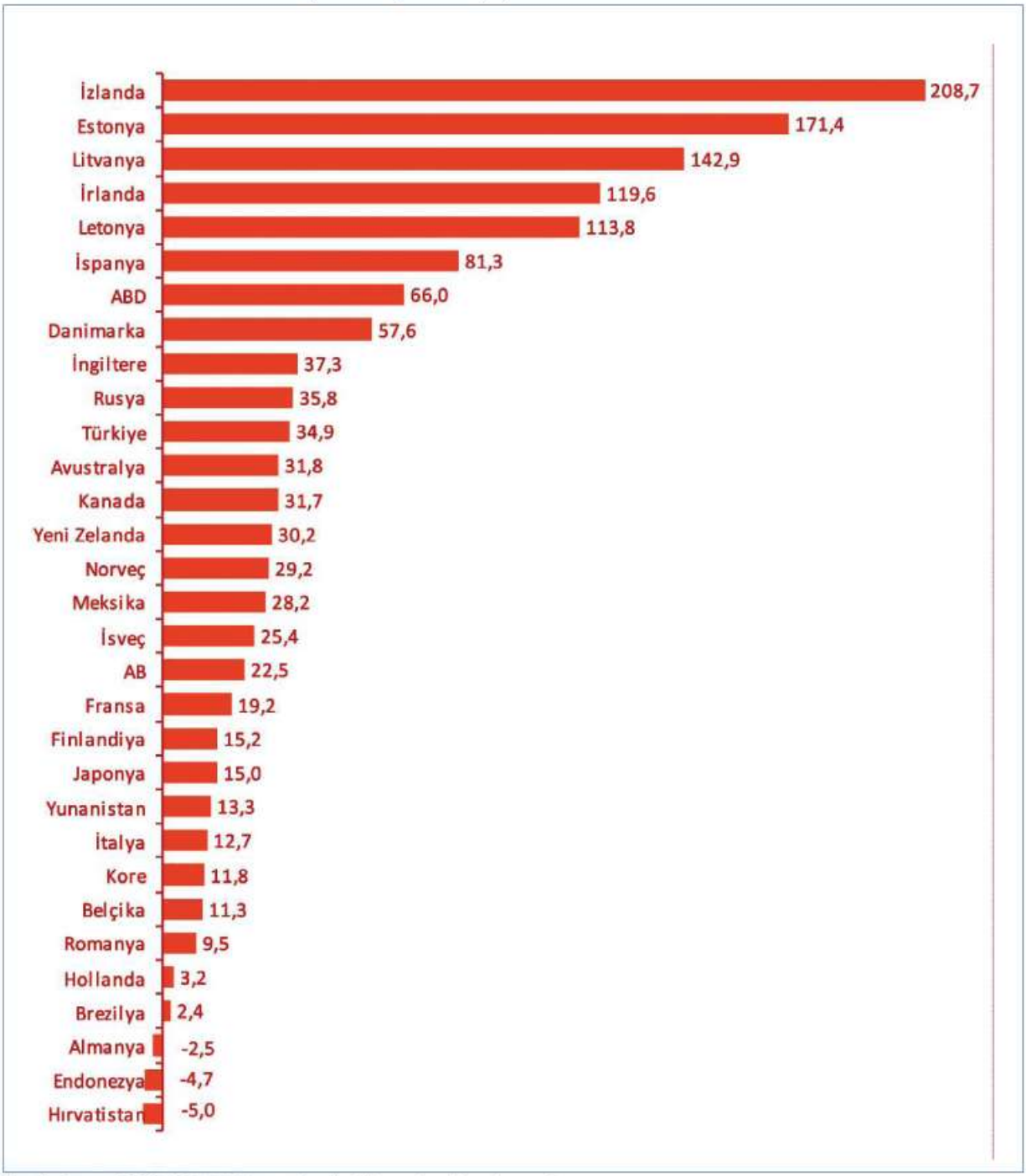

Kaynak: Eurostat-OECD (2008-2009 1. çeyrek verileri dikkate alınarak hazırlanmıştır.)

Özellikle İzlanda, Estonya, Litvanya, Letonya ve İspanya'daki artışların yüksekliği dikkat çekerken, Türkiye'deki artış oranı orta denilebilecek düzeydedir. İşsizlik oranı azalan ülkeler ise sadece Almanya, Endonezya ve Hırvatistan'dır.

1.1.1.3 Krize İlişkin Beklentiler

Son zamanlarda açıklanan veriler, dünya ekonomisinde nispi bir toparlanmanın başladığını, mali piyasalardaki istikrarsızlığın azaldığını, üretici ve tüketici güveninde göreli bir iyileşme kaydedildiğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, küresel ekonomik büyümeye ilişkin yukarıda verilen tahminlerin bir miktar olumlu yönde revize edilmesi söz konusu olabilecektir. Ancak, yaşanmakta olan küresel krizin derinliği ve yaygınlığı dikkate alındığında özellikle işgücü piyasasının toparlanma hızına ilişkin bazı belirsizliklerin devam ettiği söylenebilir.[4]

Bu nedenle, krizin seyrine ilişkin olarak ihtiyatlı bir biçimde hareket edilmesi gerektiği konusunda genel bir mutabakat vardır. Küresel krizle mücadele kapsamında uygulamaya konulan para ve maliye politikaları ile finans sektörüne desteklerin, orta ve uzun dönemde, fiyat istikrarını, finansal istikrarı ve mali sürdürülebilirliği riske atmaması gerektiği konusunda da bir görüş birliği mevcuttur. Bu çerçevede, birçok ülke, orta vadeli programlarını ve hedeflerini oluşturmakta olup, kriz sonrası döneme ilişkin çıkış stratejilerini tasarlamaktadır. Bu stratejilerin uluslararası düzeyde etkin koordinasyonu, dünya ekonomisindeki toparlanma sürecinin temel belirleyicisi olacaktır.[5]

1.1.2 Dünyadaki İşgücünün Durumu

Aşağıdaki tabloda seçilmiş bazı ülkelerin ve AB'nin işgücü piyasasına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

[4] Orta Vadeli Program (2010-2012)
[5] Orta Vadeli Program (2010-2012)

Tablo 3.Çeşitli Ülkelere İlişkin İşgücü Verileri (2008)

	15-64 Yaş Nüfusu (000)	Toplam İstihdam (000)	15-64 İstihdam Edilen (000)	İşsiz Sayısı (000)	İşgücüne Katılma Oranı	İstihdam Oranı	İşsizlik Oranı	Part Time Çalışanların İstihdama Oranları	Geçici Sözleşme İle Çalışanların Oranı
Avusturya	5.576	4.090	4.020	162	75	72,1	3,8	23,3	9
Belçika	7.073	4.446	4.414	333	67,1	62,4	7	22,6	8,3
Bulgaristan	5.169	3.361	3.306	200	67,8	64	5,6	2,3	5
İsviçre	5.172	4.229	4.112	154	82,3	79,5	3,3	34,3	13,2
Çek Cumhuriyeti	7.410	5.003	4.934	230	69,7	66,6	4,4	4,9	8
Almanya	54.066	38.880	38.239	3.141	76,5	70,7	7,3	25,9	14,7
Danimarka	3.591	2.854	2.804	98	80,8	78,1	3,3	24,6	8,4
İspanya	31.252	20.258	20.103	2.591	72,6	64,3	11,3	12	29,3
AB	330.375	221.763	217.843	16.765	70,9	65,9	7	18,2	14
Finlandiya	3.514	2.531	2.497	172	76	71,1	6,4	13,3	15
Fransa	39.677	26.004	25.864	2.234	70,4	65,2	7,8	16,9	14,2
Yunanistan	7.232	4.559	4.474	378	67,1	61,9	7,7	5,6	11,5
Hırvatistan	2.061	1.227	1.191	149	63,1	57,8	8,4	8,9	12,5
Macaristan	6.794	3.879	3.849	329	61,5	56,7	7,8	4,6	7,9
İrlanda	3.041	2.101	2.055	134	72	67,6	6	18,5	8,5
İtalya	39.182	23.405	23.011	1.692	63	58,7	6,8	14,3	13,3
Japonya*	82.444	63.850	58.310	2.649	80,7	70,7	4	..	13,6
Litvanya	2.316	1.520	1.490	94	68,4	64,3	5,8	6,7	2,4
Letonya	1.568	1.125	1.076	91	74,4	68,6	7,5	6,3	3,3
Hollanda	10.970	8.593	8.468	243	79,3	77,2	2,8	47,3	18,2
Norveç	3.152	2.514	2.457	65	80	78	2,5	28,2	9,1
Polonya	26.266	15.800	15.557	1.211	63,8	59,2	7,1	8,5	27
Portekiz	7.145	5.198	4.872	427	74,2	68,2	7,7	11,9	22,8
Romanya	15.042	9.369	8.882	576	62,9	59	5,8	9,9	1,3
İsveç	6.046	4.593	4.494	303	79,3	74,3	6,2	26,6	16,1
Türkiye	45.817	21.566	21.031	2.278	50,8	45,9	9,8	9,6	11,8
İngiltere	40.094	29.364	28.671	1.753	75,8	71,5	5,6	25,3	5,4
ABD*	196.626	145.362	139.382	8.924	78,5	70,9	5,8	17,4	..

Kaynak: Eurostat
**OECD*

Tabloya işgücüne katılma oranları açısından bakıldığında; Avusturya, İsviçre, Almanya, Danimarka, İspanya, Finlandiya, Fransa, İrlanda, Japonya, Letonya, Hollanda, Norveç, Portekiz, İsveç, İngiltere ve ABD'nin %70 oranının üzerinde olduğu görülmektedir. Diğer ülkelerde işgücüne katılma oranı bu oranın altında seyretmektedir. Türkiye ise en az işgücüne katılma oranına sahip ülkedir. AB üyesi ülkelerin işgücüne katılım oranları ortalaması ise %70,9'dur.

İstihdam oranları %70'i aşan ülkeler; Avusturya, İsviçre, Almanya, Danimarka, Finlandiya, Japonya, Hollanda, Norveç, İsveç, İngiltere ve ABD'dir. İstihdam oranı en az olan ülke Türkiye'dir. Bu oran AB üyesi ülkelerde ortalama %65,9'dur.

İşsizlik oranı %10'un üzerinde olan tek ülke İspanya'dır. AB üyesi ülkelerin işsizlik oranları ortalaması %7'dir. Bu oran ve üzerinde işsizliğe sahip ülkeler ise Belçika, Almanya, Fransa, Yunanistan, Hırvatistan, Macaristan, Letonya, Polonya, Portekiz ve Türkiye'dir.

Aşağıdaki tablodan ülkelerdeki istihdamın sektörel dağılımına bakıldığında, diğer ülkelerde tarım istihdamı oldukça düşük olmasına rağmen bu oranın Türkiye ve Bulgaristan'da yüksek olduğu görülmektedir. Bunun bir sonucu olarak, bu ülkelerde hizmetler sektöründe istihdam edilenlerin toplam istihdamdaki payı diğer ülkelere göre oldukça düşük seviyede seyretmektedir.

Tablo 4. 2008 Yılı Ülkelere Göre İstihdamın Sektörel Dağılımı (%)

	Tarım	Sanayi	Hizmetler
Avusturya	6,4	23,6	70,1
Belçika	1,8	19,9	78,3
Bulgaristan	19,3	28,3	52,5
GKRK	4,2	20,3	75,5
Çek Cumhuriyeti	3,5	38	58,6
Almanya	2,1	25,3	72,5
Danimarka	2,9	20,8	76,3
Estonya	3,9	34,7	61,4
İspanya	4,3	27,3	68,5
AB	5,7	24,9	69,4
Finlandiya	4,8	25,6	69,6
Fransa (2007)*	3,2	22,6	74,2
Yunanistan	11,4	19,5	69,1
Macaristan	7,5	31,7	60,8
İrlanda	5,8	25,6	68,6
İzlanda*	4	20,8	75,3
İtalya	3,9	28,2	67,9
Japonya*	4,2	27,3	68,5
Litvanya	7,9	30,4	61,7
Lüksemburg	1,4	21,8	76,7
Letonya	7,9	28	64,1
Hollanda	3	16,7	80,3
Norveç	2,8	20,9	76,3
Polonya (2007)*	14,7	30,7	54,5
Portekiz	11,6	27,9	60,5
İsveç	2,2	22,7	75,1
Slovenya	8,6	34,6	56,8
Slovakya	3,6	34,4	62
Türkiye*	23,7	26,8	49,5
İngiltere	1,5	17,7	80,7
ABD (2007)*	1,4	19,8	78,8

Kaynak: Eurostat
**OECD*

Tüm ülkelerde sanayinin istihdam içindeki payı %16-38 arasında değişmekle birlikte ağırlıklı olarak bu oran %20-30 aralığındadır.

Türkiye, Bulgaristan ve Çek Cumhuriyeti dışındaki diğer ülkelerin hizmetler sektörünün istihdamdaki payları %60-80 aralığındadır.

1.2 KÜRESEL MALİ KRİZ VE TÜRKİYE

1.2.1 Genel Olarak Krizin Etkileri

Ülkemiz birçok kez ekonomik krizlere maruz kalmış, yaşanan krizlerin etkileri tam olarak geçmeden yenileri yaşanmıştır. Buna paralel olarak işgücü piyasaları da yeni oluşan durumlara uyum sağlama gayreti içine girmiştir. Yaşanan bu bozulma ve uyum sağlama süreci, işgücü piyasalarını daha önceki denge noktalarından farklı yerlere taşıyabilmekte, hatta yeni kavramsal ve kuramsal açılımların yapılmasını gerekli kılabilmektedir.

Türkiye son krizde de birçok alanda etkilenmiş bulunmaktadır. Ekonomik alanla ilgili olarak ticaret, finansman ve beklenti kanalları krizden en fazla etkilenen alanlar olmuştur.[6]

Krizin Türkiye ekonomisini etkilediği ilk alana bakıldığında; ihracatımızın yüzde 50'sine yakın bir bölümünü teşkil eden AB bölgesinde daha fazla hissedilmesi, ihracat performansımızı olumsuz yönde etkilemiş ve ihracatımız, özellikle sürükleyici sektörlerle bağlantılı olarak, 2008 yılı Kasım ayından itibaren ciddi oranda düşmeye başlamıştır. Son yıllardaki büyüme performansına önemli katkı yapan ihracattaki bu düşüş, üretim ve istihdamı olumsuz etkilemiştir.

Krizin etkilediği ikinci kanal ise finansman kanalıdır. Küresel finansal piyasalarda yaşanan kriz sonucunda diğer gelişmekte olan ülkelere benzer şekilde Türkiye'de de Ekim 2008'den başlayarak net sermaye çıkışı yaşandığı gözlenmiştir. Bunun sonucunda reel sektör, önceki yıllarda kolay ulaşabildiği dış kaynak bulmada sıkıntılar yaşamıştır.

Küresel kriz tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de belirsizlikleri artırmıştır. Artan belirsizlik hem güven ortamını, hem de ileriye dönük beklentileri olumsuz etkileyerek yatırım ve tüketim kararlarının ertelenmesine ve ekonomik aktivitenin ciddi oranda yavaşlamasına neden olmuştur. Türkiye'nin üretim kapasitesindeki artış sınırlanmış ve mevcut kapasitenin kullanımı olumsuz yönde etkilenmiştir.

[6] Orta Vadeli Program (2010-2012)

Gelişmeler sonucunda, GSYH 2008 yılının son çeyreğinde yüzde 6,5 oranında azalmış ve 2008 yılı GSYH artışı yüzde 0,9 olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılında ise GSYH'nın yüzde 6 civarında gerileyeceği tahmin edilmektedir. Dönemler itibariyle bakıldığında, 2009 yılının ilk çeyreğinde yüzde 14,3 olan daralmanın, yılın ikinci çeyreğinde yüzde 7'ye gerilediği görülmektedir. Bu eğilimin devam ederek, yılın üçüncü ve dördüncü çeyreğinde ekonominin önemli ölçüde toparlanması beklenmektedir. Ekonomideki bu daralma, pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de istihdamın azalmasına ve işsizliğin artmasına yol açmıştır. İstihdamın 2009 yılında, bir önceki yıla göre, yüzde 1,1 oranında azalması ve işsizlik oranının yılın tamamında yüzde 14,8 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. İstihdam alanında yaşanan olumsuz gelişmelerde, istihdam kayıplarının yanı sıra işgücüne katılma oranının artması da etkili olmuştur.[7]

1.2.2 Kriz Döneminde İstihdamı Korumaya ve İşsizliği Önlemeye Yönelik Önlemler (İstihdam Paketleri)

Küresel mali krizin başlangıcından itibaren, kamuoyunda istihdam paketleri olarak adlandırılan kanunlar yürürlüğe girmiştir.

1.2.2.1 5763 Sayılı Kanun

İstihdamı ve verimliliği artırmak, böylelikle ekonomik ve sosyal kalkınmayı gerçekleştirmek tüm dünyaülkelerinin olduğu gibi, ülkemizin de birinci hedefi haline gelmiştir. İşsizliğin önlenmesinin en temel çözüm yolu, hiç kuşkusuz istihdam kapasitesini artıracak yatırımların çoğalması, yeni iş alanlarının yaratılması, iş piyasasının esnekleştirilmesi ve aktif istihdam politikalarının uygulanmasıdır.

Bu amaçla, 5763 sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 26/05/2008 tarihli ve 26887 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Kanun ile;

- Sigorta primi işveren hissesinin beş puanlık tutarı Hazine tarafından karşılanmaya başlanmıştır.
- Gençler ve kadınların istihdamını artırmak amacıyla, mevcut istihdama ilave olarak işe alınan kadınlar ile 18-29 yaş arası gençlere ait işveren sigorta priminin 5 yıl boyunca kademeli olarak İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanmaktadır.
- İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin aktif işgücü programları çerçevesinde sunulan hizmetlerden yararlanabilmesi amacıyla İşsizlik Sigortası Fonundan kaynak kullanılmaya başlanmıştır.

[7] Orta Vadeli Program (2010-2012)

- İl İstihdam Kurulları ile İl Mesleki Eğitim Kurulları "İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu" olarak yeniden yapılandırılmış ve yerel düzeyde işgücü piyasası araştırmaları yapmalarına imkan tanımak suretiyle daha etkin hale getirilmiştir.
- Özel sektör işyerlerinin eski hükümlü ve terör mağduru çalıştırma zorunluluğu kaldırılmıştır.
- Özürlülere ait işveren sigorta primi Hazine tarafından karşılanmaktadır.
- Basın İş Kanunu ve Deniz İş Kanunu'na göre çalışıp işsiz kalanlar da işsizlik sigortası kapsamına alınmıştır.
- İşsizlik ödeneğinin daha kısa sürede bağlanmasına imkan sağlanmıştır.
- İşsizlik ödeneği miktarı %11 oranında artırılmıştır.
- Alt işverenlik sözleşmesinin yazılı yapılması zorunlu hale getirilmiş ve Bölge Müdürlüklerine alt işverenliğin tescilinden sonra inceleme yetkisi verilmiştir.
- Ağır ve tehlikeli işlerde, işverene ve alt işverene, iş sağlığı ve güvenliği ile mesleki eğitim almış işçileri çalıştırma yükümlülüğü getirilmiştir.
- İşyeri sağlık birimleri, sağlık ve güvenlik birimleri olarak yeniden tanımlanarak, ortak sağlık ve güvenlik birimlerinin kurulmasına imkan tanınmıştır.
- İşyerlerinin kurulması aşamasında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından istenen işyeri kurma izni kaldırılmıştır.
- Kreş ve emzirme odası açma yükümlülüğünün işverenler tarafından hizmet alımı ile yerine getirilmesine de imkan sağlanmıştır.
- 500 veya daha fazla işçi çalıştırılan işyerlerinde, işverenlerin spor tesisi kurma yükümlülüğü kaldırılmıştır.
- Ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik yatırımlarda kullanılmak üzere, Özelleştirme Fonu ve İşsizlik Sigortası Fonundan kaynak aktarılmıştır.
- Kayıt dışı istihdamın azaltılmasına yönelik olarak, sürekli veya geçici olarak çalışanlara ait kimlik bilgilerinin, genel kolluk kuvvetlerince ilgili Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı il müdürlükleri veya merkez müdürlüklerine bildirilmesi yükümlülüğü getirilmiştir.

Sonuç olarak bu düzenlemeler ile; zorunlu istihdam yüklerinin hafifletilmesi, nitelikli işgücü ihtiyacının karşılanması, istihdamın teşvik edilmesi, işgücü maliyetlerinin düşürülmesi, kayıt dışı istihdamın azaltılması hedeflenmiştir.

1.2.2.2 5838 Sayılı Kanun

Kanun ile;

- 2008 ve 2009 yıllarında kısa çalışma için yapılan başvurulara münhasır olmak üzere, istihdamın korunmasında önemli bir uygulama olan Kısa Çalışma Ödeneği %50 artırılmış, yararlanma süresi 3 aydan 6 aya çıkarılmıştır.
- Kısa çalışma ödeneği uygulamasının Bakanlar Kurulu Kararı ile 6 ay daha uzatılmasına imkan sağlanmıştır (Bakanlar Kurulu bu yetkisini kullanmıştır).
- Kadınların ve 18-29 yaş arası gençlerin istihdamını teşvik amacıyla 5763 sayılı Kanunla getirilen teşvikin süresi 1 yıl daha uzatılmıştır.

1.2.2.3 5921 Sayılı Kanun

Kanun ile;

- İşsizlik ödeneği alan kişilerin, 01.10.2009 tarihinden itibaren işe alınması halinde prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan işçi ve işveren payı sigorta primleri ile genel sağlık sigortası priminin kalan işsizlik ödeneği süresince İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması öngörülmüştür. Böylece yeniden işe girmek ve daha fazla gelir elde etmek suretiyle işsizler lehine; daha düşük maliyetli işçi çalıştırmak suretiyle işveren lehine avantaj sağlanmıştır.
- 2009 yılının Nisan ayına ait prim ve hizmet belgelerinde bildirilen sigortalı sayısına ilave olarak, 31.12.2009 tarihine kadar, işe alınma tarihinden önceki üç aylık dönem içinde işsiz olanların işe alınması ve fiilen çalıştırılması halinde, prime esas kazanç alt sınır üzerinden hesaplanan sigorta primlerinin işveren hisseleri 6 ay boyunca İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanacaktır. Bakanlar Kurulu işe almaya ilişkin 31.12.2009 tarihini 30.06.2010'a, primlerin Fon'dan karşılanma süresini ise 6 aya kadar uzatmaya yetkili kılınmıştır.
- Teşvikli yatırımlara bağlı olarak gerçekleştirilecek istihdam için, prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan işveren sigorta primi hisselerinin tamamının Hazine tarafından karşılanması sağlanmıştır.

1.2.3 Kriz Dönemine İlişkin Türk İşgücü Piyasası Verileri

Ülkemizde işgücüne katılma, istihdam, işsizlik ve tarım dışı işsizlik oranlarının yer aldığı aşağıdaki grafik, krizin işgücü piyasamızdaki etkileri hakkında önemli ip uçları vermektedir.

Grafik 2. Kriz Döneminde İşgücüne Katılma, İstihdam ve İşsizlik Oranları (%)

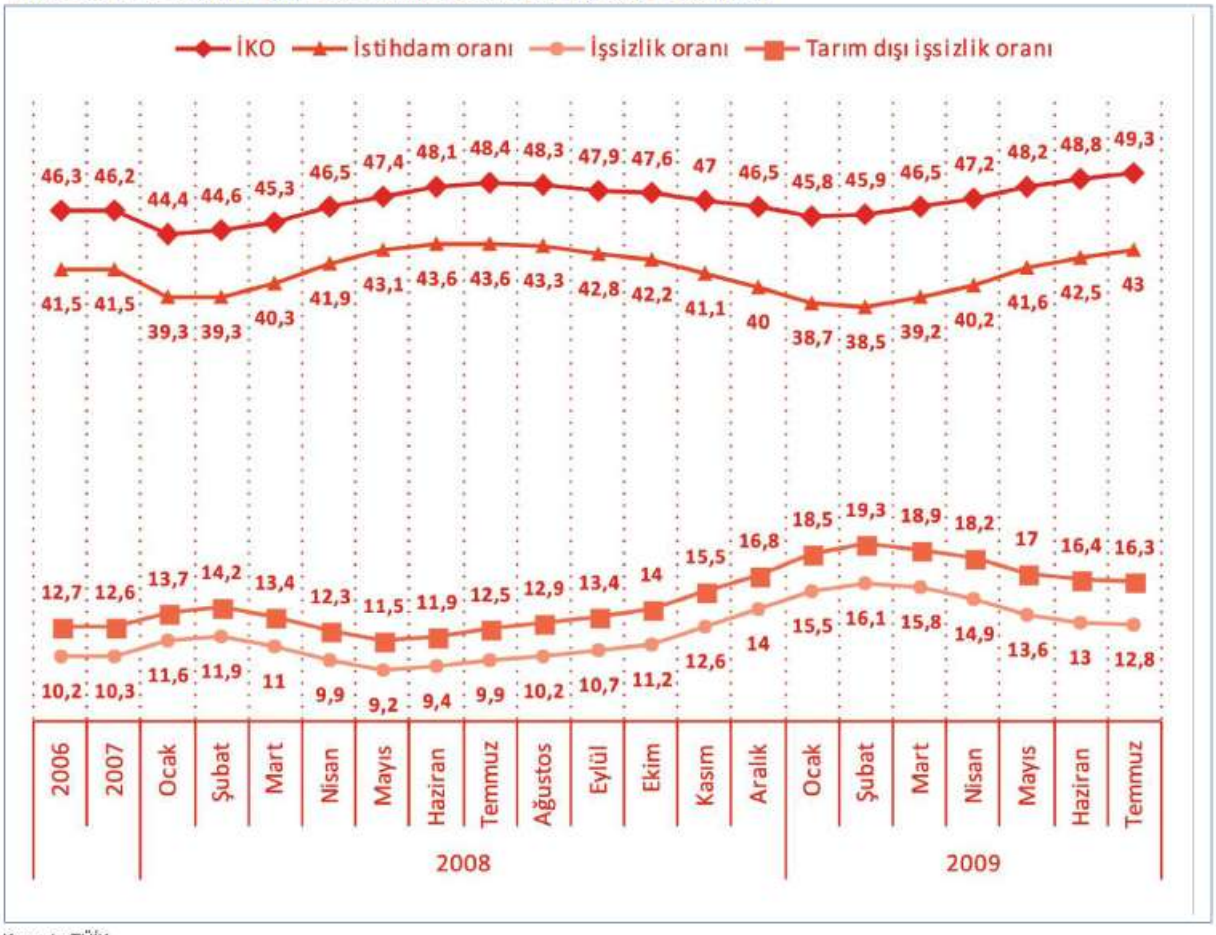

Kaynak: TÜİK

2008 yılının ikinci yarısında; işgücüne katılma oranı ile istihdam oranı düzenli olarak azalırken işsizlik ve tarım dışı işsizlik oranı artmaktadır. Bu durumun 2009 yılının ilk yarısında tersine döndüğünü söyleyebiliriz. Yani işgücüne katılma oranı ile istihdam oranı artmaya, işsizlik ve tarım dışı işsizlik oranı azalmaya başlamıştır.

Aşağıdaki grafikten görüldüğü üzere, kriz döneminde ülkemizdeki işsiz sayısı önemli ölçüde artmıştır. 2008 Temmuz ayında 2.425.000 olan işsiz sayısı 2009 Şubat ayında 3.802.000'e kadar yükselmiştir. Bu aydan itibaren yaşanan düşüşe rağmen 2009 Temmuz itibariyle işsiz sayısı 3.267.000 olup bir önceki yılın aynı dönemine göre oldukça fazladır.

Grafik 3. Kriz Döneminde İşsiz Sayıları(000)

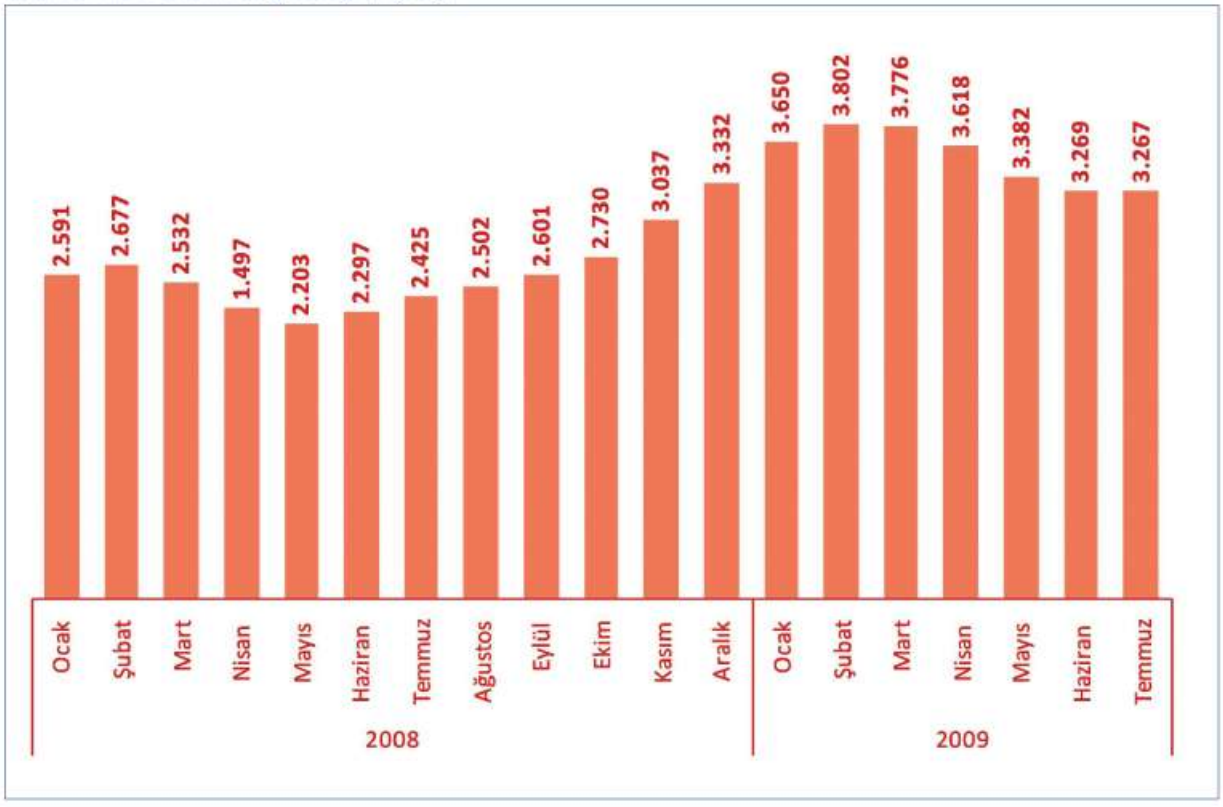

Kaynak: TÜİK

Ülkedeki tüm işsizler İŞKUR'a kayıtlı olmamakla birlikte, kriz döneminde İŞKUR'a kayıtlı işsiz sayısındaki değişiklikler krizin etkilerini önemli ölçüde ortaya koymaktadır. Ayrıca işsizlik sigortası ödenen kişi sayısındaki değişiklikler ile kısa çalışma ödeneği, krizin istihdam üzerindeki etkilerine ilişkin önemli ipuçları vermektedir.

Grafik 4. Aylar İtibariyle Kayıtlı İşsiz Sayıları (000)

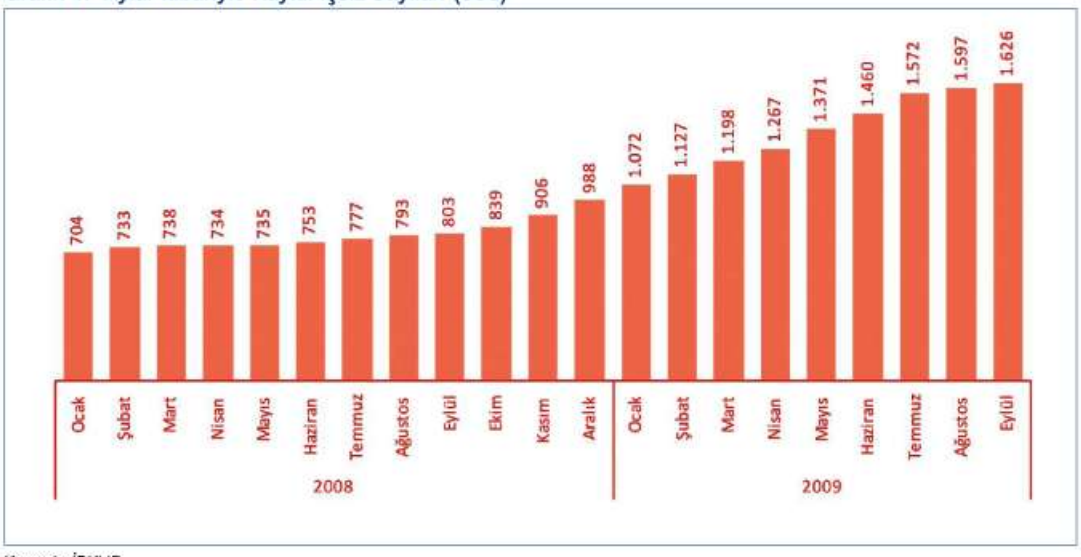

Kaynak: İŞKUR

2008 yılı boyunca kayıtlı işsiz sayısındaki artış daha sınırlı düzeyde kalmasına rağmen, yıl sonundan itibaren daha yüksek oranlarda artışlar olmuştur. 2008 Ocak ayında 704.000 olan kayıtlı işsiz sayısı, 2009 Eylül sonu itibariyle 1.626.000'e kadar yükselmiştir.

Grafik 5. İşsizlik Ödeneği Alanların Sayıları

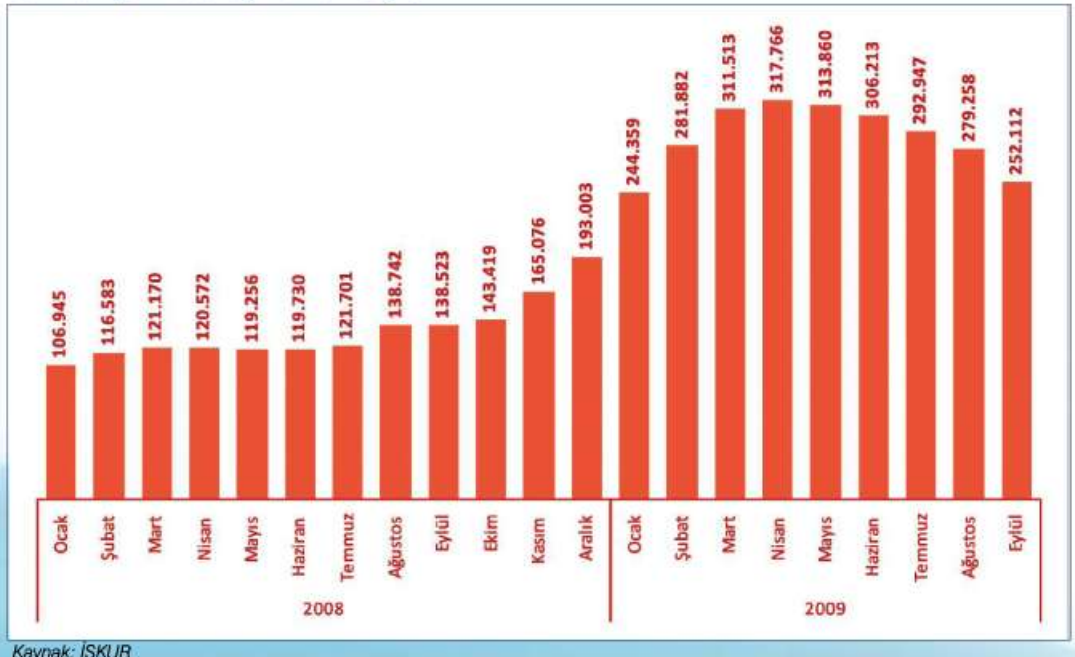

Kaynak: İŞKUR

2008 yılının Ağustos ayına kadar işsizlik ödeneği alanların sayısı ortalama 120.000 civarında seyrederken, krizin etkilerini göstermeye başlamasıyla bu rakam Ağustos ayında 138.742'ye, Aralık ayında 193.003'e ulaşmıştır. 2009 Ocak ayında işsizlik ödeneği alanların sayısı 244.000'i aşmış ve Nisan ayında 317.766 ile tarihinin en yüksek düzeyine ulaşmıştır. Bu yükseliş Mayıs ayından itibaren yerini gerilemeye bırakmış olup Eylül ayında 252.112'ye düşmüştür. Mayıs ayından itibaren meydana gelen gerileme, krizin istihdam üzerindeki etkilerinin azalmaya başladığı şeklinde yorumlanabilir.

Grafik 6. Kısa Çalışma Ödeneği Alanların Sayıları (2009)

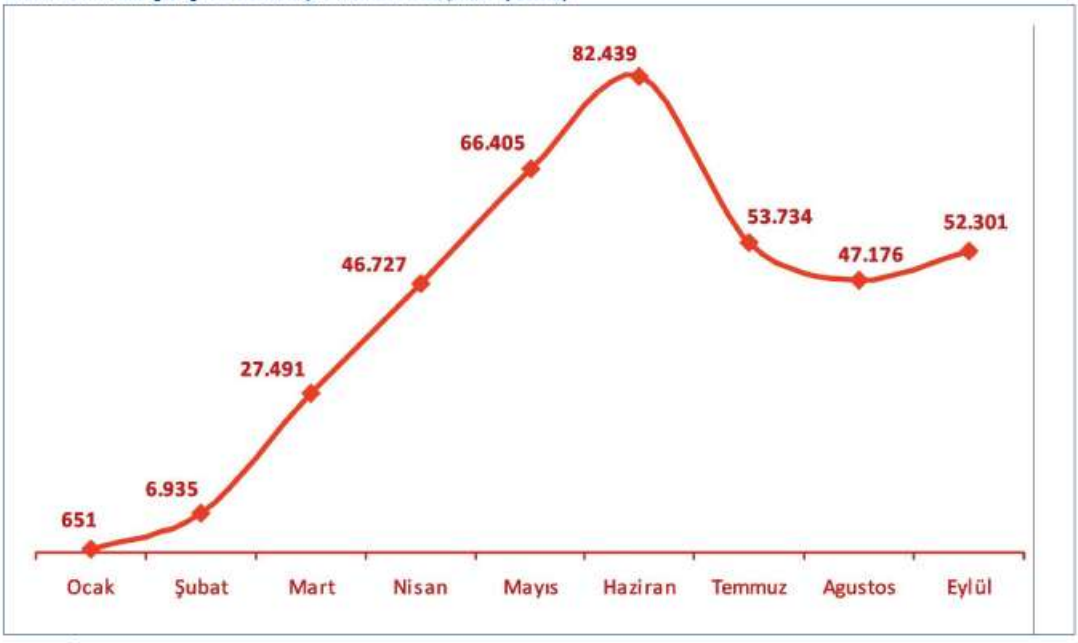

Kaynak: İŞKUR

2008 yılında kısa çalışma ödeneği ödenmemiş olmasına rağmen, krizin etkilerini iyice hissettirmesiyle başvurular başlamış ve 2009 Ocak ayında 651 çalışana kısa çalışma ödeneği ödenmiştir. Bu rakam Şubat ayından itibaren hızla yükselmiş ve Haziran ayında 82.439'a çıkmıştır. Bu anlamda işsizlik sigortası ödeneğiyle benzerlik gösteren kısa çalışma ödeneği, yine aynı şekilde Temmuz ayından itibaren düşüşe geçmiştir. Eylül ayında kısa çalışma ödeneği alan sayısı 52.301'e kadar düşmüş bulunmaktadır.

Grafik 7. İŞKUR Tarafından Uygulanan İşgücü Uyum Programları ve Yararlanan Sayıları

Kaynak: İŞKUR
**26 Ekim itibariyle*

İŞKUR, 2008 yılında 32.206 işsizin yararlandığı 1.888 işgücü uyum programı düzenlemiştir. Kriz döneminde işsiz sayısının artmasıyla birlikte işsiz kalanlara veya iş hayatına ilk kez atılan işsizlere yönelik uyum faaliyetlerine ağırlık veren İŞKUR, 2010 yılı sonuna kadar 200.000 işsiz için mesleki eğitim, 100.000 işsiz için staj eğitimi, 10.000 işsiz için girişimcilik eğitimi, 120.000 işsiz için toplum yararına çalışma programı düzenlemeyi hedeflemiştir. Bu doğrultuda 26 Ekim 2009 tarihine kadar düzenlenen 7.912 işgücü uyum programından 176.550 işsiz yararlanmıştır.

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İKİNCİ BÖLÜM
TÜRK İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL DURUMU

2.1 GENEL DEĞERLENDİRME

1950'li yıllardan itibaren hızlı bir değişim sürecine giren Türk işgücü piyasasında tarım alanında yaşanan makineleşme ile birlikte nüfus da hareketlenmeye başlamış ve büyük kentlere doğru bir göç olgusu yaşanmıştır. Yaşanan göç daha çok tarım nüfusu oransal olarak fazla olan yerlerden gelişmiş bölgelere doğru olmuştur. Yaşanan göç dalgası 60'lı yıllardan itibaren Batı ülkelerinin artan işgücü ihtiyacı için gelen talepler doğrultusunda yurtdışına yönelmiştir. 80'li yıllara kadar hem yurtdışı hem de yurtiçi göçün yoğun olduğu bir dönem yaşanmıştır.

Türk işgücü piyasası, 80'li yıllardan itibaren yaşanan değişimlerden oldukça etkilenmiş, özellikle 24 Ocak kararları ile uygulamaya konulan yapısal uyum programları uyarınca serbest ekonomi ve özelleştirme uygulamalarına ağırlık verilmesi işgücü piyasasında da köklü değişimlere neden olmuştur. Devletin uyguladığı özelleştirme uygulamalarının yanında yerli ve yabancı sermayenin teşvik edilmesi yoluyla sanayi ve hizmetler sektörünün geliştirilmesi yolunda politikalar uygulanmaya başlanmıştır.

Bununla birlikte 80'li yıllarda liberal ekonomik politikaların uygulamaya konulması Türkiye'yi bir "maliyet merkezine" dönüştürmüştür. Güney ülkelerinin çoğunda olduğu gibi, Türk işgücü piyasasında da karşılaştırmalı üstünlük ucuz işgücüne dayandırılmıştır. Son yıllarda Doğu Bloğunun çözülmesiyle birlikte Türkiye'ye yönelen kaçak işçi hareketleri bu oluşumu hızlandırmıştır. Ayrıca bu durum, işgücü piyasasının hareketliliğini sağlayan bir unsur olarak ortaya çıkmıştır.

Ekonominin üretim yapısındaki değişim, işgücünün niteliğini de önemli ölçüde etkilemiştir. Kırdan kente yönelen niteliksiz işgücü kentlerde iş bulamadığından kayıt dışı ekonomi büyümüştür. İstihdam ve işsizlik sorununu yoğun olarak yaşayan Türkiye, gelişmiş ülkelerin geçmiş olduğu aşamaları (tarım, sanayi, hizmetler) farklı bir şekilde yaşayarak tarımdan hizmetlere geçmiştir. Tarımdaki çözülme, nüfus artışı ve kaçak işçi hareketleri ile ortaya çıkan işgücü fazlasını absorbe edecek bir ekonomik yapıya kavuşulamaması nedeniyle, işgücü piyasası olumsuz bir yapıya dönüşmüştür. Özellikle enflasyon sorununun azalmaya başlamasıyla, Türkiye'de işsizlik ve istihdam, toplumsal sorunlar sıralamasında öncelikli konulardan biri olmuştur.

2.2 BÜYÜME VE İSTİHDAM

Büyüme ve istihdam arasında her zaman pozitif yönlü bir ilişki olması söz konusu değildir. Türkiye ekonomisinin küreselleşmenin yoğun etkisi altına girdiği, aynı zamanda kısa aralıklarla krizler yaşadığı 1990 sonrası dönemde; yatırım, büyüme ve istihdam arasındaki korelasyon kimi yıllar pozitif olsa da, bunun bir süreklilik arz ettiğini söylemek mümkün gözükmemektedir.

Özellikle 2001 krizinden sonra 2009 yılına kadar gerçekleşen yüksek oranda ekonomik büyüme, istihdama arzu edilen düzeyde yansımamıştır. Bu durumun nedenleri, hem işgücü arzı hem de işgücü talebinde yatmaktadır.

İşgücü arzı ile ilgili olarak; görece hızlı nüfus artışı nedeniyle çalışma çağındaki nüfusun hızla artması, kırsal kesimin çözülmesi nedeniyle kentlere devam eden göç, eğitimdeki yetersizliklere bağlı olarak nitelikli işgücü ihtiyacının karşılanamaması, ailedeki gelir yetersizliği nedeniyle çocukların erken yaşta çalışma yaşamına atılmak zorunda kalmaları gibi çok sayıda etkenden söz edilebilir.

İşgücü talebi açısından ise, büyümenin yapısı ile ilgili sorunlar vardır. Bir yandan üretimin ithalat ağırlıklı yapısı söz konusu iken, öte yandan ucuz döviz ithalatı daha da artırmaktadır. Önemli oranda ihracat artışına rağmen, ihracatın ithalatı karşılama oranının düşük olması nedeniyle dış ticaret açığı ve cari açık büyümektedir. 2001 krizinden sonraki dönemde yeni işçi alımının ertelendiği, üretim artışının mevcut işgücü ile karşılandığı ya da bazı işlerin başka işletmelere devredilmesi yoluna gidildiği görülmektedir. Bu nedenle, krizi takip eden yıllardaki istihdam artışı, aynı dönemde yaşanan yüksek oranlı büyümeye paralellik arz etmemiştir.

Türkiye'de 2003-2007 döneminde; yıllık ortalama yüzde 6,9 oranında ekonomik büyüme gerçekleştirilmesine ve aynı dönemde tüketici fiyatları yıllık enflasyonu yüzde 39'dan yüzde 8,4'e düşmüş, 2008 yılı GSYH artışı ise yüzde 0,9 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2009 yılı itibariyle büyüme oranın yüzde 6 düzeyinde azalma göstereceği tahmininde bulunulmuştur. Ortaya çıkan bu ekonomik daralmayla birlikte, aktif ve pasif istihdam programları hem krizin etkilerinin azaltılması hem kriz sonrası dönem için gerekli alt yapının hazırlanabilmesi için önemli bir araç haline gelmiştir. Bu bağlamda istihdamı korumak ve yeni istihdama imkan sağlamak amacıyla kısa çalışma ödeneği ve işsizlik sigortası ödeme koşulları iyileştirilmiş, işgücü eğitimi için ayrılan kaynaklar artırılmış ve geçici süreli yeni iş alanları oluşturulmuştur.[8]

[8] Orta Vadeli Program (2010-2012)

2010-2012 Orta Vadeli Programa göre, alınacak tedbirler çerçevesinde Program döneminde ekonomik büyüme ve kamu dengelerinde tedrici bir iyileşme hedeflenmiştir. Ekonomik büyümenin yanı sıra işgücü piyasasına yönelik uygulanacak politikaların etkisiyle istihdamın 2010 yılından itibaren tekrar artış dönemine girmesi, böylelikle işsizlik oranında da kademeli bir düşüşün başlaması hedeflenmektedir.

Tablo 5.Büyüme ve İstihdam Tahminleri

	2009	2010	2011	2012
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	947	1.029	1.118	1.227
GSYH (Milyar Dolar, Cari Fiyatlarla)	608	641	669	723
Kişi Başına Milli Gelir (GSYH, Dolar)	8.456	8.821	9.096	9.732
GSYH Büyümesi	**-6**	**3,5**	**4**	**5**
Toplam Tüketim	-2,3	2,5	3,3	4,4
Kamu	5,2	2,3	2,8	2,2
Özel	-3,1	2,5	3,4	4,7
Toplam Sabit Sermaye Yatırımı	-17,9	7,5	6,8	10,2
Kamu	0,6	5,7	-4,6	2,6
Özel	-22	8	10	12
Toplam Nihai Yurtiçi Talep	-6,1	3,6	4,1	5,7
Toplam Yurtiçi Talep	-7,6	3,8	4,4	5,8
Nüfus (Yıl Ortası, Milyon Kişi)	**71,9**	**72,7**	**73,5**	**74,3**
İşgücüne Katılma Oranı (%)	**47,6**	**47,4**	**47,3**	**47,3**
İstihdam Düzeyi (Milyon Kişi)	**20,9**	**21,3**	**21,7**	**22,2**
İşsizlik Oranı (%)	**14,8**	**14,6**	**14,2**	**13,3**

Kaynak: Orta Vadeli Program

Bu çerçevede;

- İstihdamın artırılması ve kayıt dışılığın azaltılması amacıyla, güvenceli esneklik yaklaşımı çerçevesinde esnek çalışma modellerinin teşvik edilmesi ve yaygınlaştırılması, bu kapsamda sosyal diyalog kanallarının etkili olarak işletilmesi,
- İşletmelerin ve çalışanların dünyada ve ülkemizde yaşanan değişimlere uyum sağlama kapasite ve yeteneklerinin artırılması,

  İşgücü piyasasında başta gençler, kadınlar ve özürlüler olmak üzere dezavantajlı kesimlere yönelik destekleyici politikaların sürdürülmesi,
- İşletmelerin ilave istihdam oluşturmalarını kolaylaştıracak ve kayıt dışına yönelişi önleyecek yeni modellerin geliştirilmesi,

öngörülmüştür.

2. Eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması ve işgücü piyasasında talep edilen nitelik ve nicelikte insan gücünün yetiştirilmesi temel amaç olarak kabul edilmiştir.

Bu çerçevede;

- Hayat Boyu Öğrenme Stratejisinin etkili bir şekilde uygulanması,
- Ortaöğretim ve yükseköğretim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyumun artırılması,
- Mesleki okulların müfredatlarının mesleki standartlarla uyumlaştırması çalışmalarının başlatılması,öngörülmüştür.

Aktif işgücü politikalarının geliştirilmesi için bireylerin işgücü piyasasında kendilerine uygun iş edinmelerini kolaylaştırmak amacıyla mesleki beceri ve nitelik düzeylerini artıracak işgücü eğitimlerinin, kamu istihdam hizmetlerinin ve iş yaratmayı içeren aktif işgücü programlarının yaygınlaştırılması ve bu kapsamda sunulan hizmetlerin kalitesinin yükseltilmesi temel amaç olarak kabul edilmiştir.

Bu çerçevede;

- Aktif işgücü programları, krizin işgücü piyasasında yarattığı olumsuz etkiler de göz önüne alınarak, işgücü piyasası ihtiyaç analizleri doğrultusunda yaygınlaştırılması ve bu programların işgücü piyasası üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi,
- Aktif işgücü programlarının etkin uygulanması yönünde İŞKUR'un kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi,
- İşsizlere yönelik, başta toplum yararına çalışma programları olmak üzere, kısa vadeli istihdam yaratmayı sağlayan programlara devam edilmesi,

öngörülmüştür.

2.3 TÜRK İŞGÜCÜ PİYASASININ YAPISI

2.3.1 Genel Olarak

Türkiye'de işgücü piyasaları, ikili yapıların bir arada bulunduğu bir görünüm arz etmektedir. Kırsal - kentsel istihdam, formel - enformel sektör ve tarımsal istihdam - sanayi istihdamı gibi istihdam şekilleri iç içe ve karşı karşıyadır. Diğer taraftan tarımsal istihdamın çok büyük olması, işgücü arzı fazlalığı, işgücünün büyük çoğunluğunun genç ve niteliksiz olması, ücretli çalışanların toplam istihdam içerisindeki payının azlığı ve işgücü piyasasındaki kurumsallaşma düzeyinin düşüklüğü gibi temel sorunlar bulunmaktadır. İşgücü piyasasındaki bu sorunlar işsizliğin ağırlığını ve şiddetini daha da arttırmaktadır.[9]

[9] ÇSGB, Türkiye' de İşsizliğin Önlenmesi ve İstihdamın Artırılması, Türkiye Cumhuriyeti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Genel Yayın No: 117, 2004, s. 98

Türkiye, günümüzde "demografik geçiş dönemi" olarak ifade edilen ve hızı giderek düşmekle beraber nüfus artışının devam ettiği süreci yaşamaktadır. Nüfus artış hızı, 1945 yılından sonra ilk kez 1990-2000 döneminde binde 20'nin altına düşerek binde 18,3 olarak gerçekleşmiştir. Nüfus artış hızı 2008 yılında binde 11,9 olmuştur. 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planında ülke nüfusunun 2013 yılında 79 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 6.Yıllara Göre İşgücü Durumu (000)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
15+ Nüfus	47.544	48.359	49.174	49.994	50.772	51.714
İşgücü	22.016	22.455	22.751	23.114	23.805	25.480
İstihdam	19.632	20.067	20.423	20.738	21.194	22.213
Kayıt dışı istihdam	9.843	9.666	9.593	9.423	9.220	10.305
İşsiz	2.385	2.388	2.328	2.376	2.611	3.267
İşgücüne dahil olmayan nüfus	25.527	25.905	26.423	26.879	26.967	26.234
İşgücüne Katılma Oranı (%)	46,3	46,4	46,3	46,2	46,9	49,3
İstihdam oranı (%)	41,3	41,5	41,5	41,5	41,7	43
İşsizlik oranı (%)	10,8	10,6	10,2	10,3	11	12,8
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	14,2	13,5	12,7	12,6	13,6	16,3
İstihdamda artış oranı (%)	-	2,22	1,77	1,54	2,20	4,81
GSMH büyüme oranı (%)	9,4	8,4	6,9	4,7	0,9	-10,6
Eksik istihdam	860	702	776	689	779	-
Kayıt dışı istihdam (%)	50,1	48,2	47,0	45,4	43,5	46,4

Kaynak: TÜİK
** Temmuz*

Türkiye, OECD ülkeleri arasında toplam istihdam içinde tarımın payının en yüksek olduğu ülkedir. Üretim anlamında, tarım kesiminin milli gelire yaptığı katkının istihdamda sahip olduğu paya göre çok daha az olması, yalnızca tarım kesiminde verimin düşük olduğu anlamına gelmemekte, genel olarak kişi başına düşen geliri de etkilemektedir. Son 35 yılda tarım sektöründe ortalama büyüme %1,2'dir. Nüfus ise aynı süre içinde Türkiye ortalaması olan %2'nin üzerinde artmıştır. Nüfus hızla artarken, oluşturulan katma değer yeterince artmadığı için kişi başına gelir giderek düşmektedir. 70 milyonluk bir ülkede faal nüfusun yaklaşık %25'inin tarımda yer alması ve bunların üretime katkısının düşüklüğü, kuşkusuz ülke ekonomisini de, gelir düzeyini de küçültmekte, dolayısıyla talebin sahada düşük kalmasına ve üretimin artmamasına neden olmaktadır.[10]

AB genelinde %70 düzeyinde olan işgücüne katılma oranı, ülkemizde düşüktür. 2008 yılı verilerine göre % 46.9 olan bu oranın, Dokuzuncu Kalkınma Planında % 49.8'e, 2013 yılında %50.7'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir. Kadınların işgücüne katılma oranı ise erkeklerin ancak yaklaşık üçte biri kadardır. İşgücüne dahil olmayanların yaklaşık yarısını ev kadınları oluşturmaktadır.

[10] İstanbul İstihdam Raporu, İl İstihdam Kurulu 2007

Türkiye Cumhuriyetinin ilk yıllarında büyümenin itici gücü tarım sektörü olmuştur. Tarım sektörünün hâkim ve ihracatın büyük bir kısmının tarım ürünleri ağırlıklı olduğu ekonomilerin karakteristik özelliği ekonomilerinin performansının iklim koşullarına bağlı olmasıdır. Bu karakteristik özellik Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye'de de geçerli olmuştur. İlerleyen yıllarda dışa açık ekonominin benimsenmesi ile birlikte ekonominin performansı dışsal faktörlere bağlı olmaya başlamıştır.

İşgücüne katılma oranının 1950'lerden itibaren giderek azalmasının temelinde, tarımdaki çözülme ve köyden kente göç olgusu yatmaktadır. Kırdan kente göç sürecinde kırda işgücü içinde yer alan kadınlar kentte işgücü dışında görünmektedir. Diğer taraftan, kentlerde işlerin belirli beceriler gerektirmesi buna karşın kadınların eğitim düzeyinin düşüklüğü işgücü dışında kalmayı kalıcı hale getirmektedir.

Türkiye'nin istihdam ve işgücüne katılma oranları tarihsel açıdan bakacak olursak, keskin bir düşüş görülmemekle birlikte bu oranlar giderek azalmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk döneminde çalışanların büyük çoğunluğu tarım kesimindedir. İlerleyen dönemlerde köyden kente göçün hızlanması tarımın istihdamdaki payının azalmasına, sanayi ve hizmetler sektörünün istihdam içindeki payının giderek artmasına sebep olmuştur. Ancak tarım sektöründeki bu çözülüş özellikle kadınların kentte çalışma hayatından uzaklaşmalarına ve tarım sektöründeki gizli işsizlerin de bu sektörden çıkmalarına neden olarak Türkiye'nin işgücüne katılım ve istihdam oranının düşmesine sebep olmuştur. Gelişmiş ülkelerin istihdamlarının sektörel dağılımı baz alınırsa, Türkiye'nin tarım sektöründeki çözülüşünün devam edeceğini ve bunun da işgücüne katılım ve istihdam oranlarını düşüreceğini düşünmek yanlış olmayacaktır.

Türkiye, istihdamın yarısından fazlasının ücretlilerden oluştuğu bir istihdam yapısı ile giderek gelişmiş ülkelerdeki istihdam yapısına doğru bir gelişme göstermektedir ve ekonomik kalkınma ile birlikte bu trendin devam edeceği de söylenebilir. Ancak kendi hesabına çalışanların istihdamdaki önemli yeri devam etmekte, bu da Türkiye'deki istihdam yapısını gelişmiş ülkelerden ayırdığı gibi, kendine özgü özelliklerinin ve sorunlarının da önemli bir kaynağı olmaktadır.

İstihdamın yaşa göre dağılımı ele alındığında, çalışanların büyük ölçüde gençlerden oluştuğu ortaya çıkmaktadır. İstihdamdaki en büyük payı 25-44 yaş arasındaki çalışanlar almakla birlikte, 15-24 yaş arasındaki gençler arasında da istihdama katılma oldukça yoğundur. Bu yaş gruplarındaki kadınlar arasında ise, çalışma yaşamına katılımın erkeklere göre daha fazla olduğu ortaya çıkmaktadır.

2.3.2 İşgücü

İşgücü, toplumda çalışma yaşında olan (15-64), çalışma arzusu ve çalışma gücüne sahip olan insanları kapsayan bir kavramdır. 0-14 yaş ve 65+ yaş grubundaki kişiler faal olmayan nüfus olarak adlandırılmaktadır. Toplam nüfustan, faal olmayan nüfus çıkartıldığı zaman, faal nüfusa ulaşılmaktadır. Bu manasıyla işgücü, faal nüfus ile aynı anlama gelmektedir.

TÜİK'e göre işgücü, istihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu nüfusu kapsar. Yani, Ülkedeki çalışma çağındaki nüfustan, çalışma arzu ve yeteneğinde olmayanların çıkarılması ile bulunan sonuç ülkenin işgücü sayısını vermektedir. İşgücü, üretim faktörlerinden birisi olsa da, "doğrudan insan unsurunun üretim faaliyeti içinde olması" anlamına geldiğinden diğer üretim faktörlerinden ayrılmaktadır.

Türk İşgücü Piyasası'nın en önemli özelliklerinden birisi, düşük seviyelerde olan ve sürekli olarak azalma eğilimi gösteren işgücüne katılma oranıdır. Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere işgücüne katılma oranı eğitim düzeyi yükseldikçe artmaktadır. Bu bağlamda Hanehalkı İşgücü Anketi (HİA) 2009 Temmuz verilerine bakıldığında işgücüne katılma oranını en fazla yüksekokul ve fakülte mezunlarının oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 7. Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılım ve İşsizlik Oranları (%) *

Eğitim Durumu	Toplam		Erkek		Kadın	
	İKO	İO	İKO	İO	İKO	İO
Okur-yazar olmayanlar	20,7	6,3	38,3	15,3	17	2
Lise altı eğitimliler	47,5	12,2	70,7	12,9	23,8	10,2
Lise ve dengi meslek	58,6	16,1	75,4	12,9	34,7	26
Yüksekokul ve fakülte	77,7	12,5	83,2	9,4	70,1	17,6
GENEL	49,3	12,8	71,8	12,5	27,6	13,6

Kaynak: TÜİK
** 2009 Temmuz*

2.3.3 İstihdam

Ülkemizde istihdam edilenlerin 2008 yıl sonu itibariyle cinsiyete göre dağılımı; %73.6 erkek, %26,4 kadın şeklindedir. 2008 yılı sonu itibariyle çalışabilir çağdaki nüfus bir önceki yıla göre 778 bin kişi artmış, ancak bunun yaklaşık yarısının üretime katılamaması, üreten kesimin giderek daha fazla kişiyi geçindirmek zorunda kalmasına ve üretime katılım sonucu elde edilen gelirin de daha fazla kişi arasında paylaşılmasına neden olmaktadır. Bu durum, rekabet koşullarının zorlaştığı, küreselleşmenin hız kazandığı süreçte ekonomik kalkınma ve gelişme yolundaki önemli engellerden birini oluşturmaktadır.

Tablo 8. İşteki Durumuna Göre İstihdam Edilenler

	2008 (000)	%	2009* (000)	%
Ücretli veya yevmiyeli	12.937	61,0	13.112	59,0
İşveren	1.249	5,9	1.195	5,4
Kendi hesabına	4.324	20,4	4.478	20,2
Ücretsiz aile işçisi	2.684	12,7	3.428	15,4
TOPLAM	21.194	100,0	22.213	100,0

Kaynak: TÜİK
**Temmuz*

2008 yılında istidamda olanların işteki durumları incelendiğinde; %61 ile ücretliler veya yevmiyeliler ilk sırada yer almakta, ardından %20,4 ile kendi hesabına çalışanlar %12.7 ile ücretsiz aile işçisi durumunda olanlar gelmektedir. 2009 HİA Temmuz verilerine bakıldığında ise yine istihdam edilenlerin yarısından fazlasını ücretliler veya yevmiyeliler oluşturmaktadır. Ardından sırasıyla kendi hesabına çalışanlar ve ücretsiz aile işçileri gelmektedir.

Tablo 9. Eğitim Durumuna Göre İstihdam Edilenler

	2008 (000)	%	2009* (000)	%
Okur-yazar olmayanlar	960	4,5	1.113	5,0
Lise altı eğitimliler	12.525	59,1	13.339	60,0
Lise ve dengi meslek	4.568	21,6	4.540	20,4
Yükseköğretim	3.140	14,8	3.222	14,5
TOPLAM	21.193	100	22.214	100

Kaynak: TÜİK
**Temmuz*

2009 Temmuz döneminde istihdam edilenlerin eğitim durumuna bakıldığında ise; istihdam edilenlerin %5'ini okur yazar olmayanların, %60'ını lise altı eğitimlilerin, %20.4'ünü lise ve dengi meslek okulu mezunlarının, %14.5'ini yükseköğretim mezunlarının oluşturduğu görülmektedir.

2.3.4 İstihdamın Sektörler İtibariyle Dağılımı

Bir ülkenin ekonomik gelişmişlik seviyesini belirleyen önemli göstergelerden birisi istihdamın sektörler itibariyle dağılımıdır. Ekonomik gelişmeye bağlı olarak istihdamın değişimini açıklayan üç sektör kanununa göre, ekonomik gelişme aşamasına geçilmesiyle beraber tarım sektörünün payı azalırken, sanayi ve hizmetler sektörünün payı sürekli olarak artar.

Birçok gelişmiş ülkede üç sektör kanununun tam olarak işlediği; tarım sektörü istihdam payının %3-4, sanayi sektörü payının %25-30, hizmetler sektörü payının ise %65-70 seviyesinde olduğu görülmektedir.

Türkiye'de de istihdamın sektörel yapısı hızlı bir değişim ve dönüşüm içindedir. 1950'li yıllardan başlayarak tarımın istihdamdaki payının gittikçe azaldığı görülmektedir. 1950-1980 yılları arasında tarımsal istihdamda on yılda bir gerçekleşen onar puanlık düşüşler oldukça önemlidir. 1960 ve 1970'li yıllarda gözlenen istihdam yapısındaki bu değişimin sebepleri arasında hızlı nüfus artışı, tarımda makineleşme ve iç göç önemli bir yer tutmaktadır. Sanayileşme hamlesi içinde olan ekonomik yapı, bu göçün istihdamla ilgili olumsuz etkilerini bir dönem bertaraf etmiştir. Fakat istihdamın sektörel yapısında değişime yol açan bu gelişmeler, göç edenlerin sanayi ve hizmetler sektörünün kalifiye eleman ihtiyacını karşılayamamasından ötürü, yerini 1960'lı yılların sonlarında yapısal işsizliğe terk etmiştir. 1980'lerden sonra ise, sektörlerdeki değişimde göze çarpan bir durgunluk gözlenmiştir.

Tablo 10. Yıllar İtibariyle İstihdamın Sektörel Dağılımı

	2007			2008			2009*		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Toplam(000)	20.738	15.382	5.356	21.194	15.598	5.595	22.213	15.935	6.279
Tarım	4.867	2.578	2.288	5.016	2.663	2.354	5.971	3.037	2.933
Sanayi	4.314	3.486	827	4.441	3.603	838	4.136	3.299	837
İnşaat	1.231	1.195	35	1.241	1.199	42	1.404	1.366	38
Hizmetler	10.327	8.122	2.205	10.495	8.134	2.362	10.704	8.234	2.471
Toplam (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Tarım	23,5	16,8	42,7	23,7	17,1	42,1	26,9	19,1	46,7
Sanayi	20,8	22,7	15,4	21,0	23,1	15,0	18,6	20,7	13,3
İnşaat	5,9	7,8	0,7	5,9	7,7	0,8	6,3	8,6	0,6
Hizmetler	49,8	52,8	41,2	49,5	52,1	42,2	48,2	51,7	39,4

Kaynak: TÜİK
**Temmuz*

İstihdam 1988-2008 dönemini içeren 20 yılda 18 milyondan 21,2 milyona çıkmış, buna karşın çalışabilir yaştaki nüfus 34 milyondan 50,8 milyona yükselmiştir. Yani ekonomimiz, artan nüfusa yeterli iş yaratamamıştır. İstihdam oranı 2008 yılı sonu itibariyle % 41,7'dir. İstihdam edilenlerin % 23,7'si tarım, % 21'i sanayi, % 5,9'u inşaat, % 49,5'i ise hizmetler sektöründedir. Dokuzuncu Kalkınma Planında istihdam oranının ortalama % 2,7 oranında artacağı, 2013 yılında % 46,8'e çıkacağı ve istihdamdaki artışın tarımda çözülmelere bağlı olarak hizmetler sektörü lehine yaşanacağı öngörülmektedir.

Gelişmiş ülkelerde sanayinin önemi azalmamış olmakla birlikte, istihdam açısından sanayi toplumu kimliği, yerini hizmet toplumu kimliğine bırakmakta, istihdamda en büyük payı hizmetler sektörü almaktadır. Ülkemiz hizmet sektörü istihdamının bu gelişmelere paralellik gösterdiği görülmektedir. Hizmet sektörü, kırsal kesimde dahi gittikçe artan bir seyir izlemektedir. 2008 yılı kayıtlarına göre bu sektörde istihdam edilenlerin sayısı 10 milyon 495 bin (%49,5) kişidir.

Tarım istihdamının azalması kırdan kente göçü beraberinde getirmekte, kentsel alanlarda istihdam artmaktadır. 2008 yılında, kentsel istihdam toplam istihdamın %66.1'ine ulaşmış, kırsal istihdam ise %33.9'a gerilemiştir. Tarımsal istihdamdan çıkacak insanların tümünü, yakın bir gelecekte tarım dışı alanlarda istihdam etmek olanaksız görünmektedir. Bunların büyük kısmının; ancak niteliksiz eleman istihdamını öngören çalışma biçimlerini benimseyen işyerlerinde ya da informel sektörde istihdamları mümkün olabilecektir.

Verimliliğin çok düşük olduğu tarım sektöründe geniş bir işgücünün barındırılması, işgücü piyasasının etkinliğinin sınırlanmasına yol açmaktadır. Ayrıca, uygulanan destekleme politikaları ile üretici gelirlerinde istikrar sağlanamamakta, dünya fiyatları üzerindeki destekleme alım fiyatları bazı ürünlerin ekim alanlarının genişlemesine, üretim fazlası oluşmasına ve devletin fazla alım yaparak yüksek stok maliyetine katlanmasına neden olmaktadır. Türkiye'de istihdamın düşük verimlilikte seyretmesi büyük oranda tarım sektörünün bu belirleyiciliğine dayanmaktadır.

2.3.5 İşsizlik

Bireysel ve toplumsal bir sorun olan işsizliğin en genel kabul görmüş tanımı "çalışma yeterliliğinde, isteğinde ve çalışmaya hazır bir durumda olunduğu halde cari ücret düzeyinde bir işe sahip olamama durumu" şeklinde yapılmakta olup bu tanım açık (görünen) işsizliği belirtmektedir. ILO ise açık işsizliği "belli bir yaşı geçmiş ve belli bir dönemde işsiz olup, çalışmaya hazır ve iş arayan kişiler" olarak tanımlamaktadır.

İşsizlik sorunu, toplam talep yetersizliğinden kaynaklanabileceği gibi, konjonktürel dalgalanmalardan, yapısal sorunlardan, teknolojik gelişmelerden, mevsimlik değişimlerden, friksiyonel (arızi) ve doğal nedenlerden biri veya birkaçı tarafından kaynaklanabilmektedir.

Bu bağlamda daha genel bir ifadeyle işsizliğin nedeni, ülkelerin sosyo-ekonomik yapılarıdır. Bu nedenle ülkeler, kendi özgün sosyo-ekonomik koşullarına göre, işsizlikle mücadelede farklı yöntemler geliştirmişlerdir. Gelişmiş ülkelerde görülen işsizliğin ana nedeni, talebin mevcut işgücü arzının tamamını çalışır durumda tutacak kadar olmamasıdır. Ekonomik organizasyon bu talebi yaratamamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde ise işsizliğin ana nedeni, toplam talep yetersizliğine ek olarak ekonominin yapısına da bağlıdır. Yani nüfusun büyük bölümü üretim sürecine dahil olmasına rağmen, yaratılan hasıla, üretim potansiyelinden çok daha düşük kalmaktadır.

Geçici ve mevsimlik işsizliğin en önemli kaynağı ekonomide; tarım, turizm ve inşaat sektörünün ağırlıklı payları olarak ifade edilebilir. Bunun da ötesinde, yoğun açık işsizlikten ziyade yoğun bir işgücü fazlasından söz edilebilecek olan Türkiye'de "istihdamda işsizlik" diyebileceğimiz geniş bir işsizlik durumu da vardır. Ancak istihdamda işsizlik denilebilecek durumların, açık işsizlik üzerindeki baskıları hafiflettiğini de unutmamak gerekir.[11]

İşsizliğin ve işsizliğin yarattığı tahribatın yoğun olarak hissedildiği ülkemizde, uzun vadeli ekonomik ve sosyal plan, politika ve stratejilerin önemi ortadadır. Gerek işsizliğin önlenmesine ve mevcut işgücünün geliştirilmesine yönelik aktif işgücü politikalarının ve gerekse işsiz kalmanın etkilerini en hafife indirecek pasif işgücü politikalarının uygulanmasında kamu istihdam kurumlarının rolü giderek artmıştır.

Ülkemizde 1988-2000 yılları arasında % 7-8'lerde seyretmiş olan işsizlik oranı; 2000 sonu ve 2001 başlarında yaşanan ekonomik krizle birlikte % 10'nun üzerine çıkmış olup, 2008'de tekrar yükselerek %11'e kadar yükselmiştir. İşsizliğin daha çok kentlerde ve genç yaş grubunda (15-24) yoğunlaştığı görülmektedir. Tarımdaki üretim teknolojisi değişimi ile köyden kente göç işsizliğin kentlerde yoğunlaşmasına neden olmaktadır. İşsizler içinde, işini kaybedenler çoğunluğu oluşturmaktadır.

Türkiye'de işsizlik oranı; 2000 yılında %6,5, 2001 yılında %8,4, 2002 yılında %10,3, 2003 yılında %10,5, 2004 yılında %10,8, 2005 yılında %10,6, 2006 yılında %10,2, 2007 yılında %10,3 2008 yılında %11 olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılında ise işsiz sayısı bir önceki yıla göre 656.000 kişi artarak 3.267.000 kişiye ulaşmıştır.

[11] İstanbul İstihdam Raporu, İl İstihdam Kurulu 2007

Grafik 8. Türkiye'de İşsiz Sayıları (000)

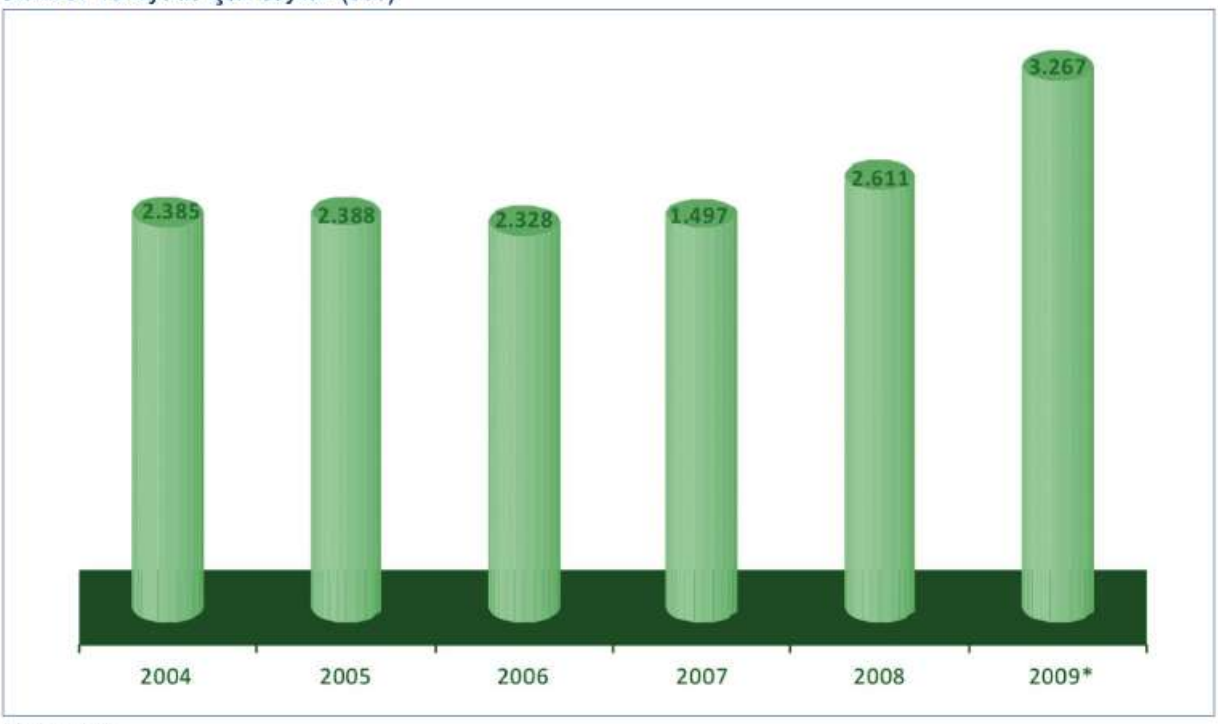

Kaynak: TÜİK
**Temmuz*

2008 yılında, işsizlik oranı erkeklerde %10,7 ve kadınlarda ise %11,6 olarak gerçekleşmiştir, Kentsel yerlerde işsizlik oranı, toplamda %12,8, kırsal yerlerde ise bu oran toplamda %7,2'dir.

Türkiye'de, genç işsizler toplam işsizlerin içinde önemli bir yer tutmaktadır. 2008 yılında, işsizler içerisinde 15-24 yaş grubunda olanlarda işsizlik oranı %20,5'tir.

Tablo 11.Eğitim Durumuna Göre İşsizler

	2008 (000)	%	2009* (000)	%
Okur-yazar olmayanlar	64	2,5	74	2,3
Lise altı eğitimliler	1.506	57,7	1.861	57,0
Lise ve dengi meslek	679	26,0	872	26,7
Yükseköğretim	362	13,9	459	14,1
TOPLAM	2.611	100	3.266	100

Kaynak: TÜİK
**Temmuz*

2009 Temmuz döneminde işsizlerin eğitim durumuna bakıldığında; istihdam edilenlerin %2,3'ünü okur yazar olmayanların, %57'sini lise altı eğitimlilerin, %26,7'sini lise ve dengi meslek okulu mezunlarının, %14,1'ini yükseköğretim mezunlarının oluşturduğu görülmektedir,

2.3.6 Kayıt Dışı İstihdam

Kayıt dışı istihdamın büyüklüğü ve artış eğilimi, işgücü piyasasına damgasını vuran temel özelliklerden biridir. Bir dalgalanma olmakla birlikte, 1990-2005 yılları arasında toplam istihdamın yaklaşık yarısı kayıt dışı olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılı verilerine göre toplam istihdam edilenlerin % 43,5'i herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı değildir.

Kayıt dışı istihdamın artışında birinci etmen tarım sektöründeki istihdam olanaklarının daralması ile kırdan kente göç olgusu, ikinci etmen ekonominin yüksek katma değerli, iyi işler yaratamaması ve istihdam olanaklarının sınırlı olması neticesinde göçe zorlanan insanların kentlerde niteliksiz ve eğitimsiz hale gelerek işsiz kalmalarıdır.

Türkiye OECD ülkeleri arasında en düşük verimliliğe sahip ülkedir. Kayıt dışılık verimliliğin önündeki en büyük engeldir. Vergi, sigorta ve diğer kanuni yükleri ödemeyen kayıt dışı sektör, verimsiz üretimiyle bu yükleri ödeyen kayıtlı sektörle haksız rekabet içindedir.[12]

Tablo 12.Kayıt Dışı İstihdam Edilenler *

	Kayıt Dışı (000)	Kayıt Dışı (%)
Ücretli veya Yevmiyeli	3.414	36,2
İşveren	349	3,7
Kendi Hesabına	2.893	30,7
Ücretsiz Aile İşçisi	2.563	27,2
TOPLAM	9.220	100

Kaynak: TÜİK
** 2008*

2008 yılı verilerine göre kayıt dışı istihdam edilen 9 milyon 220 bin kişiden %36,2'si ücretli veya yevmiyeli, %30,7'si kendi hesabına çalışan, %27,2'si ücretsiz aile işçisi ve %3,7'si işverendir.

[12] İŞKUR IV. Genel Kurul Çalışma Raporu

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE İŞ KURUMU VE YAPISI

3.1 TARİHSEL GELİŞİM

İş ve işçi bulmaya aracılık hizmetinin bir kamu görevi olarak devlet eliyle yürütülmesi ilk olarak 1936 yılında çıkarılan 3008 sayılı İş Kanunu ile düzenlenmiştir. 1946 yılında ise iş ve işçi bulmaya aracılık hizmetlerinden sorumlu olmak üzere 4837 sayılı Kanunla İş ve İşçi Bulma Kurumu kurulmuştur.

İş ve İşçi Bulma Kurumu, aracılık görevini uzun süre başarıyla sürdürmüş olup 1960'lı yıllarda başta Almanya olmak üzere sanayileşmiş ülkelerin artan işgücü ihtiyaçlarını yabancı işçiler yoluyla karşılamak istemeleri üzerine yurt dışına işçi gönderme faaliyetlerine yoğunlaşmıştır. 1973 yılında yaşanan petrol krizinden sonra yurt dışından gelen işgücü talebinin durması üzerine İş ve İşçi Bulma Kurumu hizmet sunumunda gerileme sürecine girmiştir.

1990'lı yıllardan itibaren meydana gelen ekonomik, teknolojik ve sosyal değişimler, dünyada olduğu gibi ülkemizde de aktif, çağdaş ve kaliteli hizmet sunan bir istihdam kurumunun gerekliliğini zorunlu kılmıştır.

Nihayet 5 Temmuz 2003 tarihinde 4904 sayılı Kanun ile Türkiye İş Kurumu kurularak teşkilat yapısı ve görev alanı günümüzün gereklerine uygun olarak yeniden düzenlenmiştir. 4904 sayılı Kanun, günümüzdeki bilimsel, sosyal, ekonomik ve çağdaş gelişmelere bağlı olarak hazırlanmıştır. Avrupa Birliği müktesebatına uygun olarak hazırlanan bu kanun ile Kurum gelişmiş ülkelerdeki kamu istihdam kurumlarına benzer bir yapıya kavuşturulmuş, ayrıca 88 sayılı ILO sözleşmesinin 10. maddesinin bir gereği olarak Türkiye İş Kurumu'nda da sosyal tarafların yönetime katılması sağlanmıştır.

İŞKUR, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ilgili Kuruluşu olup, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliği haiz, idari ve mali bakımdan özerk bir kamu kuruluşudur.

3.2 İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU'NDAN TÜRKİYE İŞ KURUMU'NA

İş ve İşçi Bulma Kurumu, sadece işe yerleştirme gibi dar bir alanda hizmet vermeye çalışırken, Türkiye İş Kurumu Kanunuyla birlikte Kurumun görev alanını genişletilmiş, kurumsal yapısı değiştirilmiştir.

3.2.1 Kurumun Görev Alanı

- Kurum; işgücüne vasıf kazandırma, işbaşında eğitim, meslek ve kariyer danışmanlığı, iş yaratma tedbirleri gibi aktif işgücü programlarını etkin bir şekilde uygulayabilecek bir yapıya kavuşturulmuştur.
- İşsizlik sigortası, iş kaybı tazminatı, kısa çalışma ödeneği verilmesi ve ücret garanti fonu ödemeleri gibi pasif işgücü programlarını yürütme görevi İŞKUR'a verilmiştir.
- İŞKUR, klasik iş ve işçi bulma hizmetlerinin yanı sıra Avrupa İstihdam Stratejisi doğrultusunda işgücü ve istihdam piyasasının izlenmesi, işgücü piyasası bilgi sisteminin oluşturulması görevlerini de üstlenmiştir.

3.2.2 Kurumun Görevleri

- Ulusal istihdam politikası belirlenmesine katkıda bulunmak
- İş ve işçi bulma faaliyetinde bulunmak
- İşgücü piyasası bilgi hizmetlerini yürütmek
- Aktif işgücü programlarını uygulamak
- Pasif işgücü programlarını uygulamak

3.2.3 Kurumun Teşkilat Yapısı

Kurum'da katılımcı ve sosyal diyaloga açık bir çalışma ve örgütlenme modeli oluşturulmuştur. Bu amaçla işçi, işveren, esnaf-sanatkar, üniversite ve sivil toplum örgütleri ile kamu kurumları temsilcilerinin katılımıyla oluşturulan Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları ulusal ve yerel istihdam politikalarının geliştirilmesine uygun organlar haline getirilmiştir. Böylece İŞKUR sosyal diyalog mekanizmasının en iyi işlediği kamu kurumlarından biri haline gelmiştir.

3.2.3.1 Genel Kurul

Devletin ekonomik ve sosyal politikalarına uyumlu Ulusal İstihdam Politikasının oluşturulmasına yardımcı olmak, uygulanan politikaların dönem içindeki etkilerini değerlendirmek, istihdamın korunması, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak amacıyla 46 sosyal taraf temsilcisi ile 33 kamu kurum ve kuruluşu temsilcisinden olmak üzere toplam 79 üyeden oluşmaktadır.

3.2.3.2 Yönetim Kurulu

Kurumun en yüksek yönetim, karar, yetki ve sorumluluğa sahip organıdır. Genel Müdürün başkanlığında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının ve Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın önerisi üzerine müşterek kararla atanan birer temsilci, en çok üyeye sahip işçi konfederasyonu, işveren konfederasyonu ve esnaf ve sanatkârlar konfederasyonunca belirlenen birer temsilci olmak üzere toplam 6 üyeden oluşmaktadır.

3.2.3.3 Genel Müdürlük

Merkezde beş ana hizmet birimi, danışma ve denetim birimleri ile yardımcı hizmet birimlerinden oluşmaktadır. Taşrada 81 İl Müdürlükleri ve 29 büyük ilçede şube müdürlükleri olarak örgütlenmiş ve ülke genelinde etkin çalışma imkanına sahip durumdadır.

3.2.3.4 İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları

İlin işgücü, istihdam ve mesleki eğitim ihtiyacını tespit etmek, mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları ile işletmelerde yapılacak mesleki eğitim ve istihdam konularında etkinlik ve verimliliği artırmak amacıyla yerel düzeyde politikalar oluşturmak, plan yapmak ve kararlar almak, ilgili kurum ve kuruluşlara görüş ve önerilerde bulunmakla görevlidir. Kurullar, il düzeyindeki sosyal taraf ve kamu temsilcilerinden oluşmaktadır.

3.3 KALİTE YÖNETİM SİSTEMİ ÇALIŞMALARI

2001 yılında başlatılan Kalite Yönetim Sistemi çalışmaları kapsamında; Kurumun merkez Teşkilatı ve 81 İl Müdürlüğü Kalite Yönetim Sistemi Belgesi almaya hak kazanmış olup sistem başlangıçtan bu yana başarı ile uygulanmaktadır.

Kalite Yönetim Sistemi çalışmaları kapsamında, her yıl iki dönem halinde, Genel Müdürlük Merkez Birimleri ile 81 İl Müdürlüğünde Kalite Yönetim Sistemi İç Tetkikleri gerçekleştirilmektedir.

26 Ekim 2007 tarihinde başlatılan doküman revizyonu çalışmaları 2008 yılı sonu itibariyle sonuçlandırılmıştır.

3.4 STRATEJİK YÖNETİM ÇALIŞMALARI

Uluslararası standartlara uygun daha etkin bir kamu mali yönetim ve kontrol sisteminin oluşturulması, kamu mali yönetiminde saydamlığın ve hesap verebilirliğin sağlanması amacıyla yürürlüğe konulan 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile kamu mali yönetim sistemimiz yeniden düzenlenmiştir.

5018 sayılı Kanun ile mali yönetim sistemimize stratejik planlama, performansa dayalı bütçeleme, orta vadeli program ve orta vadeli mali plan, çok yıllı bütçeleme gibi yeni kavramlar ve müesseseler girmiştir.

Kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasını sağlamak üzere geliştirilen performansa dayalı bütçeleme sisteminin temel araçları ise stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporudur.

Ülkemizin en önemli sosyal ve ekonomik problemlerinden biri olmaya devam eden işsizlikle mücadele etmekle görevli Kurum da stratejik yönetim uygulamasına geçmiştir. Stratejik yönetim doğrultusunda;

- 2008-2012 döneminde Kurumumuzun orta ve uzun vadeli amaçları, temel ilke ve politikaları, hedef ve öncelikleri, performans ölçütleri, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarının belirlendiği İŞKUR Stratejik Planı (2008-2012) hazırlanmış ve kamuoyuna açıklanmıştır.
- Ancak özellikle kriz dönemindeki istihdam paketlerinin getirdiği yeni görevler ve mali kaynak nedeniyle Stratejik Planı yenileme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda 2010-2014 yıllarını kapsayacak Stratejik Plan çalışmaları başlatılmıştır.
- Bir mali yılda Kurumun Stratejik Planı doğrultusunda yürütmesi gereken faaliyetleri, bu faaliyetlerin kaynak ihtiyacını, performans hedef ve göstergelerini içeren, idare bütçesinin ve idare faaliyet raporunun hazırlanmasına dayanak oluşturan İŞKUR 2009 Mali Yılı Performans Programı hazırlanmış ve kamuoyuna açıklanmıştır.

3.4.1 2008-2012 Stratejik Planında Belirlenen Amaçlar

Kurumun önceliklerinin belirlendiği, faaliyetlerin etkin bir şekilde yerine getirilmesi ve kaynakların rasyonel olarak kullanabilmesi için hedeflere dayalı planlama faaliyetlerini sürdürmek amacıyla 2008-2012 Stratejik Planı'nı hazırlamıştır. Hizmetlerin planlı sunulması, politikaların belirlenmesi, belirlenen politikaların uygulamalarının etkin bir şekilde izlenmesi ve değerlendirilmesi bakımından önemli bir araç olan stratejik planlama, önemi ve sorumlulukları giderek artan İŞKUR'un çalışmalarına etkinlik kazandırmaktadır.

- İşgücü piyasasına ilişkin kapsamlı, nitelikli ve güncel verilere ulaşmayı sağlayan bir işgücü piyasası bilgi sistemi geliştirmek,
- İşgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik, Avrupa İstihdam Stratejisi ile uyumlu aktif istihdam tedbirleri geliştirmek,
- İstihdam hizmetlerini çeşitlendirerek, aracı kurum olarak işe yerleştirmelerde etkin olmak,
- Stratejik önceliklerin hayata geçirilmesi amacıyla kurumsal yapıyı geliştirmeyi ve kurumsal bir kültür oluşturmak,
- Tüm paydaşlarımızla ilişkileri geliştirmeyi ve halkla ilişkiler faaliyetlerini güçlendirmek.

Bu amaçlara ulaşmak üzere bir takım hedefler belirlenmiş olup, bu hedefler doğrultusunda faaliyetler sürdürülmektedir. Belirlenmiş olan hedeflere ulaşmak noktasında ilgili birimlerden faaliyet raporları sürekli istenmekte ve faaliyetleri izlenmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
İSTİHDAM HİZMETLERİ

4.1 İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZ VE İZLEME ÇALIŞMALARI

İŞKUR tarafından, işgücü piyasasında meydana gelen sosyo-ekonomik değişme ve gelişmelerin istihdam üzerindeki etkilerinin ortaya çıkarılması, istihdam ve eğitim politikalarının oluşmasına katkı sağlanabilmesi, alınması gerekli önlemler konusunda karar alıcılara yardımcı olunabilmesi, Kurum hizmetlerinin etkin ve bir plan dahilinde sunulabilmesi amacıyla işgücü piyasası sürekli takip edilmekte, güncel ve güvenilir veriler elde edilmeye çalışılmaktadır. Elde edilen veriler derlenerek analiz edilmekte ve kullanıcıların hizmetine sunulmaktadır.

İşgücü piyasasında ihtiyaç duyulan meslekleri belirlemek, önümüzdeki dönemlerde istihdam artışı veya azalışı beklenen meslekleri tespit etmek, işgücü piyasasında meydana gelen değişme ve gelişmeleri izleyerek, bu değişim ve gelişmelerin işgücü ihtiyacı üzerindeki etkisini ortaya çıkartmak ve alınması gerekli önlemleri belirlemek amacıyla "İşgücü Piyasası Bilgileri Anketi" uygulanmıştır. Anket çalışmasında; meslek sınıflandırması ISCO 88'e göre, iktisadi faaliyet kolları sınıflandırması ise EFİS'e (Nace Rev. 1.1) göre yapılmıştır.

Bu bağlamda; 2005 yılında 31 ilde 10+ istihdamlı işyerleri ile yapılan işgücü piyasası ihtiyaç analizi anketi 2006 yılında yaygınlaştırılarak 50 ilde gerçekleştirilmiştir. 2007 yılında 81 ilde ve 50+ istihdamlı işyerlerinin tamamını kapsayacak şekilde genişletilerek uygulanmış ve sonuçları kamuoyu ile paylaşılmıştır. Söz konusu anket 2008 ve 2009 yıllarında da geliştirilerek uygulanmaya devam edilmiştir.

Türkiye Genelinde 2008 yılında toplam 71.001 işyeri anketi doldurmuştur. Bu işyerlerinin 44.592 tanesi 1-9, 26.409 tanesi 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleridir. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin 7.224 tanesi 50 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleridir.

2009 yılında yapılan anket çalışması 17 Nisan-30 Mayıs 2009 tarihleri arasında, Türkiye'de 81 ilde tüm kamu ve özel işyerlerinde uygulanmaya çalışılmıştır. Türkiye genelinde toplam 275.099 işyeri anketi doldurmuştur. Bu işyerlerinin 191.695 tanesi 1-9, 83.404 tanesi 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleridir. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin 15.273 tanesi 50 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleridir.

Yapılan anketle birlikte;

- Çalışanların ve açık işlerin meslekler ve sektörler itibariyle sayısı,
- İhtiyaç duyulan mesleklerin eğitim düzeyleri itibariyle dağılımı,
- Temininde güçlük çekilen meslekler,
- Önümüzdeki dönem istihdamında artış ya da azalış beklenen meslekler, tespit edilmiştir.

81 il düzeyinde tespit edilen sonuçlar, iller ve Türkiye Geneli itibariyle raporlaştırılmıştır. Sonuçların İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının yerel düzeyde uygulayacakları politikalara, İl Müdürlüklerimizin ve diğer kullanıcıların çalışmalarına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Bahsedilen anket dışında;

- İşgücü piyasasına ilişkin yerel ve bölgesel düzeyde bilgiler almak amacıyla her yıl illerin nüfus yapısı, istihdam ve işgücü durumuna ilişkin bilgileri içeren "İstihdam Durum Raporu" hazırlanarak, ilgili kurum ve kuruluşların yararına sunulmaktadır.
- Kapanan-Yeni Açılan, İstihdamını Artıran-Azaltan İşyerleri Raporu hazırlama çalışmalarına devam edilmektedir.
- Yerel düzeyde işsizlik tahmininde bulunabilmek amacıyla model geliştirme çalışmaları devam etmektedir.
- 1 ve yukarı sayıda işçi çalıştıran kamu, 10 ve yukarı sayıda işçi çalıştıran özel işyerlerinde meydana gelen işgücü değişmelerini tespit etmek ve bu işyerlerinde
- Kurum hizmetlerinin ölçülmesi ve işgücü hareketlerinin izlenmesi amacıyla hazırlanan Aylık Plasman Kontrol Formu'nun ülke genelinde raporlaştırma çalışmalarına devam edilmiştir.
- Her ay düzenli olarak Kurumun istatistikleri "Aylık İstatistik Bülteni" şeklinde yayınlanmaktadır.
- İstatistiki bilgilerin yıllar itibariyle açıklandığı ve "İstatistik Yıllığı" olarak ifade edilen bilgileri içeren yayınlar her yıl yayınlanmaya devam etmektedir.

4.2 İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ DANIŞMA KURULU

İşgücü piyasası verileri ve çalışma hayatına ilişkin istatistikleri değerlendirmek, işgücü piyasasına ait ortak bir veri tabanı oluşturmak ve üretilen verilerde standardizasyonu sağlamak amacıyla, kamu ve sosyal tarafların katılımı ile Kurumumuz bünyesinde oluşturulan "İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu" ile Kurulda alınan kararları yürütmekle görevli "İşgücü Piyasası Yürütme Komitesi" çalışmalarına devam etmektedir.

Danışma Kurulu, Nisan ve Ekim aylarında olmak üzere yılda iki defa olağan toplantı yapmaktadır. Yürütme Komitesi, ilki Ocak ayı olmak üzere iki ayda bir toplanmaktadır. Danışma Kurulu ve Yürütme Komitesi toplantıları hakkındaki bilgiler Kurum internet sitesinde yayınlanmaktadır. İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu Bülteni çıkarılması çalışmaları devam etmektedir.

4.3 İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASI

2008 Yılı Program Tedbirlerinde Aktif İşgücü Politikalarının Geliştirilmesi başlığı altında bulunan "İşgücü Piyasası Bilgi Sisteminin Oluşturulması" tedbiri Kurumumuz sorumluluğunda yürütülmektedir. İlgili tedbir maddesinde "Aktif işgücü programlarının etkin bir biçimde tasarlanması ve uygulanması, programların hangi hedef kitleye yöneleceğinin ve işgücü piyasasında ne tür programlara ihtiyaç duyulduğunun belirlenmesi için işgücü piyasası bilgi sistemi oluşturulacaktır" şeklinde ifade edilmektedir.

Tedbirde, işgücü piyasası bilgi sisteminin oluşturulmasından İŞKUR'un sorumlu, ÇSGB, DPT, TÜİK, MPM, KOSGEB, İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları, Meslek Kuruluşlarının ilgili Kuruluşlar olduğu belirtilmiştir.

Yukarıda bahsedilen konular çalışmanın yasal dayanağının oluşturmaktadır. Ancak bunun yanında en büyük çıkış noktalarından biri ise İşgücü piyasasının bu nitelikte bir veri kaynağına ihtiyacı bulunmasıdır.

Bu kapsamda; İşgücü piyasası bilgi sisteminin oluşturulmasına yönelik çalışmalar Kurumumuz sorumluluğu dahilinde İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu faaliyetleri çerçevesinde yürütülmeye başlanmıştır.

Çalışmaların çıkış noktası TİSK ve TÜRK-İŞ'in işbirliği ile gerçekleştirdikleri Yerel Düzeyde İşgücü Piyasasını İzleme ve Yönlendirme Mekanizmalarının Etkinleştirilmesi Projesi çerçevesinde hazırlanan İl Düzeyinde İşgücü Piyasasını İzleme Rehberi'dir. Bu rehber 2007 yılı Eylül ayı içerisinde kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bu çalışmada il bazında o il ile ilgili işgücü piyasasına yönelik çeşitli Kurumlara ait bilgiler derlenmiştir.

28.12.2007 tarihinde toplanan İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu Yürütme Komitesi kararına göre, il düzeyinde bilgi ihtiyacının tespit edilmesi ve bu ihtiyaca uygun işgücü piyasası bilgilerinin oluşturulmasına yönelik bir alt çalışma grubu kurulmuştur. Bu çalışma grubu İŞKUR, DPT, TÜİK, TİSK ve TÜRK-İŞ temsilcilerinden oluşmuştur.

Bu çalışma grubu Yerel Düzeyde İşgücü Piyasasını İzleme Rehberindeki tabloları örnek alarak işgücü piyasası bilgi sistemine kaynak teşkil edecek bilgileri tespit etmek amacıyla

toplam beş toplantı yapmıştır. Bu toplantılar sonucunda illerin işgücü piyasasını ortaya koyacak 23 tablo tespit edilmiştir. Bu tablolar farklı Kurumların verilerinden derlenmiştir. Tablolar SGK, Hazine Müsteşarlığı, TÜİK, İŞKUR, Çalışma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK'e ait verilerden oluşmaktadır. İlgili Kurumlardan test bilgileri elde edilmiştir.

Bu tablolarda İktisadi Faaliyet Kollarına Göre İşyeri sayısı ve çalışan sayısı (SGK), İktisadi faaliyet kollarına göre il yatırım teşvikleri ve bu teşviklerle öngörülen istihdam (Hazine Müsteşarlığı), Kayıtlı aktif sigortalılar (SGK), İlin nüfus yapısı, yaş bağımlılık oranı, cinsiyet ve yaşa göre nüfus yoğunluğu, ilin okullaşma oranı, illerin okuma yazma durumu (TÜİK), İşgücü göstergeleri NUTS'a göre, işgücünün eğitim durumu, istihdam edilenlerin işteki durumu, iktisadi faaliyet kollarına göre kayıtlı ve kayıtdışı çalışanlar (TÜİK), Eğitim durumu, yaş ve cinsiyete göre kayıtlı işsizler (İŞKUR), iktisadi faaliyet kollarına göre açık iş ve işe yerleştirmeler, mesleklere göre il düzeyinde kayıtlı işsiz-açık iş ve işe yerleştirmeler, iktisadi faaliyet kollarına ve eğitim durumlarına göre işsizlik sigortasından faydalananlar (İŞKUR), İŞKUR'un işyerlerine yapmış olduğu anket sonuçlarına göre açık işler ve temininde güçlük çekilen meslekler, anket sonuçlarına göre istihdam artışı veya istihdam azalışı beklenen meslekler ve sektörler (İŞKUR), illere göre işten ayrılanların ayrılma nedenine göre sayısı (ÇSGB), genel-mesleki ve teknik ortaöğretimde yeni kayıt ve mezun olan öğrenciler (MEB), Yüksekokul ve fakültelere yeni kayıt olanlar (YÖK) ilişkin veriler bulunmaktadır.

Tablolardaki verilerin ne sıklıkla ve hangi ortamda gönderileceği ile ilgili görüşmelerde bulunmak için İlgili Kurumlara üst yazılar yazılmıştır. Bu Kurumların belirleyecekleri konularında uzman personellerle görüşmeler yapılmıştır.

Elde edilen bilgilerin elektronik ortama aktarılması ile ilgili olarak, kullanılacak veri tabanı tasarımı yapılmıştır. Raporlama aracının seçimi tamamlanmıştır. Son olarak İşgücü Piyasası Bilgi Sistemine veri sağlayacak Kurumlara ilgili verilerin ne zaman ve ne şekilde gönderileceği ile ilgili üst yazılar yazılmış, İşgücü Piyasası Bilgi Sisteminin 2009 yılı sonunda kullanıma sunulması planlanmaktadır.

4.4 ULUSAL İSTİHDAM POLİTİKASINI BELİRLEME ÇALIŞMALARI

Türkiye İş Kurumu Genel Kurullarında istihdam ve işsizlik sorununun çözümüne ve ülkemizin ulusal istihdam politikalarının oluşturulmasına katkıda bulunmak amacıyla alınan kararlar, başta Devlet Planlama Teşkilatı olmak üzere, işçi, işveren ve meslek kuruluşları ile diğer politika üreten kamu kurum ve kuruluşlarına iletilmektedir.

İşsizlikle mücadele ve nitelikli istihdamın artırılması konusunda Türkiye'nin bir Ulusal İstihdam Strateji ve Politikası olmamasına rağmen Kurum; şeffaf bir iş piyasası oluşturularak emeğin etkin kullanımını sağlamak, dinamik biçimde yaygın hizmetler sunmak ve işsizliği asgari seviyeye düşürmek amacıyla çeşitli projeler uygulamak yanında, iş ve işçi arayanlara da çağdaş bir hizmet sunmaya çalışmaktadır.

Eğitim-istihdam arasında koordinasyon sağlanarak eğitim sisteminin işgücü piyasası ihtiyaçları doğrultusunda planlanabilmesi, sosyo-ekonomik değişme ve gelişmelere bağlı olarak işgücü arz ve talebinin dengelenmesi kapsamlı bir işgücü piyasası araştırması yapılmasına bağlı bulunduğundan, bu amaçla hazırlanan "21. Yüzyılın İnsan Kaynaklarının Yetiştirilmesine Yönelik Olarak İşgücü Piyasası Bilgilerinin Toplanması, Geleceğe Yönelik Tahminlerin ve Etkin Bir İşgücü Piyasası Analiz ve İzleme Sisteminin Oluşturulması" projesi TÜBİTAK tarafından kabul edilerek 15 Temmuz 2008 tarihinde itibaren uygulanmaya başlanmıştır.

4.5 YEREL İSTİHDAM POLİTİKALARI BELİRLEME ÇALIŞMALARI

Kurumumuzun IV. Genel Kurulunda yapılan önerilerde ve zaman zaman ilgili tarafların açıklamalarında belirtildiği üzere; yerel düzeyde faaliyet gösteren ve birbiriyle koordineli olarak yürütülmesi gereken görevleri yapan İl İstihdam Kurulları ile İl Mesleki Eğitim Kurulları 5763 sayılı yasa ile birleştirilmiş ve "İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları" oluşturulmuştur.

İlde bulunan kamu temsilcileri ve sosyal tarafların katılımıyla oluşturulan İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları; ilin işgücü, istihdam ve mesleki eğitim ihtiyacını tespit etmek, mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları ile işletmelerde yapılacak mesleki eğitim ve istihdam konularında etkinlik ve verimliliği artırmak amacıyla yerel düzeyde politikalar oluşturmak, plan yapmak ve kararlar almak, ilgili kurum ve kuruluşlara görüş ve önerilerde bulunmakla görevlidir.

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları üç ayda bir olmak üzere yılda dört defa toplanmakta ve olağan toplantılarında alınan kararlar eylem planına dönüştürülmekte olup, planlar uygulanmakta ve belli periyotlarda izlenmektedir.

Kurulların etkin ve verimli çalışmasını sağlamak amacıyla Kurul üyeleri arasından veya yerlerine seçecekleri Kurul üyesi dışındaki personelden oluşan ve ayda 2 defa toplanan yürütme kurulu oluşturulmuştur.

4.6 İŞE YERLEŞTİRME HİZMETLERİ

İşe yerleştirme hizmeti, bir istihdam kurumunun en temel görevi ve önemli bir performans göstergesidir. İşe yerleştirme, işgücü piyasasına İŞKUR aracılığıyla işgücü arzından yapılan plasmanı yani karşılanan açık işi gösterir.

Kurumun yapılanmasında; şeffaf bir iş piyasası oluşturularak emeğin etkin kullanımını sağlamak, dinamik biçimde yaygın hizmetler sunmak ve işsizliği asgari seviyeye düşürmek amacıyla, çeşitli hizmet ve projelerin uygulanması yanında, iş ve işçi arayanlara da çağdaş ve modern bir hizmet sunulmaya çalışılmaktadır.

4.6.1 Yurtiçi İşe Yerleştirme Hizmetleri

İşe yerleştirme hizmeti, alınan açık işe uygun işçi bulunması demektir. Bu hizmetin etkinlik kazanması için; iş piyasasının iyi tanınması, Kurumdan beklentilerin bilinmesi, ülke, bölge ve il bazında ekonomik göstergelerin izlenmesi ile olur. İşçi ve işveren arasında emek arz ve talebinin dengelenmesi görevini yürütmekte olan Kurum, iş isteyenlerin niteliklerine ve iş tercihlerine uygun işleri, işverenlerin de karşılanmasını istedikleri işgücüne uygun kişileri bularak istihdamı sağlamaya çalışmaktadır.

Tablo 13.Yurt İçi İşe Yerleştirme Faaliyetleri

	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
Başvurular	646.182	516.703	564.388	656.696	1.275.674	1.095.397
Açık İş	109.678	113.827	151.794	186.922	178.620	119.235
Kamu	48.904	34.655	32.747	16.936	14.360	14.037
Özel	60.774	79.172	119.047	169.986	164.260	105.198
İşe Yerleştirme	76.257	81.685	85.882	111.375	109.595	74.992
Kayıtlı İşgücü	855.024	943.061	1.140.632	771.087	1.095.105	1.783.071
Kayıtlı İşsiz	811.948	881.261	1.061.853	707.671	987.840	1.626.066

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

Grafik 9. İşe Yerleştirme Faaliyetleri

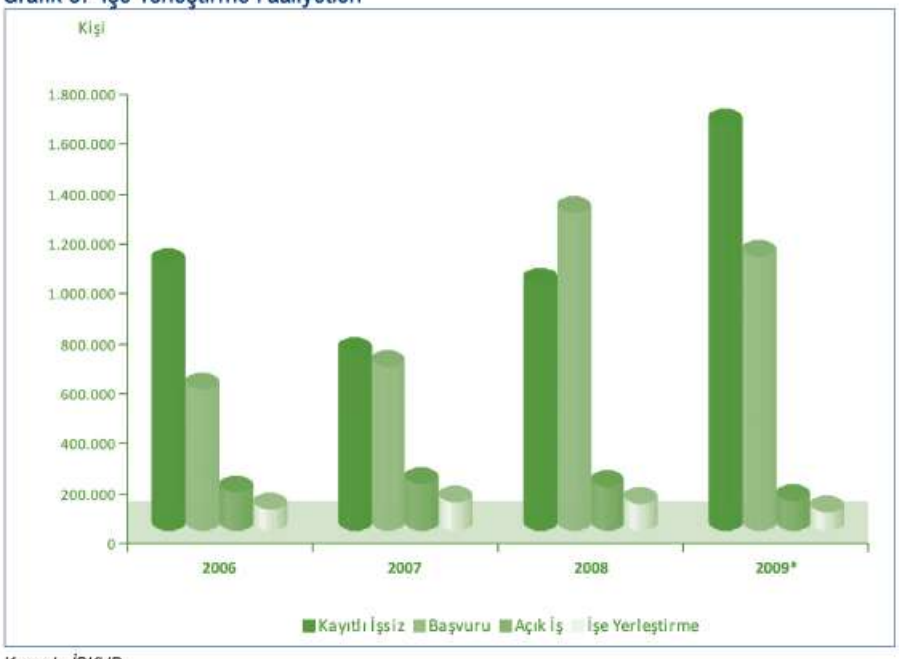

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

İşe yerleştirme sayılarımız yıllar itibariyle artma eğilimindedir. 2006 yılında 85.882 olan işe yerleştirme sayısı, 2007 yılında 111.375'e çıkmıştır. Krizinde etkisiyle 2008 yılında işe yerleştirme sayısı azalarak 109.595'e inmiştir.

Grafik 10. 2005-2009 İşe Yerleştirme

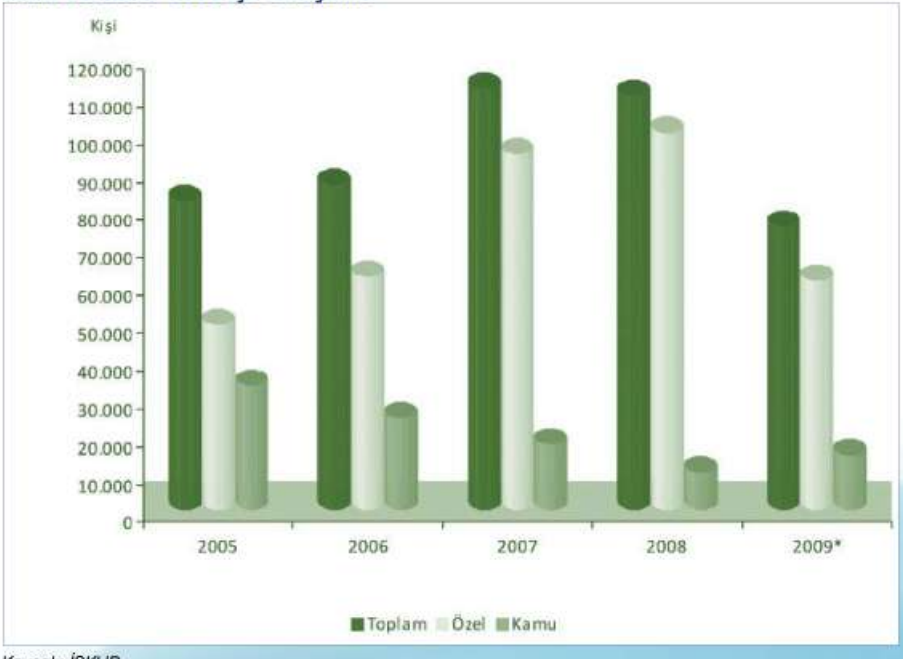

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

2005-2008 yıllarında kamuya yapılan işe yerleştirmeler sürekli düşme eğilimi gösterirken, özel sektöre yapılan işe yerleştirmeler tersine artmaktadır. Ancak, Eylül 2009 itibariyle kamuya yapılan işe yerleştirmelerde artış görülmüş, krizinde etkisiyle özel sektöre yapılan işe yerleştirmeler azalmıştır.

2005 yılında özel sektöre yapılan işe yerleştirmeler 48.932 iken, 2007 yılında 94.108'e, 2008 yılında da 99.841'e yükselmiştir. 2005 yılında kamuya yapılan işe yerleştirmeler 32.753 iken, 2007 yılında 17.267'ye, 2008 yılında 9.754'e düşmüş, Eylül 2009 itibariyle de 14.348'e yükselmiştir.

Grafik 11. Özel Sektör İşe Yerleştirme (Normal Statüde)

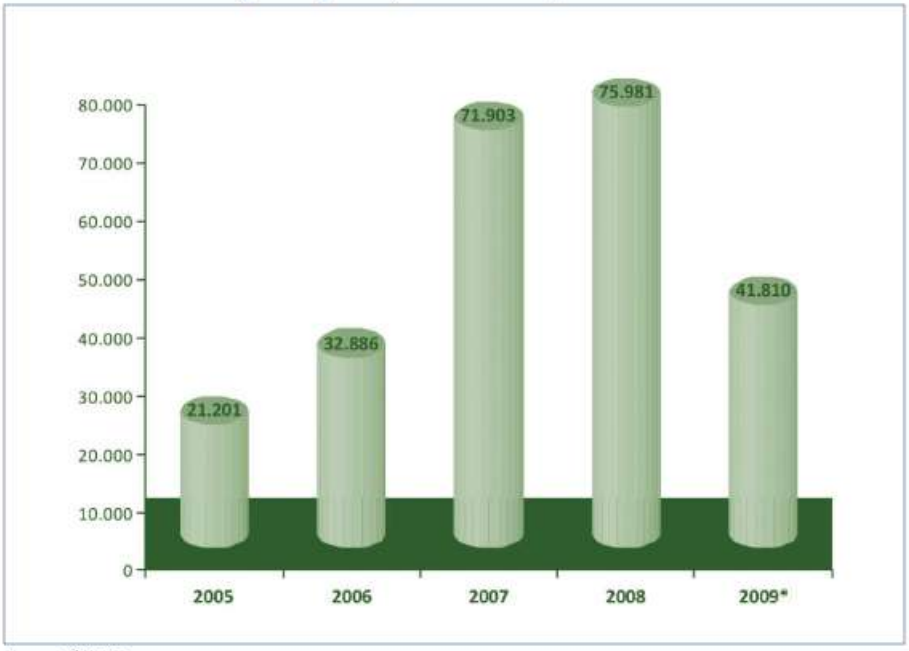

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

2005 yılında özel sektör normal işe yerleştirme sayısı 21.201 iken, 2007 yılında yaklaşık üç kat artarak 71.903'e, 2008 yılında da 75.903'e çıkmıştır. 2009 yılı bitmemiş olmasına karşın kriz etkisiyle özel sektör normal işe yerleştirme sayısı azalarak 41.810 olmuştur.

4.6.1.1 Başvuru

2008 yılında toplam 1.275.674 kişi Kuruma iş isteği ile başvurmuş, bu sayının 928.136 kişisini erkekler, 347.538 kişisini ise kadınlar oluşturmaktadır. Eylül 2009 itibariyle toplam 1.095.397 kişi Kuruma iş isteği ile başvurmuş, bu sayının 714.778 kişisini erkekler, 380.619 kişisini ise kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 14.Başvuru Sayıları

	2008			2009*		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Başvuru (Toplam İş Arayanlar)	928.136	347.538	1.275.674	714.778	380.619	1.095.397
A İş Arayanlar	811.240	309.150	1.120.390	651.284	350.409	1.001.693
B Özel Durumuna Uygun İş Arayanlar	116.896	38.388	155.284	63.494	30.210	93.704
a-Daha İyi Şartlarda İş Arayanlar	75.794	23.242	99.036	41.720	17.915	59.635
b-Emeklilerden İş Arayanlar	949	142	1091	716	141	857
c-Özürlülerden İş Arayanlar	33.600	14.880	48.480	19.295	12.121	31.416
d-E.Hükümlülerden İş Arayanlar	6.483	120	6.603	1.760	33	1.793
e-Terörden Etki. İş Arayanlar	70	4	74	3	0	3

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

2008 ve Eylül 2009 verileri açısından özel durumuna göre iş arayanlar içinde %64 ile en büyük payı daha iyi işlerde iş arayanlar, daha sonra yaklaşık %32 ile özürlülerden iş arayanlar oluşturmaktadır.

Tablo 15.Yaş Gruplarına Göre Başvuran, İşe Yerleştirilenler ve İşsizler *

Yaş Grupları	Başvuru		İşe Yerleştirme		İşsiz **		İşe Yerleştirmenin Başvuruya Oranı %
	Toplam	Oran %	Toplam	Oran %	Toplam	Oran %	
15-19	89.520	8,17	3.675	4,90	70.901	4,36	4,11
20-24	267.519	24,42	16.411	21,88	328.210	20,18	6,13
25-29	230.108	21,01	19.537	26,05	416.142	25,59	8,49
30-34	163.882	14,96	14.023	18,70	302.669	18,61	8,56
35-39	143.379	13,09	10.013	13,35	236.312	14,53	6,98
40-44	96.349	8,80	6.059	8,08	147.570	9,08	6,29
45-54	80.768	7,37	4.618	6,16	104.560	6,43	5,72
55-64	19.156	1,75	591	0,79	16.812	1,03	3,09
65 ve üstü	4716	0,43	65	0,09	2.890	0,18	1,38
Genel Toplam	1.095.397	100	74.992	100	1.626.066	100	6,85

Kaynak: İŞKUR
** 2009 Ocak-Eylül*
*** 30 Eylül itibariyle*

Yaş grupları açısından, Eylül 2009 itibariyle Kuruma yapılan başvuruların çoğunluğunu 20-24 (%24,42) ve 25-29 (%21,01) yaş grupları oluşturmaktadır. Yaş grupları yükseldikçe Kuruma yapılan başvurular giderek azalmaktadır.

Tablo 16. Eğitim Düzeyine Göre Başvuran, İşe Yerleştirilenler ve İşsizler *

Eğitim Düzeyleri	Başvuru		İşe Yerleştirme		İşsiz **		İşe Yerleştirmenin Başvuruya Oranı %
	Toplam	Oran %	Toplam	Oran %	Toplam	Oran %	
Okur Yazar Olmayan	58.114	5,31	404	0,54	33.838	2,08	0,70
Okur Yazar	76.441	6,98	1.859	2,48	32.223	1,98	2,43
İlköğretim	488.584	44,60	41.459	55,28	742.645	45,67	8,49
Ortaöğretim	333.103	30,41	24.537	32,72	564.983	34,75	7,37
Önlisans	67.957	6,20	3818	5,09	134073	8,25	5,62
Lisans	66.745	6,09	2.852	3,80	113.102	6,96	4,27
Yüksek Lisans	4.149	0,38	62	0,08	4.984	0,31	1,49
Doktora	304	0,03	1	0,00	218	0,01	0,33
Genel Toplam	1.095.397	100	74.992	100	1.626.066	100	6,85

Kaynak: İŞKUR
** 2009 Ocak-Eylül*
*** 30 Eylül 2009 itibariyle*

Eylül 2009 itibariyle eğitim durumu açısından Kuruma başvuru yapanlar arasında, 488.584 kişiyle (%44,6) İlköğretim mezunları birinci sıradadır. Bunu 333.103 (%30.41) kişiyle lise ve dengi okul mezunları izlemekte, sonra sırasıyla 76.441 kişiyle (%6,98) okur-yazarlar, 67.957 kişiyle önlisans mezunları, 66.745 kişiyle lisans mezunları izlemektedir.

4.6.1.2 Açık İş

İşverenler tarafından Kuruma intikal eden işçi istemleri Kurumca açık iş olarak nitelendirilmektedir. İşverenler işgücü ihtiyaçlarını şahsen, yazılı olarak, telefon, faks veya e-mail ile Kurum ünitelerine bildirebilmektedirler.

Tablo 17. Açık İş Genel Verileri

	2007	2008	2009*
	Toplam	Toplam	Toplam
Açık İş	186.922	178.620	119.235
Kamu	16.936	14.360	14.037
Özel	169.986	164.260	105.198
Tarım dışı	184.199	176.430	117.737
Tarım içi	2.723	2.190	1.498

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

İşçi ihtiyacının karşılanması amacıyla, 2007 yılında kamu işyerlerinden 16.936, özel işyerlerinden 169.986 olmak üzere toplam 186.922 kişilik işgücü talebi (açık iş) alınmıştır. 2008 yılında ise kamu işyerlerince 14.360, özel kesim işyerlerince 164.260 olmak üzere toplam 178.620 açık iş bildirilmiştir. Eylül 2009 yılı itibariyle kamu işyerlerince 14.037, özel kesim işyerlerince 105.198 olmak üzere toplam 117.737 açık iş bildirilmiştir.

Alınan açık işlerin kamu-özel ve tarım dışı-içi payları bakımından incelendiğinde, 2007, 2008 ve Eylül 2009 verilerinde kamunun payı yaklaşık %10 iken, özel sektörün payı %90; tarım dışının payı ise yaklaşık %99'dur.

4.6.1.3 İşe Gönderme

İşverenin karşılanmasını istediği açık işe, Kurum kayıtlarında bulunan iş arayanlardan talep koşullarına en uygun olanı seçilmekte ve işverenle görüşmek üzere işyerine gönderilmektedir. İş arayanın, işverenle görüşmek üzere işyerinde bulunması Kurumca takdim olarak adlandırılmaktadır.

Tablo 18. İşe Gönderme Verileri

	2008			2009*		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Toplam	618.280	122.517	740.797	420.914	96.719	517.633
Kamu	32.436	3.842	36.278	27.015	3.879	30.894
Özel	585.844	118.675	704.519	393.899	92.840	486.739

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

2008 yılında alınan açık işlerin karşılanması amacıyla kamu sektöründen alınan 14.360 kişilik açık işe 32.436 erkek, 3.842 kadın olmak üzere 36.278, özel sektörden alınan 164.260 kişilik açık işe 585.844 erkek, 118.675 kadın olmak üzere 704.519 kişinin takdimi yapılmıştır.

Eylül 2009 yılı itibariyle kamu sektöründen alınan 14.037 kişilik açık işe 27.015 erkek, 3.879 kadın olmak üzere 30.894, özel sektörden alınan 117.737 kişilik açık işe 393.899 erkek, 92.840 kadın olmak üzere 486.739 kişinin takdimi yapılmıştır.

4.6.1.4 İşe Yerleştirme

Kuruma iş bulunması amacıyla kayıt yaptıranlar, başvuruda bulundukları Kurum ünitesine durumlarına uygun işçi talepleri geldiğinde; seçme, davet, gönderme ve takdim işlemleri sonucunda işe yerleştirilmektedir. İşverenlerden alınan talepler, yerel olarak alınan tedbirler ve tüm çabalara rağmen karşılanamadığında, talebin diğer illerde bulunan kayıtlı işgücünden karşılanması yoluyla da işe yerleştirme faaliyetinde bulunulmaktadır.

Bunun yanında, basında işsizlik nedeniyle bunalıma düştüğü haber konusu olanlar veya kalifikasyonu yüksek mesleğe sahip olanlar için, vasıf ve durumuna göre o anda uygun talebin olmaması halinde, özel sektör işyerlerine tavsiye edilmeleri şeklinde gerçekleştirilen iş araştırması (sondaj) yapılmaktadır.

Tablo 19.İşe Yerleştirme Verileri

	2007			2008			2009*		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
İşe Yerleştirme	87.975	23.400	111.375	84.584	25.011	109.595	58.624	16.368	74.992
Kamu	13.321	3.946	17.267	8.129	1.625	9.754	12.426	1.922	14.348
Özel	74.654	19.454	94.108	76.455	23.386	99.841	46.198	14.446	60.644
Tarım dışı	86.246	23.166	109.412	83.580	24.681	108.261	57.789	16.099	73.888
Tarım içi	1.963	87.975	23.400	1.004	330	1.334	835	269	1.104
Normal Yerleştirme	67.236	21.027	88.263	63.262	21.855	85.117	41.917	13.815	55.732
Kamu	12.539	3.865	16.404	7.569	1.567	9.136	12.036	1.886	13.922
Özel	54.738	17.165	71.903	55.693	20.288	75.981	29.881	11.929	41.810
Özürlü yerleştirme	15.592	2.272	17.864	18.855	3.112	21.967	16.502	2.550	19.052
Kamu	494	79	573	371	56	427	219	33	252
Özel	15.098	2.193	17.291	18.484	3.056	21.540	16.283	2.517	18.800
E.Hükümlü Yerleştirme	5.106	98	5.204	2.440	41	2.481	205	3	208
Kamu	288	2	290	189	2	191	171	3	174
Özel	4.818	96	4.914	2.251	39	2.290	0	0	0

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

Eylül 2009 itibariyle Kurum, kamu sektöründe 14.348, özel sektörde ise 60.644 olmak üzere toplam 74.992 kişiye istihdam imkanı sağlamıştır. Kurumun yapmış olduğu işe yerleştirmelerin büyük çoğunluğunu normal yerleştirme (%74,3) ve özürlü yerleştirmeler (%25,4) oluşturmaktadır.

Aşağıdaki tabloda istihdam hizmetleri hakkında 2004 yılından Eylül 2009 yılına kadar istihdam hizmetlerinin genel verileri yer almaktadır.

Tablo 20. İstihdam Hizmetleri

Yıllar	Kayıtlı Başvuru	Açık İş	İşe Yerleştirme		Kayıtlı İşsiz
			Kamu	Özel	
2004	646.182	109.678	42.753	33.504	811.948
2005	516.703	113.827	32.753	48.932	881.261
2006	564.388	151.794	24.179	61.703	1.061.853
2007	656.696	186.922	17.267	94.108	707.671
2008	1.275.674	178.620	9.754	99.841	987.840
2009*	1.095.397	119.235	14.348	60.644	1.626.066

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

4.6.1.5 Kayıtlı İşsizler

Çalışma çağında ve gücünde olup da Kurum tarafından kendisine en az cari asgari ücret düzeyinde iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişiler, Kurumca işsiz olarak tanımlanmaktadır. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir işyerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geri kalanlar "işsiz" sayılmaktadır.

Tablo 21. Kayıtlı İşsizlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı *

Yaş Grupları	Toplam	Genel Toplama Oranı %
15-19	70.901	4,36
20-24	328.210	20,18
25-29	416.142	25,59
30-34	302.669	18,61
35-39	236.312	14,53
40-44	147.570	9,08
45-64	121.372	7,46
65 ve üstü	2.890	0,18
Toplam	1.626.066	100

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

Eylül 2009 itibariyle işsizlerin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde, en büyük ağırlığı 20 ve 39 yaş aralığındakiler oluşturmaktadır. Yaş grupları içinde en büyük %25,59 ile 25-29 yaş grubu; bunu sırasıyla %20,18 ile 20-24 yaş grubu, %18,61 ile 30-34 yaş grubu, %14,53 ile 35-39 yaş grubu oluşturmaktadır.

4.6.1.6 Özürlü ve Eski Hükümlülerin İstihdamı

4857 sayılı İş Kanunu'nun 30 uncu maddesine göre işverenler, 50 veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde %3 özürlü, kamu işyerlerinde ise %4 özürlü ve %2 eski hükümlü işçiyi meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler. İşverenlerin çalıştırmakla yükümlü oldukları kişiler Kurumumuz aracılığıyla sağlanmaktadır.

4857 sayılı İş Kanunu ile özürlü istihdamını artırmak amacıyla işverenleri teşvik edici düzenlemeler getirilmişti. 2008 yılında yürürlüğe giren ve kamuoyunda "İstihdam Paketi" olarak adlandırılan 5763 sayılı Kanunla 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30 uncu maddesinde yer alan özürlü istihdamı ile ilgili teşvikler yeniden düzenlemiştir.

Buna göre;

- Kontenjan kapsamında çalıştırılan özürlüler ile Korumalı işyerlerinde çalıştırılan özürlülerin prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin tamamı,
- Kontenjan fazlası özürlü çalıştıranlar ile yükümlü olmadıkları halde özürlü çalıştıran işverenlerin ise bu şekilde çalıştırdıkları her bir özürlü için prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin yüzde ellisi, Hazinece karşılanmaktadır.

İşverenin bu haktan yararlanabilmesi için, bu durum, işverenin başvurusu üzerine Kurumca belgelenmektedir. Bu düzenlemelerin özürlülerin istihdamına olumlu olarak yansıdığı gözlenmektedir.

Tablo 22.Özürlülerin Başvuru, İşe Yerleştirme, Sıra Bekleme Durumları

	2007			2008			2009*		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Başvuru	26.196	10.201	36.397	33.599	14.881	48.480	19.295	12.121	31.416
İşe Yerleştirme	15.592	2.272	17.864	18.855	3.112	21.967	16.502	2.550	19.052
Kamu	494	79	573	371	56	427	219	33	252
Özel	15.098	2.193	17.291	18.484	3.056	21.540	16.283	2.517	18.800
Sıra Bekleyen	50.429	13.517	63.946	71.927	24.606	96.533	79.131	30.141	109.272

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

Özürlülerden iş bulmak amacıyla 2007 yılında 36.397 kişi başvuru yapmış, 17.864 özürlü işe yerleştirilmiş, 63.946 kişi ise işe yerleşmek üzere sıra beklemektedir. 2008 yılında 48.480 kişi başvuru yapmış, 18.355 özürlü işe yerleşmiş, 96.533 kişi ise sıra beklemektedir. 2009 Eylül dönemi itibariyle 31.416 özürlü iş başvurusunda bulunmuş olup 19.052 özürlü işe yerleştirilmiş, 109.272 özürlü işe yerleşmek üzere sıra beklemektedir. Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere işe yerleştirmelerin büyük bir kısmı özel sektöre yapılmaktadır.

Kurum tarafından yapılan çalışmalar sonucunda, işverenlerin çalıştırmak zorunda olmalarına rağmen çalıştırmadıklarının tespiti amacıyla kontenjanlarının durumu sürekli takip edilmektedir.

Tablo 23.Özürlülerin Açık Kontenjan Durumları *

	Kamu	Özel	Toplam
2005	2.990	21.824	24.814
2006	2.331	19.427	21.758
2007	3.417	22.175	25.592
2008	2.380	20.117	22.497
2009*	1.836	21.528	23.364

Kaynak: İŞKUR
** 31 Ağustos itibariyle*

2007 yılı itibariyle özürlülere ait kamu sektöründe 3.417, özel sektörde 22.175 olmak üzere toplam 25.592; 2008 yılında 2.380 kamu, 20.117 özel sektör olmak üzere toplam 22.497 kişilik açık kontenjan tespit edilmiştir. 2009 Eylül ayına kadar olan dönemde ise 1.836 kamu, 21.528 özel olmak üzere toplam 23.364 kişilik açık kontenjan bulunmaktadır.

4857 sayılı İş Kanununda 2008 yılında çıkarılan 5763 sayılı kanunla değişiklik yapılarak 50 ve daha fazla işçi çalıştıran özel sektör işyerlerinin eski hükümlü çalıştırma yükümlülükleri kaldırılmıştır.

Tablo 24. Eski Hükümlülerin Başvuru, İşe Yerleştirme, Sıra Bekleme Durumları

	2007			2008			2009*		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Başvuru	7.157	113	7.270	6.483	120	6.603	1.760	33	1.793
İşe Yerleştirme	5.106	98	5.204	2.440	41	2.481	205	3	208
Kamu	288	2	290	189	2	191	171	3	174
Özel	4.818	96	4914	2.251	39	2290	34	0	34
Sıra Bekleyen	14.293	205	14.498	19.404	298	19.702	20.305	323	20.628

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

Eski hükümlülerden iş bulmak amacıyla 2007 yılında 7.270 kişi başvuru yapmış, 5 .204 eski hükümlü işe yerleştirilmiş, 14.498 kişi ise işe yerleşmek üzere sıra beklemektedir. 2008 yılında 6.603 kişi başvuru yapmış, 2.481 eski hükümlü işe yerleşmiş, 19.702 kişi ise sıra beklemektedir. 2009 Eylül dönemi itibariyle 1.793 eski hükümlü iş başvurusunda bulunmuş olup 208 hükümlü işe yerleştirilmiş 20.628 kişi ise işe yerleşmek üzere sıra beklemektedir. Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere işe yerleştirmeler 2008 yılından itibaren özel sektörde eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu kaldırıldığı için azalmaya başlamıştır. Eski hükümlülerle ilgili açık kontenjan durumları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 25. Eski Hükümlülerin Açık Kontenjan Durumları

	Kamu	Özel	Toplam
2005	1.738	14.490	16.228
2006	1.192	11.652	12.844
2007	2.420	17.864	20.284
2008	1.761	0	1.761
2009*	1.515	0	1.515

Kaynak: İŞKUR
** 31 Ağustos itibariyle*

4.6.1.7 İşyeri Ziyaretleri

İşyeri ziyaretleri ile temaslar İŞKUR'un emek faktörünün istihdamına yönelik sunduğu bir hizmet olarak adlandırılmaktadır. Ziyaret ve temaslar işverenlerle yapılan görüşmelerdir. Temas; telefonla veya yazılı olarak, ziyaret ise işyerinde doğrudan işverenle görüşülerek yapılmaktadır. Bu faaliyetler aynı zamanda Kurumumuzun tanıtılması ve işgücü talep edenlere gerekli verilerin ulaştırılmasını sağlamak amaçlı halkla ilişkiler uygulamalarıdır.

İşyeri ziyaret ve temasları; açık işleri doğrudan artırmakta ve buna bağlı olarak işe yerleştirmelerin olumlu bir seyir izlemesi açısından da önem arz etmektedir. Kurumun tanınırlığı açısından ve işverenle birebir yapılmakta olduğundan işyeri ziyaretlerine kurumca önem verilmekte ve her geçen dönemde etkinleştirilmektedir.

Tablo 26. Yıllar İtibariyle İşyeri Ziyaretleri

Yıllar	Ziyaret	Temas	Toplam
2005	20.610	5.296	25.906
2006	19.117	7.838	26.955
2007	32.939	10.491	43.430
2008	35.939	23.996	59.935

Kaynak: İŞKUR

Kurumun son yıllardaki veriler incelendiğinde ziyaret ve temaslarda sürekli bir artış olduğu görülmektedir. 2008 yılında 35.939 işveren ziyareti gerçekleştirilmiş, 23.996 işverenle temas kurulmuştur. 2008 yılında ziyaret ve temas toplamı 59.935 olarak gerçekleşmiştir.

4.6.2 Yurtdışı İstihdam Hizmetleri

Yurtdışında işyerleri bulunan ya da iş alan yerli ve yabancı firmaların Kurumumuza intikal eden işgücü taleplerinin karşılanması ve gerek bu işçilerle ilgili işlemlerin, gerekse serbest işgücü piyasasından kendilerinin temin ettiği işçilerle ilgili işlemlerin yapılması konusunda gerekli çalışmalar yürütülmüştür.

Yurtdışında iş alan Türk firmalarının bu ülkelere götürdükleri Türk işçileri ve kendi imkanlarıyla iş bulanların işlemleri Türkiye İş Kurumu tarafından gerçekleştirilmekte ve yurtdışına çıkan bütün işçiler Kurum tarafından kayıt altına alınmaktadır.

2004-2009 yılları arasında yurtdışına giden işçi sayılarımıza bakıldığında 2006 yılından sonra yurtdışına giden işçi sayısında azalma görülmeye başlamıştır. 2006 yılında 81.379, 2007 yılında 75.268, 2008 yılında 57.652 kişi Kurumda işlem yaptırmak suretiyle yurtdışına gitmiştir. 2009 Eylül ayına kadar işçi olarak yurtdışına giden işçi sayısı 24.543 olarak gerçekleşmiştir. Son yıllarda yurtdışına işçi olarak giden ülkelere bakıldığında çok işçi giden ülkeler Rusya, Suudi Arabistan, Irak, Kazakistan, Katar, ve Afganistan olmuştur.

Aşağıdaki tabloda en çok işçi giden başlıca ülkeler ve sayıları yer almaktadır.

Tablo 27. Yurtdışına Giden İşçilerin Ülkeler İtibariyle Dağılımı

	2004	2005	2006	2007	2008	2009*	2004-2009*
Rusya	13.271	19.540	24.142	23.118	15.696	5.263	101.030
S. Arabistan	1.146	6.452	19.841	3.759	7.544	1.581	40.323
Irak	4.900	8.237	7.525	6.711	4.742	1.613	33.728
Kazakistan	4.403	5.775	8.627	7.974	4.613	665	32.057
Katar	454	1.604	4.597	4.879	2.355	946	14.835
Afganistan	3.511	6.048	2.228	1.318	328	369	13.802
Almanya	2.197	1.074	708	5.632	1.426	881	11.918
Libya	668	986	770	2.548	5.902	5.506	16.380
Ukrayna	761	1.017	1.926	2.655	2.523	363	9.245
B. Arap Emir.	628	1.843	1.176	1.392	2.096	743	7.878
Ürdün	752	2.241	2.239	1.086	350	248	6.916
Türkmenistan	2.031	964	1.086	735	1.234	2.156	8.206
Cezayir	699	724	1.478	879	792	676	5.248
Azerbaycan	745	629	632	1.298	939	397	4.640
Fransa	530	593	377	1.863	298	168	3.829
Romanya	230	113	169	1.648	1.348	530	4.038
Fas	279	330	368	989	1.187	164	3.317
Diğer Ülkeler	2.993	2.185	3.490	6.784	4.279	2.274	22.005
Toplam	40.198	60.355	81.379	75.268	57.652	24.543	339.395

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

4.7 ÖZEL İSTİHDAM BÜROLARI

İŞKUR Kanunu ile iş ve işçi bulma hizmetlerinde Kurumun tekel yetkisi kaldırılarak Özel İstihdam Bürolarının kurulmasına izin verilmiştir. Özel İstihdam Büroları Yönetmeliğinin yürürlüğe girmesiyle birlikte, Türkiye İş Kurumu tarafından özel istihdam büroları açma talepleri alınmaya başlanmıştır.

İŞKUR tarafından izin verilen özel istihdam büroları, kamu kurum ve kuruluşları hariç, yurt içinde ve dışında iş ve işçi bulmaya aracılık faaliyetinde bulunabilmektedir. Bürolar iş ve işçi bulma aracılık faaliyetlerinin yanı sıra, işgücünün istihdam edilebilirliğini ve verimliliğini arttırıcı faaliyetler ile insan kaynakları yönetimi alanında danışmanlık faaliyetinde de bulunabilmektedirler.

Özel istihdam büroları; yurtdışında buldukları işler için iş sözleşmesini Kuruma onaylatmak ve başvuru, açık iş ve işe yerleştirmelere ilişkin istatistiki bilgileri Kuruma üçer aylık dönemler halinde göndermek zorundadırlar.

Özel istihdam büroları ile izinsiz iş ve işçi bulma faaliyeti yürüten firmalarla ilgili Kuruma intikal eden şikayet ve bildirimler Kurum tarafından denetlenmektedir.

Tablo 28. Özel İstihdam Bürolarının İllere Göre Dağılımı

İller	Başvuru Yapan	İzin Alan	Şube	İptal Edilen	Kapatan	Faal Bulunan
Adana	4	4	1		3	1
Ankara	29	28	6		5	23
Antalya	17	17	3		6	11
Balıkesir	2	2			1	1
Bursa	17	16	3		6	10
Denizli	1	1				1
Diyarbakır	3	3			2	1
Elazığ	1	1			1	
Eskişehir	2	2			1	1
Gaziantep	5	5	1			5
Hatay	1	1				1
İstanbul	270	254	26	4	62	188
İzmir	26	25	3		2	23
Kayseri	3	2	1		2	
Konya	1	1	1		1	
Kocaeli	2	2	4			2
Manisa	2	2			2	
Mersin	1	1			1	
Muğla	4	4	1		3	1
Sakarya	1	1				1
Tekirdağ	3	3	1		1	2
Trabzon	1	1				1
Şanlıurfa	1	1			1	
Toplam	397	377	51	4	100	273

Kaynak: İŞKUR
** 26 Ekim itibariyle*

Uygulamanın başladığı 2004 yılında 23, 2005 yılında 79, 2006 yılında 105 , 2007 yılında 51, 2008 yılında 74 ve 26 Ekim 2009 tarihine kadar da 45 olmak üzere toplam 377 büroya özel istihdam bürosu açma izni verilmiştir.

Grafik 12. Özel İstihdam Bürolarının İşe Yerleştirme Verileri

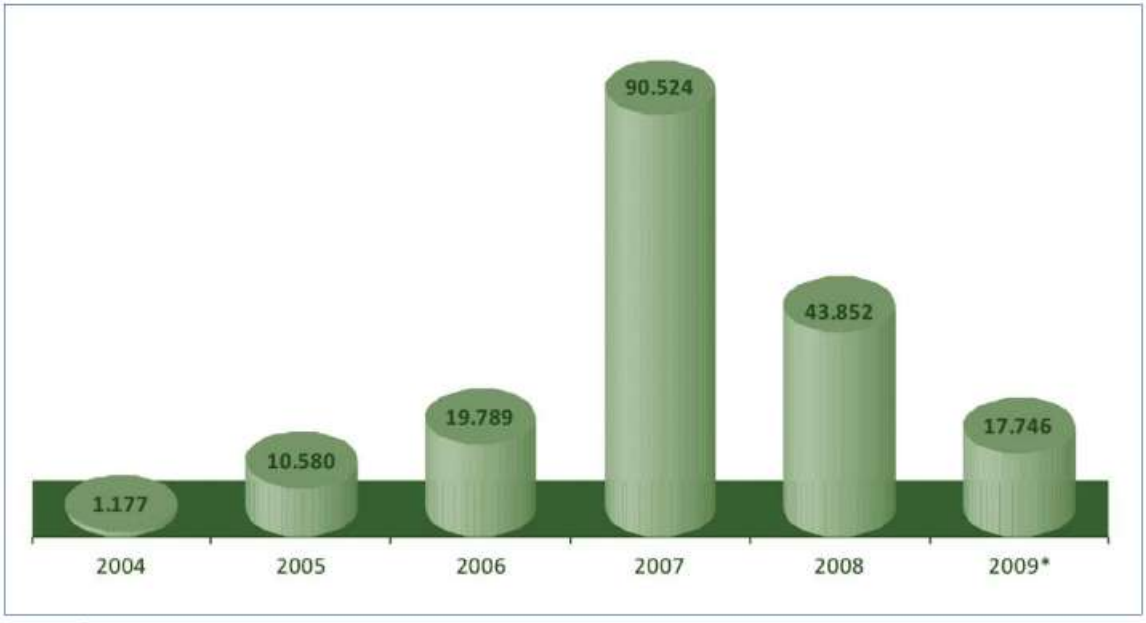

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

Özel istihdam bürolarının kurulduğu günden bugüne kadar işe yerleştirme rakamlarına bakıldığında sürekli artan bir grafik görülmektedir. 2007 yılından itibaren büroların işe yerleştirme sayıları azalmaya başlamıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM
AKTİF İSTİHDAM POLİTİKALARI

Gelişen ve değişen teknoloji insan gücünün önemini giderek artırmaktadır. Ülkelerin birbirleriyle rekabet edebilmeleri ve üstünlük sağlayabilmeleri işgücü niteliğinin artırılmasını gerekli kılmaktadır. Bunun farkında olan Kurum eylem planları geliştirerek; yaşam boyu eğitim anlayışı içinde işgücü piyasasının nitelikli eleman ihtiyacını karşılamak ve işsizlerin istihdamını kolaylaştırmak ya da iş kurmalarına yardımcı olmak üzere Kuruma kayıtlı işsizlere ve işini kaybetme tehlikesi bulunan işgücü ile işsizlik ödeneği ve iş kaybı tazminatı almaya hak kazanmış işsizlere meslek edindirme, meslek değiştirme ve meslek geliştirme eğitimi verilmesi sağlanmaktadır.

Bunların yanı sıra; gençler, kadınlar, özürlüler, eski hükümlüler ve uzun süreli işsizler gibi istihdamında güçlük çekilen grupların işe yerleştirilmelerini kolaylaştırıcı mesleki eğitim ve mesleki rehabilitasyon hizmetlerinin verilmesi ve toplum yararına çalışma programları ve benzeri işgücü uyum programlarının uygulanması sağlanmaktadır.

Ayrıca uluslararası kuruluşlar ve ikili anlaşmalar yoluyla sağlanan teknik yardım, hibe veya ikraz programları çerçevesinde oluşturulan işgücü yetiştirme ve uyum programları yürütülmeye devam edilmektedir.

İşgücünün istihdam edilebilirliğini artırmak amacıyla;

- İş ve meslek analizleri yapılması, mesleklerin tanımlanması ve sınıflandırılması,
- Meslek ya da alan seçme aşamasında olan öğrencilere mesleki rehberlik hizmetlerinin sunulması,
- Yetişkinlere iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinin verilmesi,
- İlgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak, meslek edindirme, meslek geliştirme ve meslek değiştirme kurslarının düzenlenmesi,
- İstihdamında güçlük çekilen grupların istihdamını kolaylaştırıcı mesleki eğitim ve mesleki rehabilitasyon hizmetlerinin verilmesi,
- İşsizliğin yoğun olduğu dönemlerde ve yerlerde toplum yararına çalışma programları düzenlenmesi,
- İstihdamdaki işgücüne eğitim seminerleri verilmesi,

faaliyetleri yürütülmektedir.

5.1 İŞGÜCÜ YETİŞTİRME KURSLARI

Aktif işgücü programları kapsamında düzenlenen kurslar ile, işsizlikten en fazla etkilenen ve bu nedenle işgücü piyasasında dezavantajlı gruplar olarak görülen gençlerin, kadınların, özürlülerin, eski hükümlülerin, uzun süreli işsizlerin ve işsizlik sigortası kapsamındaki işsizlerin iş piyasasında ihtiyaç duyulan mesleklerde yetiştirilerek istihdam edilebilirlikleri artırılmaya çalışılmaktadır.

Kurumumuz düzenli olarak; "İstihdam Garantili İşgücü Yetiştirme Kursları", "Kendi İşini Kurmak İsteyenlere Yönelik Meslek Edindirme Kursları", "Meslek Geliştirme Kursları", "Özürlülere Yönelik Mesleki Eğitim ve Rehabilitasyon Faaliyetleri", "Hükümlülerin Mesleki Eğitimine Yönelik Çalışmalar", "İşsizlik Sigortası Kapsamında İşsizlere Verilen Eğitimleri" gerçekleştirmektedir. Bunların yanı sıra gerçekleştirilen projeler yoluyla da belirli alanlarda işgücü yetiştirme hizmetleri verilmektedir.

İŞKUR işgücü yetiştirme, mesleki eğitim ve mesleki rehabilitasyon hizmetlerinin finansmanı;

- Kurum bütçesine konulan eğitim ödeneklerinden,
- İşsizlik Sigortası Fonu'ndan,
- Özürlü ve eski hükümlü çalıştırmayanlardan toplanan ceza paralarından,
- Uluslararası kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği sonucunda yürütülen projeler için sağlanan hibe ve kredilerden,

karşılanmaktadır.

Kurumun gerçekleştirdiği işgücü yetiştirme kurslarına ilişkin veriler incelendiğinde de görüleceği üzere; 2005-2008 yılları arasında Kurumun en fazla açtığı kurs türü İşsizlik Sigortası kapsamında açılan kurslar olmuştur. Bu kursu sırasıyla Eski Hükümlü ve Hükümlülere yönelik kurslar ile İstihdam Garantili kurslar takip etmiştir.

Tablo 29. İşgücü Uyum Hizmetleri

	2005		2006		2007		2008	
Kurs Türü	Kurs	Katılan	Kurs	Katılan	Kurs	Katılan	Kurs	Katılan
EskiHükümlü/Hükümlülere Yönelik	90	1.402	126	2.019	413	6.188	283	3.916
İstihdam Garantili	28	579	246	5.025	196	9.327	368	8.666
İşsizlik Sig.Kapsamında	89	1.379	118	1.687	275	4.329	442	6.839
Kendi İşini Kuracaklara Yönelik	29	448	38	648	86	1.698	279	4.622
ÖSDP	222	5.955	82	1.895	176	3.269	243	4.581
Özürlülere Yönelik	42	1.710	94	3.047	179	7.880	273	3.582
Toplam	500	11.473	704	14.321	1.325	32.691	1.888	32.206

Kaynak: İŞKUR

2005-2008 yılları arasında toplamda Kurumun en fazla açtığı kurs olan İşsizlik Sigortası kapsamında açılan kurslar, 2005 ve 2006 yıllarına göre önemli miktarda artarak; 2007 yılında 275'e, 2008 yılında da 442'ye çıkmıştır. 2007 yılında kurslara katılan sayısı 4.329 iken 2008 yılında katılan sayısı ise 6.839 olmuştur. Açılan kurs sayısı bakımında üçüncü sırada (838 kurs) yer almasına karşın İstihdam Garantili kurslara katılan sayısı diğer kurslara katılanlara göre çok daha fazladır. Bu kurslara katılanların sayısı sırasıyla 579, 5.025, 9.327 ve 8.666 kişidir. 2005 ve 2008 yılları karşılaştırıldığında açılan toplam kurs sayısı yaklaşık 4 kat arterken, kurslara katılan kişi sayısı da yaklaşık 3 kat artmıştır.

Tablo 30. İşgücü Uyum Hizmetleri (2009*)

	Kurs	Katılan
Eski Hükümlü/Hükümlülere Yönelik	268	3.579
İstihdam Garantili	723	16.297
İşsizlik Sig.Kapsamında	24	399
Kendi İşini Kuracaklara Yönelik	304	6.655
Özürlülere Yönelik	155	1.886
İşgücü Yetiştirme Kursları	3.888	81.688
TYÇP	1.390	42.571
Cazibe Merkezleri Projesi	12	450
GAP II	486	11.187
GAP II TYÇP	13	814
Hibe Projeleri	374	10.043
Staj	253	563
Girişimcilik	2	21
Çalışanların Mesleki Eğitimi	20	397
Toplam	7.912	176.550

Kaynak: İŞKUR
** 26 Ekim itibariyle*

Kriz döneminde aktarılan kaynaklar ve getirilen yasal düzenlemelerle birlikte açılan kurs sayısı bir önceki yıla göre 1.888'den 7.912'ye; kurslara katılan sayısı ise 32.206'dan 176.550'ye çıkmıştır. 2009 yılı içinde açılan kurslar ve kurslara katılan kişiler içinde en büyük payı İşgücü Yetiştirme Kursları oluşturmakta, daha sonra TYÇP, İstihdam Garantili kurslar ve GAP II çerçevesinde açılan kurslar yer almaktadır.

4857 sayılı İş Kanunun 30. maddesine istinaden 26 Eylül 2003 tarihinde çıkan "Özürlü ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Ceza Olarak Kesilen Paraları Kullanmaya Yetkili Komisyonun Kuruluşu İle Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" kapsamında oluşturulan Komisyonun sekreterya görevini Kurumumuz yürütmektedir. Yetkili Komisyonca İŞKUR tarafından yürütülen özürlü, eski hükümlü ve hükümlülere yönelik projelerle bu dezavantajlı grubun işgücü piyasasında istihdam edilebilirlikleri arttırılmaktadır.

Grafik 13. Projelerden Yararlanan Özürlüler, Hükümlü ve Eski Hükümlüler

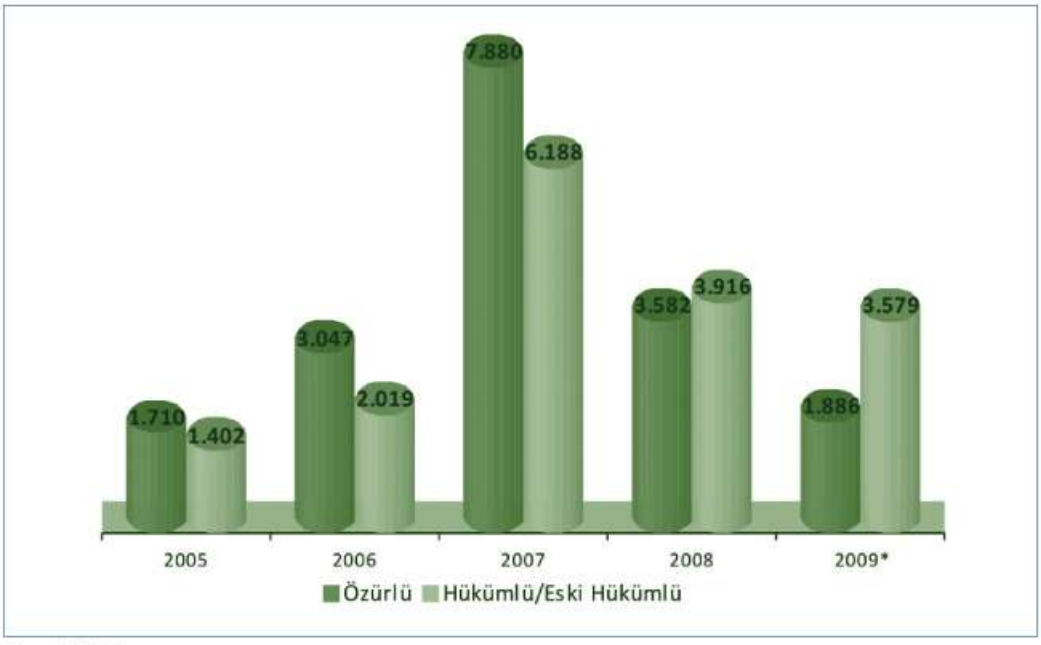

Kaynak: İŞKUR
** 26 Ekim 2009 itibariyle*

2005 yılına göre 2006 ve 2007 yıllarında açılan kurslara bağlı olarak Özürlü ve Hükümlü/Eski Hükümlü kurslarına katılan sayısı, sürekli bir artış eğilimi göstermiştir. 2005-2009 yılları arasında Kurum tarafından Özürlülere yönelik açılan kurslara 18.105 kişi, Hükümlü/Eski Hükümlü kurslarına ise 17.104 kişi katılmıştır.

5.2 İŞ VE MESLEK DANIŞMANLIĞI

57 Meslek Bilgi Merkezinde yürütülen çalışmalar ile meslek seçme aşamasında olan, meslek edinme veya iş seçmekte güçlükleri olan, mesleki becerilerini geliştirmek isteyen, mesleğini veya işini değiştirmek isteyen ve iş bulmakta güçlükleri olan bireylere yardımcı olmak üzere 26 İş ve Meslek Danışmanlığı Servisinde çalışmalar yürütülmektedir.

İş ve meslek danışmanlığı hizmetleri kapsamında; kişilerin özellikleri ile mesleklerin gerektirdiği nitelik ve şartları karşılaştırarak, bireyin istek ve durumuna en uygun iş ve mesleği seçmesi, bu meslekle ilgili eğitim imkanlarından yararlanması, işe uyumunun sağlanması ve işe yerleştirilmesiyle ilgili sorunların çözümüne sistemli olarak yardım edilmesi amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda, bireylerin sağlıklı bir şekilde karar vermelerine yardımcı olacak meslekler, mesleki eğitim yerleri, çalışma hayatıyla ilgili bilgileri içeren kaynakların bulunduğu İŞKUR Meslek Bilgi Merkezlerinden yararlanmaları sağlanmaktadır.

Söz konusu hizmetler kapsamında özellikle meslek seçme aşamasında bulunan gençler, meslek edinmek, meslek değiştirmek, mesleğinde ilerlemek isteyenler ve/veya mesleki uyum problemleri yaşayan yetişkinler hedef kitlemizi oluşturmaktadır.

Meslekler ve mesleki eğitim yerleri hakkında bilgi almak, iş ve meslek seçimi konusunda karar vermek, ilgi ve yeteneklerine uygun iş olanaklarını tanımak isteyen genç ve yetişkinler iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinden yararlanabilir; bu hizmetler kapsamında kendilerini tanımalarına, meslekler ve çalışma hayatı ile ilgili bilgi edinmelerine bireysel ve grup görüşmeleri ile yardımcı olunur.

Ayrıca Kurumumuz tüm İl Müdürlüklerine başvuran ve iş arama sürecinde olan yetişkinlere, mesleki eğitim merkezi, meslek liseleri ve üniversite son sınıf öğrencileri ile askerlik görevini tamamlamak üzere olan er ve erbaşlara yönelik olarak iş arama, iş bulma ve işi elinde tutma konularında beceri kazandırmak üzere çalışmalarda bulunulmaktadır. Bu kapsamda bireylerin kendilerini ve özellikle becerilerini tanımlamalarına yardımcı olacak strateji geliştirmeleri, özgeçmiş hazırlama ve etkili iş görüşme teknikleri hakkında bilgi verilmektedir. İş ve meslek danışmanlığının son beş yılına ait verileri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 31. İş ve Meslek Danışmanlığı Hizmetleri

	Meslek Bilgi Merkezi Hizmetlerinden Yararlanan Kişi Sayısı	İş Arama Becerileri Seminerlerinden Yararlanan Kişi Sayısı	İş ve Meslek Danışmanlığı Hizmetleri	
			Bireysel Görüşme	Çalışma Yapılan Öğrenci
2005	55.912	21.392	1.645	68.207
2006	52.033	74.776	2.124	67.223
2007	61.909	88.864	2.600	90.015
2008	62.562	91.746	4.154	110.445
2009*	59.657	93.933	5.005	89.059

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

2008 Yılı Eğitim Planı kapsamında İş ve Meslek Danışmanlığı, İş Danışmanlığı, İş Arama Becerilerinin Geliştirilmesi ve Meslek Bilgi Merkezi Görevlileri Eğitimleri gerçekleştirilmiştir.

İŞKUR Meslek Bilgi Merkezlerinde bulunan meslek bilgi dosyaları, bir meslekle ilgili olarak; tanım, görevler, mesleğin gerektirdiği özellikler, çalışma ortamı ve koşulları, meslek eğitimi, çalışma alanları ve iş bulma olanakları, eğitim süresince ve eğitim sonrası kazanç, meslekte ilerleme olanakları gibi bilgilerden oluşmaktadır. Bu dosyalar Meslek Danışma Komisyonu (MEDAK) tarafından onaylandıktan sonra ihtiyaç sahiplerinin kullanımına sunulmaktadır. Üye kuruluşlar kendi teşkilatları içerisinde uygun gördükleri birimlere bu meslekleri inceletmekte

ve sonuçta yapılan geniş katılımlı toplantıda, meslek bilgi dosyaları çok yönlü değerlendirmeye tabi tutulmaktadır

5.3 MESLEK ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME ÇALIŞMALARI

İşgücü piyasasının yenilenen teknolojik yapısına ve üretim sistemlerinin gelişimine paralel olarak, işgücü piyasasında ortaya çıkan yeni meslekleri tespit etmek ve varolan mesleklerin görev tanımlarında oluşan değişiklikleri belirleyip Türk Meslekler Sözlüğü'ne aktarmak amacıyla meslek araştırma, bilgi toplama ve iş analizi çalışmaları yürütülmektedir. Bunun sonucunda da, meslek bilgi yaprakları hazırlanarak, mesleklerin standart tanım ve görevleri çıkartılmaktadır. Standart tanım ve görevleri hazırlanan meslekler, Uluslararası Meslek Sınıflandırma Sistemi (ISCO-88)'ne göre sınıflandırılıp kodlanarak sisteme dahil edilmektedir.

Merkez Birimi ve iş analizi çalışmalarına katılan İl Müdürlükleri'nce yapılan iş analizlerine göre oluşturulan mesleğe ait gerekliliklerin yer aldığı meslek bilgi yaprağı ve güncellenen mesleklere ilişkin verilere aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 32. İş ve Meslek Analizi Çalışmaları

YILLAR	Yeni Eklenen Meslek Sayısı	Güncellenen Meslek Sayısı	TMS'deki Toplam Meslek Sayısı
2005	115	8	2.682
2006	120	5	2.802
2007	128	45	2.930
2008	1.000	14	3.930
2009*	239	-	-

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

2008 yılında yapılan çalışmalar neticesinde, 1.000 yeni mesleğin daha Türk Meslekler Sözlüğü'ne kazandırılması sağlanmış; 14 mesleğin de güncellemesi gerçekleştirilmiştir. Böylece 2008 yılı sonu itibariyle, Türk Meslekler Sözlüğü'ndeki meslek sayısı 3.930'a çıkarılmıştır. 2009 yıl sonu itibariyle Türk meslekler sözlüğüne 500 adet daha yeni meslek ilave edilmesi planlanmaktadır.

Türk Meslekler Sözlüğü Kurumumuz internet sitesinde, yapılan son çalışmalarda ilave edilerek güncel halde kullanıcıların hizmetine sunulmaktadır.

5.4 İŞLETMELERDE EĞİTİM HİZMETLERİ

Çalışan işgücüne yönelik işletmelerde düzenlenen eğitim seminerleriyle; işgücünün işletme ve verimlilik kültürü, kalite ve iş güvenliği bilinci arttırılarak işgücünün performansının artırılmasına katkı sağlanmasının yanı sıra, ilk ve orta kademe yöneticilerinin yöneticilik ve eğiticilik niteliklerinin geliştirilmesine yönelik eğitimler de verilmektedir.

İşletmelerde Eğitim Seminerleri; kamu ve özel sektöre ait işyerlerine eğitim programının tanıtılmasını takiben, talepte bulunan işyerlerine Kurumdan bu konuda yetişmiş iki uzman eleman gönderilip modern eğitim araç-gereçleri kullanılarak aktif öğretim metotları ile işbaşı eğitim programı uygulaması şeklinde gerçekleşmektedir.

Bu seminerler, paket programlar ya da modül programlar olarak verilmektedir;

- Paket programlar; "İşçi Geliştirme Semineri", "İlk Kademe Yöneticilik Semineri", "Orta Kademe Yöneticilik Semineri" nden oluşmaktadır.
- Modül programlar ise; "Zaman Yönetimi Semineri", "Toplam Kalite Yönetimi Semineri", "İnsan İlişkileri ve Stres Semineri", "İnsan İlişkileri ve İletişim Semineri", "İş Sağlığı ve Güvenliği Semineri"nden oluşmaktadır.

Seminerler, çalışan işgücünün performansının yükselmesine yaptığı katkılar nedeniyle kısa ve uzun vadede çalışan işgücü için iş güvencesini, işverenler için ise işgücü güvencesini sağlamalarına olumlu katkıda bulunmaktadırlar. Bu özellikleri ile seminerler, mevcut istihdamın korunmasına, dolayısıyla da işsizliğin önlenmesine olumlu katkı yapmaktadır. Çalışanların performansları yükseltilerek istihdama, üretime, kaliteye ve ihracata olumlu katkılar sağlanmaktadır.

Yapılan eğitimler işyerlerinde çalışan 10-25 kişilik gruplara yönelik olmak üzere en az 2 en fazla da 5 işgünü devam eden ve 10 saat ile 25 saat arasında devam eden; belli konuların, modern eğitim araç gereçleri kullanılarak aktif öğretim metotları ile anlatıldığı seminerler seklinde uygulanmaktadır. 1989 yılından bu yana İşçi Geliştirme, İlk Kademe Yöneticilik ve Orta Kademe Yöneticilik seminerleri verilirken, 2002 yılında bu seminerlerin yanı sıra Zaman Yönetimi, Toplam Kalite Yönetimi, İnsan İlişkileri ve Stres, İnsan İlişkileri ve İletişim Semineri ve son olarak İş Sağlığı ve Güvenliği Seminerleri de verilmeye başlanmıştır.

Grafik 14. İşletmelerde Eğitim Seminerleri

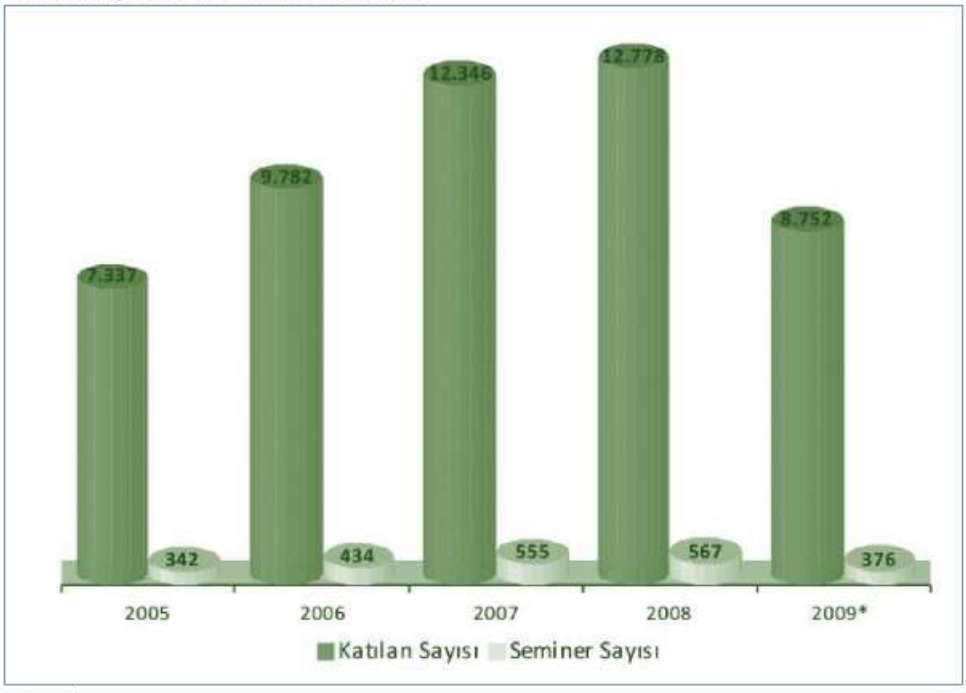

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

2005-2008 yılları arasında hizmetlerin kalitesine paralel olarak verilen seminer sayısı sürekli artmıştır. 2005 yılında 342 olan seminer sayısı ve 7.337 olan seminere katılan kişi sayısı, 2008 yılında hem seminer sayısı hem de seminere katılan kişi sayısı yaklaşık 1,7 kat artarak 567'ye ve 12.778'e çıkmıştır. Son beş yıl içinde işletmelerde eğitim hizmetleri kapsamında yapılan toplam seminer sayısı 2.274 iken, seminerlere katılan kişi sayısı 50.995 kişidir.

5.5 ÖZELLEŞTİRME SOSYAL DESTEK PROJESİ II (ÖSDP)

Ülkemizde uygulanmakta olan Ekonomik Reform Programını desteklemek, özelleştirme programındaki hedeflerin başarıyla tamamlanmasına katkıda bulunmak ve kamu kuruluşlarının özelleştirilmelerinden doğan olumsuz ekonomik ve sosyal etkileri hafifletmek amacıyla, ilki 2002-2005 yıları arasında uygulanan ÖSDP-I'in devamı niteliğinde olan ve 2006-2008 yıllarını kapsayan ÖSDP-II projesi Dünya Bankası'ndan sağlanan kredi ile uygulanmıştır.

Kamu iktisadi teşebbüslerinde bir hizmet akdine dayalı olarak ücret karşılığı çalışırken bu kuruluşların özelleştirmeye hazırlanması, özelleştirilmesi, küçültülmesi veya faaliyetlerinin kısmen veya tamamen durdurulması, süreli veya süresiz kapatılması veya tasfiye edilmesi nedenleriyle işten çıkarılmış veya çıkarılacak olanlar ile Ekonomik Reform Programının etkisiyle işsiz olan veya anılan programdan dolayı istihdama katılmakta zorluk çekenler Proje kapsamında yer almıştır.

Özelleştirmeden doğan olumsuz etkileri hafifletmek için gerçekleştirilen ÖSDP-I'in başarıyla sonuçlanması üzerine ÖSDP-II başlatılmıştır.

Proje; Tazminatlar, Yeniden İşe Yerleştirme, Ekonomik Reform Programının Sosyal Etkileri ve Proje Yönetimi olmak üzere 4 bileşenden oluşmaktadır. Özelleştirme İdaresi Başkanlığının koordinasyonunda öncü kurum olarak yer alan Kurumumuz, Projenin Yeniden İşe Yerleştirme Bileşeni kapsamında istihdam amaçlı; Danışmanlık, Eğitim ve Toplum Yararına Çalışma Programları (TYÇP) olmak üzere üç temel hizmet sunmuştur.

Danışmanlık hizmetleri ile; Proje kapsamında bulunanların yeni bir iş bulmalarına yardımcı olunması ve bulunan yeni işe kolayca ve başarılı bir şekilde uyumlarının sağlanması amaçlanmıştır. Danışmanlık hizmetleri sonunda, bu hizmetlerden yararlandırılan katılımcıların asgari % 10'unun hizmet sağlayıcı tarafından bir işe yerleştirilmesi zorunlu kılınmıştır.

Eğitim hizmetleri ile; Proje kapsamında bulunanlara yeni beceriler kazandırılarak iş piyasasına girişlerinin ve yeni işler bulmalarının kolaylaştırılması hedeflenmiştir. Mesleki eğitim hizmetleri eğitim kurumlarından alındığı gibi, katılımcıların eğitim sonucunda çalışmaya başlayacakları işyerlerinden de alınmıştır. Eğitimlerin teorik bölümünün eğitim kurumlarında, pratik bölümünün ise işyerlerinde verilmesi sağlanmıştır. İstihdam amaçlı mesleki eğitim hizmetlerinden yararlandırılan ve başarılı olan katılımcıların; hizmet sağlayıcısı işveren ise asgari % 70'inin, eğitim kurumu ise asgari % 50'sinin, gördüğü eğitimle ilgili bir işe yerleştirilmesi zorunlu kılınmıştır.

Toplum Yararına Çalışma Programları ile; özelleştirme ve ekonomik reform programları sebebiyle işlerinden çıkarılan işçiler ve kapsama dahil ikincil işsizlerden kültürel mirasın, çevrenin ve kamusal alt yapının korunması, sosyal yardımlaşma vb. alanlarda çalışmak isteyenlere en fazla 6 ay süre ile geçici iş imkanı sağlanması hedeflenmiştir. Bu program ile geçici iş imkânları elde eden katılımcıların, belli bir süre için maddi olarak desteklenmeleri ve bu sayede çalışma ortamına alışarak iş tecrübesi ve iş disiplini edinmeleri sağlanmıştır. TYÇP hizmetleri sonunda, bu hizmetlerden yararlandırılan katılımcıların asgari %10'unun hizmet sağlayıcı tarafından bir işe yerleştirilmesi zorunlu kılınmıştır.

Tablo 33.ÖSDP Kapsamındaki Faaliyetler

	Danışmanlık			Eğitim			TYÇP		
	Program Sayısı	Yararlanan Sayısı	İstihdam Edilen Kişi Sayısı	Program Sayısı	Yararlanan Sayısı	İstihdam Edilen Kişi Sayısı	Program Sayısı	Yararlanan Sayısı	İstihdam Edilen Kişi Sayısı
2002	1	560	59	38	1.777	1.185	4	34	14
2003	7	2.886	173	269	7.353	4.023	29	417	77
2004	4	1.420	135	177	4.703	2.872	22	260	45
2005	1	300	30	200	5.389	3.049	21	266	47
2006	1	296	34	72	1.486	904	9	113	14
2007	0	0	0	160	3.089	1.724	16	180	27
2008	0	0	0	228	4.443	2.160	15	138	23
Toplam	**14**	**5.462**	**431**	**1.144**	**28.240**	**15.917**	**116**	**1.408**	**247**

Kaynak: İŞKUR

2002-2005 yılları arasında uygulanan Özelleştirme Sosyal Destek Projesi (ÖSDP-I) kapsamında, Kurumumuz koordinatörlüğünde toplam 773 proje uygulanmış olup, bu projelerden 25.365 kişi yararlanmış olup, eğitimini tamamlayan 23.478 kişiden 11.709 kişinin istihdamı sağlanmıştır.

2006-2008 yılları arasında uygulanan ÖSDP-II kapsamında ise 501 Proje uygulamaya konulmuş olup, bu projelerden 9.745 kişi yararlanmış ve bunlardan 4.886 kişi işe yerleştirilmiş bulunmaktadır.

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ALTINCI BÖLÜM
PASİF İSTİHDAM POLİTİKALARI

6.1 İŞSİZLİK SİGORTASI

İşsizlik sigortasının tanımı; bir işyerinde çalışırken, çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın işini kaybeden sigortalıların işsiz kalmaları nedeniyle uğradıkları gelir kaybını belli süre ve ölçüde karşılayan, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren bir sigorta koludur.

Zorunlu bir sigorta kolu olan işsizlik sigortası 4447 sayılı kanun ile 1999 yılında çalışma hayatındaki yerini almıştır. İşsizlik sigortası için ilk prim kesintileri 1 Haziran 2000 tarihinde başlamıştır. İşsizlik sigortası primlerinin toplanmasından Sosyal Güvenlik Kurumu, diğer her türlü hizmet ve işlemlerin yapılmasından İŞKUR görevli, yetkili ve sorumludur. Kanun çerçevesinde işsiz kalanlara yapılan ilk işsizlik ödemeleri 2002 yılı Mart ayında başlamıştır. İşsizlik sigortası primleri, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 80 ve 82'inci maddelerinde belirtilen prime esas aylık brüt kazancın, %1 oranında sigortalı, %2 oranında işveren ve %1 oranında da Devlet payı olarak ödenmektedir.

Sigortalı işsizlerin, Kurumun sunmuş olduğu işsizlik ödeneği, sağlık sigortası, danışmanlık-işe yerleştirme ve mesleki eğitim hizmetlerinden yararlanabilmesi için; hizmet akdinin sona ermesinden önceki son 3 yıl içerisinde en az 600 gün prim ödeyerek, son 120 günü kesintisiz çalışmış, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybetmiş olması gerekmektedir.

Sigortalı işsizlerin hizmet akdinin sona erdiği tarihi izleyen günden itibaren 30 gün içerisinde İşten Ayrılma Bildirgesi ile birlikte İŞKUR ünitelerine başvurması durumunda, en az 600 gün çalışmış sigortalılar 180 gün, 900 gün çalışmış sigortalılar 240 gün, 1080 gün çalışmış sigortalılar 300 gün süre ile İşsizlik Sigortası hizmetlerinden yararlanmaktadırlar. İlk işsizlik ödeneği başvuruyu izleyen ayın sonunda ödenmektedir. 30 günlük süre yasal başvuru süresi olup, bu süreden sonra başvurulması halinde, geç kalınan süre toplam hak sahipliği süresinden düşülmektedir.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun Ek 1. Maddesinin uygulamasına ilişkin yönetmelik düzenlemesi yapılmıştır. İlgili yönetmelik hükümlerine göre; işten çıkış tarihi, 01.08.2009 ve sonrası olanlar için 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 48 inci maddesi kapsamında verilmesi gereken işten ayrılma bildirgeleri Kuruma verilmemekte olup, tüm işten çıkışlara ilişkin bildirimler işten çıkış tarihinden itibaren 10 gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılmaktadır. Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan bildirimler Kurumumuza yapılması gereken bildirimlerin yerine geçmektedir. Ancak, 01.08.2009 tarihinden önceki işten çıkışlar için 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 48 inci maddesi kapsamında yapılan işten çıkış bildirimleri Kurumuza yapılmaya devam edilmektedir.

Tablo 34. İşsizlik Sigortası Ödeme Bilgileri

	Başvuru	Hak Eden	Hak Etmeyen
2005	208.051	186.231	21.820
2006	220.694	199.441	21.253
2007	246.877	221.582	25.295
2008	381.678	331.894	49.784
2009*	475.416	379.220	96.196

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

İşsizlik sigortası ödemelerine 2002 yılı Mart ayından itibaren başlanmıştır. 2009 Eylül itibariyle işsizlik sigortası hizmetlerinden yararlanmak üzere Kurumumuza toplam 1.931.333 kişi başvurmuş, Kanunun öngördüğü koşulları taşıyan 1.676.066 kişiye işsizlik ödeneği verilmiştir. İşsizlik sigortasından yararlanmak üzere başvuran 255.267 kişi ise ödenekten yararlanma şartlarını taşımadıkları için geri çevrilmiştir.

Tablo 35. Aylar İtibariyle İşsizlik Ödeneği Alanlar

Aylar	2005	2006	2007	2008	2009*
	İÖ Alan Sayısı	İÖ Alan Sayısı	İÖ Alan Sayısı	İÖ Alan Sayısı	İÖ Alan Sayısı
Ocak	77.901	92.425	98.032	106.945	244.359
Şubat	83.309	97.076	104.596	116.583	281.882
Mart	84.229	99.133	104.402	121.170	311.513
Nisan	87.394	99.820	103.251	120.572	317.766
Mayıs	89.131	98.731	100.514	119.256	313.860
Haziran	90.952	98.966	99.038	119.730	306.213
Temmuz	91.114	99.664	100.443	121.701	292.947
Ağustos	93.068	101.274	102.107	138.742	279.258
Eylül	90.232	97.646	98.975	138.523	252.112
Ekim	90.221	95.904	96.171	143.419	
Kasım	90.072	94.956	96.705	165.076	
Aralık	90.675	96.597	101.890	193.003	

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*
İÖ: İşsizlik Ödeneği

Yukarıda yer alan tabloda 2005 yılından itibaren işsizlik ödeneği alanlar aylar itibariyle gösterilmiştir. 2005 yılında ortalama olarak her ay yaklaşık 90.000 kişiye işsizlik ödeneği verilmiştir. 2006 ve 2007 yıllarında her ay ortalama 100.000 kişi işsizlik ödeneğinden yararlanmıştır. 2008 yılında ise her ay işsizlik ödeneği alanlarda sürekli bir artış görülmektedir. Bu artış krizin kendini hissettirmeye başladığı 2008'in ikinci yarısından itibaren daha da artmıştır. 2009 yılının ilk 6 ayında yaklaşık 300.000 civarında kişi işsizlik ödeneği alırken, ikinci 6 ayından itibaren azalmaya başlamıştır.

Aşağıdaki tablo ise işsizlik ödeneği alanlara yapılan ödeme miktarlarını göstermektedir. Ödeme miktarları yukarıda açıklamalara paralellik göstermektedir. Ödeme miktarları da 2008 yılında sürekli artmış, 2009 yılında ise en yüksek miktarlara ulaşmıştır. 2009'un ikinci yarısından itibaren ödeme miktarlarında azalma görülmektedir.

Tablo 36. Aylar İtibariyle İşsizlik Ödeneği Ödeme Miktarları

	2005	2006	2007	2008	2009
Ocak	19.832.417	24.086.388	27.859.253	32.776.091	87.035.304
Şubat	22.092.137	26.633.700	31.326.798	36.964.606	100.205.823
Mart	21.560.017	26.638.554	29.782.689	36.989.130	108.421.779
Nisan	22.337.408	26.799.119	28.994.957	37.141.174	107.798.051
Mayıs	22.575.006	26.816.308	29.344.541	36.449.095	105.327.954
Haziran	22.738.631	26.635.589	28.469.071	36.338.625	101.560.731
Temmuz	23.534.492	26.559.131	29.040.706	37.793.073	97.446.276
Ağustos	23.592.350	27.722.642	30.381.833	48.604.265	93.988.489
Eylül	22.718.732	25.939.658	28.358.773	45.292.506	83.257.073
Ekim	23.054.674	25.955.062	28.611.940	47.223.267	
Kasım	22.884.525	26.000.206	28.583.654	54.825.210	
Aralık	23.151.840	27.202.221	31.152.338	66.657.071	
Yıllık	**270.072.230**	**316.988.579**	**351.906.552**	**517.054.113**	**885.041.481**

Kaynak: İŞKUR

İşsizlik sigortası primi ödenilen süre ile orantılı olarak, işsiz kalanlara İŞKUR tarafından;

- Aylık gelir kayıplarının bir bölümü işsizlik ödeneğiyle karşılanmakta,
- Sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri için hastalık ve analık sigorta primleri sosyal güvenlik kuruluşuna yatırılmakta,
- Vasıflarına uygun yeni bir iş bulunmasına yardımcı olunmakta,
- İşgücü piyasası ve mesleklere ilişkin danışmanlık hizmeti verilmekte,
- İşgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu mesleklerde eğitim imkanı sunulmaktadır.

İŞKUR İl ve Şube Müdürlüklerince yapılan değerlendirme sonucu, işsizlik ödeneğine hak kazandığı tespit edilen sigortalı işsizlerin ödenekleri başvurdukları tarihi izleyen ayın sonunda ödenmekte olup, ödemeler Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü (PTT) aracılığı ile gerçekleştirilmektedir.

6.2 ÜCRET GARANTİ FONU

Ücret Garanti Fonu uygulamaları daha önce 4857 sayılı İş Kanununun 33. maddesi hükmü doğrultusunda yapılmaktaydı. 26/05/2008 tarih ve 26887 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5763 sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 4857 sayılı kanunda değişiklik yapılmış ve ilgili hüküm 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa

eklenmiştir. Eklenen ilgili hüküm, "Bu Kanuna göre sigortalı sayılan kişileri hizmet akdine tabi olarak çalıştıran işverenin konkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesikası alınması, iflası veya iflasın ertelenmesi nedenleri ile işverenin ödeme güçlüğüne düştüğü hallerde geçerli olmak üzere, işçilerin iş ilişkisinden kaynaklanan üç aylık ödenmeyen ücret alacaklarını karşılamak amacı ile İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında ayrı bir Ücret Garanti Fonu oluşturulur. Bu madde kapsamında yapılacak ödemelerde işçinin, işverenin ödeme güçlüğüne düşmesinden önceki son bir yıl içinde aynı işyerinde çalışmış olması koşulu esas alınarak temel ücret üzerinden ödeme yapılır. Bu ödemeler 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 78 inci maddesi uyarınca belirlenen kazanç üst sınırını aşamaz." şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

SGK tarafından tahsilatı yapılarak, İşsizlik Sigortası Fonuna aktarılan primler üzerinden işveren payı olarak hesaplanan miktarın yüzde biri, Ağustos 2003 tarihinden itibaren oluşturulan Ücret Garanti Fonuna aktarılmaktadır. Ücret Garanti Fonu İşsizlik Sigortası Fonu içinde değerlendirilmekte olup Fonun varlığı, 30.09.2009 tarihi itibariyle, ödemeler toplamı 29.676.158 TL düşüldükten sonra 104.398.224 TL'dir.

Tablo 37. Ücret Garanti Fonu Ödeme Bilgileri

	2007		2008		2009	
AYLAR	Kişi Sayısı	Ödeme	Kişi Sayısı	Ödeme	Kişi Sayısı	Ödeme
Ocak	6	7.419	36	34.101	46	52.240
Şubat	74	113.424	61	69.293	19	37.932
Mart	657	1.428.279	35	49.846	784	1.288.116
Nisan	305	472.397	18	24.918	978	1.563.771
Mayıs	42	50.139	25	54.239	1812	2.980.592
Haziran	44	69.296	12	19.248	1303	2.496.451
Temmuz	184	290.634	88	98.456	1543	2.735.093
Ağustos	358	472.619	342	389.553	1823	3.379.074
Eylül	160	217.183	162	257.689	2155	5.242.508
Ekim	245	272.279	34	35.588		
Kasım	144	205.215	4	3.267		
Aralık	4	3.252	10	35.609		
TOPLAM	2223	3.602.134	827	1.071.807	10.463	19.775.776

Kaynak: İŞKUR

Ücret Garanti Fonu ödemeleri de krizle bağlantılı olarak 2009 yılında önceki yıllarla karşılaştırıldığında hem yararlanan kişi sayısında hem de ödeme miktarında önemli miktarlarda artmıştır.

6.3 KISA ÇALIŞMA ÖDENEĞİ

Kanun hükümlerine göre; sigortalı sayılan kişileri hizmet akdine tabi olarak çalıştıran işverenin, genel ekonomik kriz veya zorlayıcı sebeplerle işyerindeki haftalık çalışma sürelerini geçici olarak önemli ölçüde azaltması veya işyerinde faaliyeti tamamen veya kısmen geçici olarak durdurması halinde, talebinin uygunluğunun Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca tespit edilmesi ile birlikte işçilere kısa çalışma ödeneği ödenmektedir.

İşçinin kısa çalışma ödeneğinden yararlanabilmesi için; işverenin kısa çalışma talebinin Bakanlıkça uygun bulunması, işçinin kısa çalışmanın başladığı tarihte, çalışma süreleri ve işsizlik sigortası primi ödeme gün sayısı bakımından işsizlik ödeneğine hak kazanmış olması ve kısa çalışma ödeneği talebinde bulunması gerekmektedir.

Kısa çalışma ödeneği, işyerinde uygulanan haftalık çalışma süresini tamamlayacak şekilde çalışılmayan süreler için verilir. İşçilere ödenen günlük kısa çalışma ödeneğinin miktarı, işsizlik ödeneğinin miktarı kadardır. Bu miktar sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının yüzde kırkıdır. Ancak bu miktar, onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin brütünün yüzde seksenini geçememektedir.

Kısa çalışma ödeneği, zorlayıcı sebebin devamı süresini ve en fazla üç ayı aşamamaktadır. Ancak 2008 ve 2009 yıllarında kısa çalışma için yapılan başvurulara münhasıran Kanunda belirlenen esaslar çerçevesinde en fazla üç ay olan kısa çalışma süresi altı ay olarak uzatılmış ve kısa çalışma ödeneği miktarı da %50 oranında artırılmıştır. Ayrıca krizin etkisinin daha da azaltılması için alınan Bakanlar Kurulu kararı ile belli esaslar çerçevesinde kısa çalışma süresinin altı ay daha uzatılması kararlaştırılmıştır.

Tablo 38. Kısa Çalışma Ödeme Bilgileri

Yıllar	Ödenen Kişi	Miktar (TL)
2005	21	10.567
2006	217	64.398
2007	40	22.051
2008	0	0
2009*	149.952	125.090.739
TOPLAM	150.230	125.187.755

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

2005 yılında 21 kişiye 10.567 TL, 2006 yılında 217 kişiye 64.398 TL, 2007 yılında 40 kişiye 22.051 TL ödeme yapılmıştır. 2008 yılında herhangi bir ödeme yapılmamış olup 2009 yılında ise krizle birlikte çok büyük oranda artış yaşanmış ve Eylül ayı itibariyle 383.859 kişiye 125.090.739 TL kısa çalışma ödeneği ödenmiştir. 2009 yılında yapılan ödemeler ve yararlan kişi sayıları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 39. 2009 Yılında Aylar İtibariyle Kısa Çalışma Ödeneği Alanlar

	Ödenen Kişi	Miktar (TL)
Ocak	651	491.729
Şubat	6.935	1.678.575
Mart	27.491	12.396.559
Nisan	46.727	18.217.295
Mayıs	66.405	24.348.339
Haziran	82.439	23.925.294
Temmuz	53.734	15.539.249
Ağustos	47.176	13.691.439
Eylül	52.301	14.802.259
TOPLAM	383.859	125.090.739

Kaynak: İŞKUR

Kısa çalışma ödeneğinden yararlanmak üzere 2008 Kasım ayından itibaren başvuran firmalara ilişkin istatistiki bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 40. Kısa Çalışma Ödeneğine İlişkin Çeşitli Veriler

Aylar	Talepte Bulunan		Kabul		Red		Talepten Vazgeçen		İncelemesi Devam Eden	
	Firma	Kişi	Firma	Kişi	Firma	Kişi	Firma	Kişi	Firma	Kişi
Kasım 2008*	33	8.627	19	6.451	10	890	4	1.286	0	0
Aralık 2008*	271	31.633	162	19.939	55	4.680	54	7.014	0	0
Ocak 2009	384	37.767	250	26.273	58	2.955	76	8.539	0	0
Şubat 2009	678	49.388	385	33.347	69	2.908	223	13.093	1	40
Mart 2009	1.345	68.227	753	44.905	111	2.941	479	20.362	2	19
Nisan 2009	666	23.177	351	13.273	46	2.482	264	7.230	5	192
Mayıs 2009	331	13.725	210	8.574	37	2.043	84	3.108	0	0
Haziran 2009	244	10.809	147	7.289	32	736	63	2.755	2	29
Temmuz 2009	292	28.162	225	25.173	19	538	46	2.263	2	188
Ağustos 2009	277	21.575	218	19.632	16	362	21	675	22	906
Eylül 2009	358	21.482	246	13.899	18	714	19	2.663	75	4.206
Toplam	**4.879**	**314.572**	**2.966**	**218.755**	**471**	**21.249**	**1.333**	**68.988**	**109**	**5.580**

Kaynak: İŞKUR

**2008 yılında yapılan başvurulara 2009 yılından itibaren ödeme yapılmıştır.*

6.4 İŞ KAYBI TAZMİNATI

Özelleştirme uygulamalarına ilişkin 4046 sayılı Kanun gereğince; özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda (iştirakler hariç) bir hizmet akdine dayalı olarak ücret karşılığı çalışırken, bu kuruluşların özelleştirmeye hazırlanması, özelleştirilmesi, küçültülmesi veya faaliyetlerinin kısmen veya tamamen durdurulması, süreli veya süresiz kapatılması veya tasfiye edilmeleri nedeniyle, hizmet akitleri, tabi oldukları iş kanunları ve toplu iş sözleşmeleri gereğince tazminata hak kazanacak şekilde sona erenlere; kanunlardan ve yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinden doğan tazminatları dışında;

- İş kaybı tazminatı ödenmesi,
- Yeni bir iş bulma,
- Meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi verilmesi,
- Sosyal güvenlik kuruluşları kesintilerinin hak sahipleri adına ilgili kurumlara yatırılması,

işlemlerinin yürütülmesinden Kurumumuz, görevli, yetkili ve sorumlu kılınmıştır.

4046 sayılı Kanuna göre, özelleştirilen işyerinde hizmet akdi kesintisiz en az;

- 550 gün devam edenler 90 gün,
- 1100 gün devam edenler 120 gün,
- 1650 gün devam edenler 180 gün,
- 2200 gün devam edenler 240 gün,

iş kaybı tazminatı almaya hak kazanmaktadır.

4046 sayılı Kanunun 21 inci maddesi, 21.07.2005 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 5398 sayılı Kanunla değiştirilerek, iş kaybı tazminatının günlük net asgari ücretin iki katı olacağı hüküm altına alınmıştır. Özürlü personele ise (ilgili kanunların öngördüğü 1, 2 ve 3. derece), günlük net asgari ücretin dört katı iş kaybı tazminatı ödenmektedir. Özelleştirme nedeniyle işine son verilenlerin iş kaybı tazminatına hak kazanabilmeleri için, hizmet akdinin sona erdiği tarihten itibaren en geç 30 gün içinde en yakın Kurumumuz birimine başvurmaları gerekmektedir.

İş kaybı tazminatı ödendiği süre içerisinde Kurumumuz, hak sahipleri adına sosyal güvenlik primlerini ilgili kuruluşlara yatırmaktadır. Böylece sosyal güvenlik kuruluşları ile ilişkisini sürdürmektedir. İş kaybı tazminatı ödemelerine ilişkin veriler aşağıdaki Tabloda gösterilmiştir.

Tablo 41. İş Kaybı Tazminatı Ödemeleri

	Başvuru	Hak Eden
2005	4.380	4.380
2006	2.431	2.431
2007	260	260
2008	657	657
2009*	435	435

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül itibariyle*

6.5 İŞSİZLİK SİGORTASI FONU YÖNETİMİ

Kanun gereği İşsizlik Sigortasına ilişkin görev ve hizmetler için mali kaynak sağlamak ve kaynakları piyasa şartlarında değerlendirmek amacıyla İşsizlik Sigortası Fonu kurulmuştur. Fon, sosyal taraflarında yer aldığı altı kişiden oluşan Yönetim Kurulu tarafından işletilip yönetilmektedir.

Serbest piyasa koşullarında, yatırım araçlarının riskleri, vadeleri ve fonun nakit akış durumu ile aktüeryal dengeler dikkate alınarak profesyonel bir anlayışla yönetilmekte olan İşsizlik Sigortası Fonu bir önceki yıl bilançolarına göre aktif büyüklükleri Bankalar Birliği'nce ilan edilen ilk on ticari banka ile çalışmaktadır.

Fonun genel denetimi Sayıştay tarafından yapılmaktadır. Ayrıca Fon, yönetimde şeffaflığın sağlanması ve gelir-gider durumunun kamuoyunun bilgisine sunulabilmesi için yeminli mali müşavirlerce üçer aylık dönemler halinde denetlenmektedir. Denetim sonuçları Resmi Gazete'de ve Kurumun (www.iskur.gov.tr) internet adresinde yayınlanmaktadır. Bunun yanında, İşsizlik Sigortası Fonu çalışmaları hakkında kamuoyunu bilgilendirmek ve fon yönetiminde şeffaflığı sağlamak amacıyla, her ay "İşsizlik Sigortası Fonu Aylık Basın Bülteni" yayınlanmaktadır.

İşsizlik sigortasına ilişkin olarak, kanunun uygulanmaya başladığı 01.06.2000 tarihinden 30.09.2009 tarihine kadar SGK tarafından tahsilatı yapılarak fona aktarılan primler ve gecikme zamları, Hazine tarafından aktarılan devlet katkı payı, işverenlerden alınan idari para cezaları ile fonun serbest piyasa koşullarında, yatırım araçlarının riskleri, vadeleri ve fonun nakit akış durumu dikkate alınarak mevduat, ters repo, DTH ve DİBS'lerde değerlendirilmesi sonucunda elde edilen faiz gelirleri ile giderleri, Ücret Garanti Fonu gelir ve giderleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 42. İşsizlik Sigortası Fonu Gelir Gider Tablosu

Gelirler Ve Giderler	2008	Toplam (30 Eylül 2009)
İşçi İşveren Primleri	13.159.169.399	15.357.867.599
Gecikme Zammı	301.146.679	338.662.685
Hazine Payı	4.456.511.468	5.202.716.991
İdari Para Cezaları	15.072.408	15.622.821
Faiz Geliri	21.189.413.475	26.114.181.018
Toplam Gelir	42.029.897.184	49.289.849.526
İşsizlik Sigortası Fonu Gideri	3.548.895.116	6.722.680.756
Ücret Garanti Fonu Gideri	9.888.285	29.677.192
Ücret Garanti Fonu	97.762.616	104.398.224
İşsizlik Sigortası Fonu	38.481.002.068	42.567.168.770

Kaynak: İŞKUR

Grafik 15. Fon Portföyünün Yatırım Araçları İtibariyle Dağılımı *

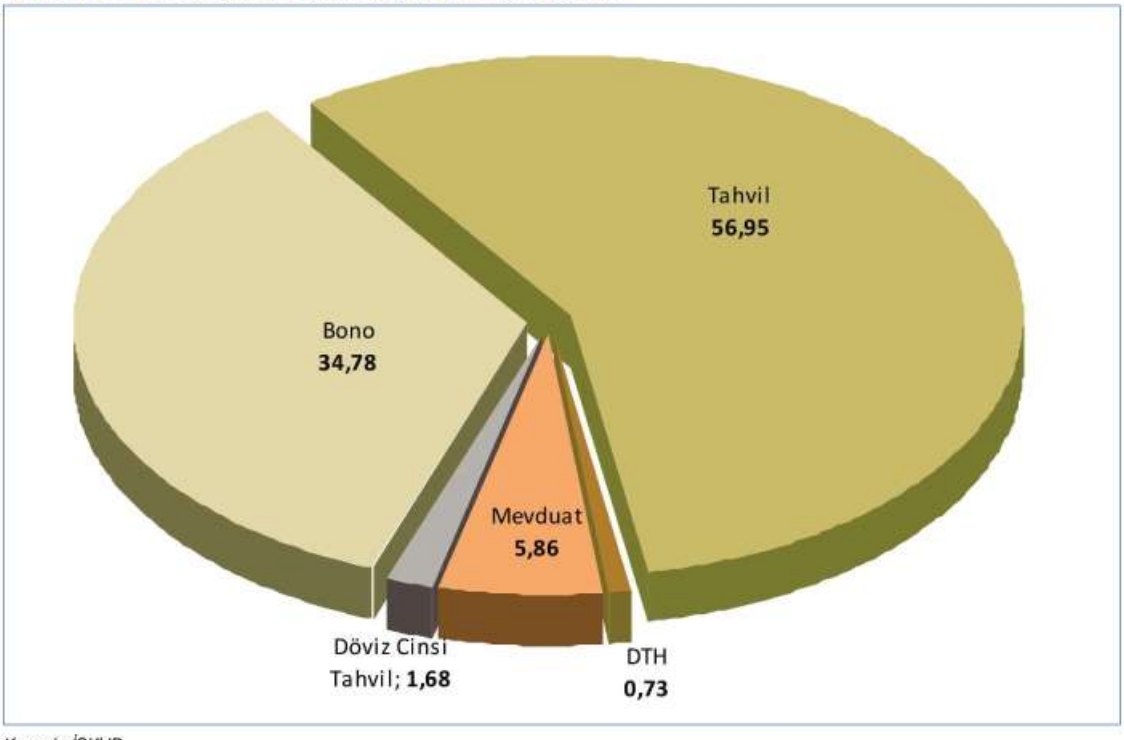

Kaynak: İŞKUR
** 30 Eylül 2009 itibariyle*

2009 Eylül sonu itibariyle toplam fon varlığının; %56,95'i tahvil, %34,78'i bono, %5,86'sı mevduat, %1,68'i döviz cinsi tahvil, %0,73'ü de döviz tevdiat hesabından oluşmaktadır.

Tablo 43. Fon Portföyünün Getirisi (%)

Dönemler	Fon	TEFE/ÜFE*	Döviz Sepeti
2000 (Temmuz-Aralık Dönemi)	23,3	11,9	6,9
2001	107,3	88,6	110,4
2002	68,8	30,8	22,1
2003	49,6	13,9	-7,3
2004	29,3	13,8	0,3
2005	21,37	2,66	-6,71
2006	17,91	11,58	10,92
2007	16,46	5,93	-12,75
2008	17,07	8,1	27,37
2009 **	11,57	3,6	-0,48

Kaynak: IŞKUR
** ÜFE 2005'ten itibaren kullanılmaktadır.*
***30 Eylül itibariyle*

Fonun, 2009 yılı Eylül ayı getirisi % 1,02 olmuştur. Fonun Eylül ayı getirisi, ÜFE (%0,62) ve döviz sepeti (%0,17) değişiminin üzerinde gerçekleşmiştir. Fonun yıllık getirisi ise %16,43 olmuştur. Aynı dönem itibariyle ÜFE artışı %0,48, döviz sepeti değişimi % 20,24 olarak gerçekleşmiştir.

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YEDİNCİ BÖLÜM
AVRUPA BİRLİĞİ İLE İLİŞKİLER VE PROJELER

7.1 AVRUPA BİRLİĞİ İLE İLİŞKİLER

7.1.1 AB Uyum Çalışmaları

Ülkemiz, AB'ye katılım sürecinde çok önemli siyasi ve ekonomik reformlar geçekleştirmektedir. AB müktesebatına uyumun önemli bir bölümünü oluşturan istihdam stratejileri ve sosyal politika alanında Türkiye'nin gerçekleştirdiği ve gerçekleştireceği reformlar Türkiye'nin AB'ye katılım sürecini hızlandıracağı gibi ülkemizde de istihdam alanında daha iyi koşulların oluşumuna katkı sağlayacaktır.

Avrupa düzeyinde istihdam ile ilgili ilk yasal değerlendirmelere 1997 yılında Amsterdam Antlaşması ile başlanmış ve Lüksemburg Zirvesi'nde ilk İstihdam Rehberleri Konseyce kabul edilmiştir. Lüksemburg süreci ile üye ülkeler için uygulama kriterleri belirlenmiştir. Avrupa İstihdam Stratejisi (AİS); istihdam edilebilirliği artırmak, girişimciliği desteklemek, işyerlerinin ve çalışanların değişen işgücü piyasası koşullarına uyumlarını artırmak, fırsat eşitliğinin sağlanması eksenleri üzerine kurulmuştur.

"Ulusal Program" ve "Müzakere Çerçeve Belgesi" bağlamında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından koordine edilen 2 No'lu "İşçilerin Serbest Dolaşımı" ile 19 No'lu "Sosyal Politika ve İstihdam" fasılların yanı sıra Kurumumuzun; 3 No'lu "İş Kurma ve Hizmet Sunumu Serbestisi", 4 No'lu "Sermayenin Serbest Dolaşımı", 18 No'lu "İstatistik", 22 No'lu "Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu" ile 26 No'lu "Eğitim ve Kültür" fasıllarında da sorumlulukları bulunmaktadır. Kurumumuzca izlenen ve koordine edilen müzakere çalışmalarının teknik bazda desteklenebilmesi amacıyla, Kurumun faaliyet alanına giren müzakere fasıllarındaki gelişmeler 2008 yılında da izlenmiş, görüş oluşturulmuş ve çağrılı olunan yurtiçi ve yurtdışı toplantılara katılım sağlanmıştır.

7.1.2 Avrupa İstihdam Stratejisine (AİS) Dahil Olma Süreci

AB'ye üye olmak isteyen aday ülkeler için aşamalı bir süreç belirlenmiştir. Türkiye'nin Avrupa İstihdam Stratejisi'ne dahil olma çalışmaları Kurumumuz koordinatörlüğünde yürütülmektedir.

Avrupa Komisyonu (AK), aday ülkelerin kendilerini üyeliğe hazırlayacak şekilde istihdam politikalarını AİS'e göre belirlemeleri ve yine buna göre kurumsal yapılarını oluşturmaları için aday ülkelere finansal ve teknik düzeyde yardım etmektedir.

AK 1999 yılında aday ülkelerle istihdam konusunda işbirliği sürecini başlatmıştır. Bu işbirliği aynı zamanda istihdam politikalarında öncelikli olarak belirlenmiş konulara ilişkin AB mali yardımlarından yararlanmayı ve ASF'ye hazırlık çalışmalarını da kapsamaktadır.

7.1.2.1 İstihdam Durum Raporu

AİS'e dahil olma sürecinde ilk adım olarak kabul edilen ve işgücü piyasasının kapsamlı bir analizinin yapıldığı "İstihdam Durum Raporu" Kurumumuz koordinatörlüğünde akademisyenlerden oluşan bir ekibe hazırlatılmış ve rapor 2003 yılı içerisinde Avrupa Komisyonu'nca onaylanmıştır.

7.1.2.2 Ortak Değerlendirme Belgesi (JAP)

Sürecin ikinci adımı istihdam politikalarının analiz edildiği "Ortak Değerlendirme Belgesi" AK Uzmanları ile ülkemiz Uzmanları tarafından hazırlanarak Avrupa Komisyonu'na gönderilmiştir. Ortak Değerlendirme Belgesi hem AB'ye uyum için hem de üyelik sonrası Avrupa Sosyal Fonu başta olmak üzere pek çok olanaktan yararlanılmasında etkin bir role sahip olacaktır. Ortak Değerlendirme Belgesi aynı zamanda aday ülkenin Avrupa İstihdam Stratejisi doğrultusunda işgücü piyasası ve istihdam konusunda yapması gerekenlerin taahhüt altına alındığı bir belge niteliğindedir. Ortak değerlendirme Belgesinin önümüzdeki günlerde imzalanması beklenmektedir.

7.1.2.3 Ulusal Reform Programı

Ortak Değerlendirme Belgesi'nin imzalanmasından sonra, son aşama olarak ülkemizin ulusal istihdam eylem planını içeren "Ulusal Reform Programı" hazırlanacak ve belirlenmiş hedeflere ulaşmak için tespit edilen tedbirlerin uygulaması gündeme gelecektir.

7.2 PROJELER

7.2.1 Aktif İstihdam Tedbirleri ve İŞKUR'a Yerel Düzeyde Destek Projesi

İŞKUR'un özellikle yerel düzeyde daha etkin istihdam hizmeti sunmasını sağlamak ve aktif istihdam tedbirleri içeren hibe planı uygulamasını desteklemek amacıyla söz konusu proje hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Proje, Türkiye için 2002 Katılım Öncesi Yardım Programlaması kapsamında finanse edilen ve 2003 Ekim'i ile 2006 Mart'ı arasında uygulanan ve işgücü piyasası politikaları alanında ülke çapında bir dinamizm getiren

"Aktif İşgücü Programları Projesi"nin devamı niteliğindedir. 2006 yılı programlaması kapsamında yürütülmekte olan "Aktif İstihdam Tedbirleri ve Yerel Düzeyde İŞKUR'a Destek Projesi" ilk projeden elde edilen deneyimlerin üzerine inşa edilmiş olup başarılı uygulamaların yaygınlaştırılması, İŞKUR'un kurumsal kapasitesinin artırılması ve 28 ilde yerel istihdamı artırmaya yönelik faaliyetlerin desteklenmesi konularına odaklanmaktadır.

Projenin genel amacı, hedef grup olarak belirlenen gençlerin ve kadınların istihdama girişlerini desteklemektir. Projenin özel amacı ise, İŞKUR'un özellikle yerel düzeyde daha etkin istihdam hizmeti sunmasını sağlamak ve aktif istihdam tedbirleri içeren hibe planı uygulamaktır. Ayrıca, Avrupa İstihdam Stratejisine uygun insan kaynakları gelişimine katkıda bulunmak üzere politika ve programların planlanması, geliştirilmesi ve uygulanmasında mevcut kapasitenin geliştirilmesidir.

Projenin toplam bütçesi 20 milyon Avrodur. Bunun 16 milyon Avrosu Avrupa Komisyonu katkısı, 4 milyon Avrosu ise Türk Hükümeti katkısıdır. Projenin Kurumsal gelişim ve Aktif İstihdam Tedbirleri Bileşeni olmak üzere iki bileşeni bulunmaktadır.

Merkezde ve AİPP kapsamında illerde oluşturulan Pilot Ofisler ve Model Ofislerde uygulanacak olan Kurumsal Gelişim Bileşeninin hedef grubu; Kurumun operasyonel hizmetlerinden sorumlu kıdemli personel ile plasman personeli ve karar alma sürecine katkıda bulunmak üzere teşvik edilme ve desteklenme ihtiyacı duyan sosyal taraflardır. Aktif İstihdam Tedbirleri Bileşeninin hedef grubu ise; Hibe Planının uygulanacağı illerde İŞKUR'a kayıtlı genç işsizler ve kadınlardır.

Kurumsal Gelişim Bileşeni kapsamında, AİPP'nin sürdürülebilirliğinin sağlanması da göz önünde bulundurularak, pilot ofis ve model ofislerimizdeki kurumsal kapasite artırma çalışmalarına devam edilmektedir. Proje kapsamında bir Teknik Danışmanlık Ekibi seçilmiştir. Görev süresi 18 ay olarak öngörülen ekip, Ekim 2008 tarihinde göreve başlamıştır.

Projenin ikinci bileşeni olan Aktif İstihdam Tedbirleri Bileşeni, bir hibe planı uygulamasıdır. Bu kapsamda seçilen 25 ilde (İstanbul, Kayseri, Ankara, Sakarya, İzmir, Bursa, Samsun, Kocaeli, Adana, Aydın, Zonguldak, Gaziantep, Denizli, Tekirdağ, Trabzon, Mersin, Sivas, Antalya, Diyarbakır, Manisa, Hatay, Konya, Kahramanmaraş, Çorum ve Eskişehir) işsiz kadınlar ve gençlerin istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik projelere hibe verilmektedir. Proje teklif çağrısına Ocak 2008'de çıkılmış, Nisan 2008'de ise teklifler alınmıştır. Söz konusu tekliflerin değerlendirilme süreci tamamlanmış olup, Kasım 2008 itibariyle onaylanan 101 proje ile ilgili hibe sözleşmesi imzalanmış ve proje uygulamalarına başlanılmıştır. Elde edilen ilk verilere göre projelerden toplam 11.298 kişi faydalanmaktadır. Proje uygulamaları devam etmektedir.

7.2.2 Genç İstihdamının Artırılması Operasyonu

Genç nüfusun yoğun olduğu ülkemizde düşen nüfus artış hızı nedeniyle bu genç nüfustan faydalanabilmek için sınırlı bir zamanın olduğuna dikkat edilmelidir. Genç nüfusun ülkemize getireceği potansiyel faydalar oldukça fazladır; ancak, gençlere gerekli yatırım yapılmadığı sürece, bu durumun olası getirilerinin risklere dönüşme ihtimali fazladır.

Genç istihdama yönelik sorunlar, şu temel alanlardan kaynaklanmaktadır: Düşük istihdam yaratma kapasitesi, okullaşma oranının düşük olması, okuldan çalışma hayatına geçişte yaşanan sıkıntılar, eğitim ve işgücü piyasası talepleri arasındaki uyumsuzluk, genç nüfus arasında girişimcilik düzeyinin yetersizliği ve gençlerin kamu istihdam hizmetleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmamasıdır. Bu sorunlarla mücadele edebilmek için genç istihdamın desteklenmesi hibe projesi uygulanacaktır.

Projenin amacı; uygulanacak aktif işgücü programları ile gençlerin istihdam edilebilirliklerinin artırılması, her ilin işgücü piyasasına bağlı olarak belirlenen mesleklerde girişimcilik eğitimleri düzenlenmesi ve kendi işlerini kurmaları yönünde rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesi, okuldan işe geçişi kolaylaştıracak (staj) imkânlarının arttırılması, mesleki yeterliliklerinin arttırılması, çıraklık programlarından yararlananların sayısının artırılmasıdır.

Hibe programının 12 NUTS II bölgesinde genç işsizlik oranını azaltması ve gençlerin işgücü piyasasına katılımını arttırmak yönünde katkı sağlaması beklenmektedir. 2009-2011 yıları arasında uygulanacak olan ve süresi 24 ay olarak belirlenen operasyonun bütçesi, 23 milyon Avrodur.

Proje, İŞKUR'un AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) kapsamında yürütmekte olduğu operasyonlardan biridir. Projeye ilişkin Hibe Rehberi 15 Haziran 2009 tarihinde yayınlanmış olup, proje bilgilendirme toplantıları 2-14 Temmuz 2009 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Hibe projesi teklifleri 14 Eylül 2009 tarihinde sona ermiş olup gelen tekliflerin değerlendirme süreci başlamıştır. Değerlendirmenin Mart 2010'da tamamlanması öngörülmektedir. Teknik yardım bileşeni için hizmet ihalesi duyurusu yapılmış olup, 05 Ekim 2009 itibariyle ihale değerlendirme süreci başlamıştır.

7.2.3 Kamu İstihdam Hizmetlerinin Kalitesinin Artırılması Operasyonu

IPA kapsamındaki Operasyon, hem ulusal düzeyde hem de büyüme merkezleri ile bu merkezlerin içinde yer alan 12 NUTS II bölgesinde uygulanacaktır. Amacı; etkin bir işe yerleştirme sisteminin oluşturulması ile iş ve işçi arayanlara yönelik danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi olan Operasyon ile etkin bir "işgücü piyasası bilgi sistemi" oluşturulması

hedeflenmektedir. Operasyonun süresi 30 ay olarak belirlenmiş olup, bütçesi 17.000.000 Avro'dur. Operasyona ilişkin tanımlama dokümanları, yönetim otoritesi olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına gönderilmiştir.

7.2.4 Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu

Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) İnsan Kaynakları Bileşeni 2007 Programlaması kapsamında İŞKUR tarafından uygulanan operasyonlardan biri "Kadın İstihdamının Desteklenmesi" Operasyonu'dur. 2009-2010 yılları arasında 12 NUTS II bölgesinde yer alan 43 ilde uygulanacaktır.

24 ay sürecek bu Operasyonun amacı, özellikle yerel düzeyde olmak üzere, daha etkili kamu istihdam hizmeti sağlaması konusunda İŞKUR'a yardımcı olunması, ayrıca kadın istihdamının artırılması bakış açısı ile birlikte, onların daha iyi işlere ulaşmalarının sağlanması ve kadınların işgücü piyasasına girişlerinin önündeki engellerin azaltılmasıdır.

Operasyonunun genel hedefi, özellikle kadınların işgücü piyasasına girişlerini artırarak, daha çok kişiyi istihdama çekmek ve istihdamda tutmak amacına yönelik politikaları tasarlama, geliştirme ve uygulama konusunda mevcut kapasitenin iyileştirilmesidir.

Operasyonun hedef grubu, bakım sorumlulukları nedeniyle uzun süre işsiz kalmış kadınlar ile daha önce tarım sektöründe istihdam edilmiş olanlar dahil, kentlerde yaşayan işsiz ve işgücüne dahil olmayan kadınlardır. Söz konusu operasyon Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi ve Hibe Programı bileşenlerinden oluşmaktadır.

Operasyonun Toplam bütçesi 17.080.000 Avro olup, bütçenin, 2.562.000 Avro'su Ulusal Bütçe, 14.518.000 Avro'su Avrupa Komisyonu katkısından oluşmaktadır. Toplam bütçenin 13.080.000 Avro'su Hibe Programlarına ayrılmıştır.

Hibe Programı için 12 Şubat 2009 tarihinde MFİB tarafından ilana çıkılmış olup, Hibe Teklif Çağrısı kapsamında 12 Haziran 2009 tarihine kadar başvurular kabul edilmiştir. Hibe programları ile ilgili olarak 15 ilde bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmiştir. MFİBY'ne gönderilen projelerin değerlendirme süreci başlamış olup, ilk değerlendirme aşaması olan "Açılış Oturumu" yapılmıştır.

Operasyon sonucunda toplam 2.600 kadına girişimcilik eğitimi, 780 kadına çocuk/yaşlı bakım eğitimi, 7.800 kadına istihdam garantili kurs, 11.700 kadına kariyer danışmanlığı ve rehberliği hizmetleri verilmesi beklenmektedir.

"Kadın İstihdamının Desteklenmesi" Operasyonu'na destek verir mahiyette, tamamı Hibe Programından oluşan, 10.070.589 Avro bütçeli "Kadın İstihdamının Desteklenmesi II" Operasyonu başlatılacaktır. Operasyon bütçesinin 1.510.588,35 Avro'luk kısmı Ulusal Bütçe, 8.560.000,35 Avro'luk kısmı AB Komisyonu katkısından oluşmaktadır.

Teknik destek ihalesi ön duyuru: Şubat 2009'da yapılmıştır Operasyonun Hibe Bilgilendirme günleri NUTS II kapsamındaki 14 ilde 17 Şubat 2009-20 Mart 2009 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Operasyona ilişkin Hibe Teklif Çağrısına 13 Mart 2009-12 Haziran 2009 tarihleri arasında çıkılmıştır.15 Haziran 2009 tarihi itibariyle Proje tekliflerinin değerlendirme aşaması başlamıştır. Ayrıca, 23 Şubat 2009 tarihinde Program Otoritesi ve 25 Haziran 2009 tarihinde Ulusal Yetkilendirme Görevlisi tarafından yapılan akreditasyonlarla akreditasyon süreci tamamlanmıştır. Operasyona ilişkin Operasyonel Anlaşma Temmuz 2009'da Program Otoritesi ile İŞKUR tarafından imzalanmıştır.

7.2.5 Uzun Dönemli İşsizlerin İstihdam Edilebilirlikleri Yararına İşgücü Piyasası Aracılık Faaliyetlerinin Arttırılması

MATRA programları kapsamında Hollanda hükümetinin finanse ettiği Projenin amacı, uzun süreli işsizliği azaltmak için işgücü piyasasına müdahale araçları geliştirmek ve uygulamaktır.

Proje ile, İŞKUR'un bölgesel bazda işgücü piyasası analizi yapma kapasitesinin arttırılması, ilgili kurumlarla yapılacak işbirlikleri de dahil olmak üzere, pilot bölgelerde uygulanacak işgücü piyasası müdahale araçlarının tanımlanması, iki pilot faaliyet bölgesinde (Adana ve Malatya) kendi adına çalışanlar ile ücretli çalışanlar da dahil olmak üzere, en az 100 işsize ücretli iş için aracılık yapılması ve sonuç ve deneyimlerin diğer il müdürlükleriyle paylaşılması hedeflenmektedir.

Toplam bütçesi 600.000 Avro olan projenin 2008-2009 yılları arasında uygulanması planlanmış, ancak daha sonra projenin süresi Haziran 2010 tarihine kadar uzatılmıştır. Proje kapsamında, Hollanda'ya çalışma ziyaretleri gerçekleştirilmiş, pilot iller Adana ve Malatya'da görevli İş Koçları Hollandalı uzmanlar tarafından eğitilmişlerdir.

7.2.6 İŞKUR'un Kurumsal Yapısının Güçlendirilmesi, Özürlüler İçin Gelişmiş Bir İstihdam Stratejisi ve Mesleki Rehabilitasyon Projesi

Proje ile özürlülerin iş ve meslek analizi, mesleki rehabilitasyonu ve istihdamı konusunda Hollanda modelinden yararlanmak suretiyle Türkiye'deki mevcut durumun iyileştirilmesi

ve kısa sürede AB standartlarına entegrasyon sağlanması amaçlanmaktadır. Özürlülerin bireysel becerilerini, mevcut potansiyellerini ve fonksiyonel kapasitelerini tanımlayıcı bir kod ve kayıt sisteminin geliştirilmesiyle uygun işe yerleştirilebilmeleri yönünde iyileşme sağlayacak bu Projede, özürlü istihdamının artırılmasına yönelik öneriler de geliştirilecektir. Ocak 2007'de başlayan 450.000 Avro bütçeli ve 24 ay süreli Proje, pilot il olarak İzmir'de uygulamaya konulmuş olup; görülen lüzum üzerine Proje Mart 2009'da tamamlanmıştır.

Söz konusu proje kapsamında, özürlülerin istihdamına yardımcı olmak amacıyla bir eşleştirme programı hazırlanmıştır. İzmir İl Müdürlüğü işe yerleştirme biriminde 5 adet iş koçu görevlendirilmiş ve bu kişiler, özürlülerin işe yerleştirilmesi konusunda Hollandalı uzmanlar tarafından 8 aylık bir eğitime tabi tutulmuşlardır. Ayrıca, Proje sonuçlarının sürdürülebilirliği ve yaygınlaştırılması amacıyla 66 İŞKUR personelinin de Proje kapsamında eğitimi sağlanmıştır. Projenin beklenen sonuçlarından birisi olan 100 özürlü işsizin istihdam edilmesi hedefine ulaşılmış bulunulmaktadır.

7.2.7 21. Yüzyılın İnsan Kaynaklarının Yetiştirilmesine Yönelik Olarak İşgücü Piyasası Bilgilerinin Toplanması, Geleceğe Yönelik Tahminlerin ve Etkin Bir İşgücü Piyasası Analiz ve İzleme Sisteminin Oluşturulması Projesi

Projenin ana amacı, istihdamın artırılması ve işsizlikle mücadele etmek amacıyla görevli olan Kurumumuzun bu görevlerini yerine getirmede yardımcı olmak amacıyla tahmin yapılmasını sağlayacak modeller kurmaktır. Bu amaçla hazırlanarak, TÜBİTAK tarafından desteklenen ve Gazi Üniversitesi tarafından yürütülen projenin uygulanmasına 2008 Temmuz ayında başlanmıştır. Projenin 2010 yılı sonunda tamamlanması düşünülmektedir.

Proje ile, Kurumumuzun işgücü piyasası ile ilgili nitelik, sayı belirlemeleri ve değişim tahminleri ve uygulamalar gibi hizmetleri yerine getirmesi sırasında ihtiyaç duyduğu işgücü piyasalarının arz ve talep yönleri hakkında niteliksel bilgi üretmek ve bu bilgilerin üretilmesi için sürdürülebilir yeni bir sistem kurulmaya çalışılmaktadır.

Kurulmak istenen sistemle, politika ve proje geliştirmekle sorumlu kamu kurum ve kuruluşlarına bilimsel nitelikli gerçek bilgi sağlanacak, bu bilgilerin güncellenmesi için gereken izleme ve değerlendirme sistemi kurulacak ve işgücü piyasalarının sayı ve nitelikleri ile ilgili olarak orta ve uzun dönemli tahminler yapılacak ve tahmin yapılmasına imkân veren modeller kurulacaktır.

Proje sonunda;

- Türkiye ile uluslararası piyasalarda rekabet gücü olan (ekonomik, toplumsal ve işgücü piyasası dinamikleri açısından) ülkelerin ve gelişmiş bazı ülke uygulamalarının da incelenmesi neticesinde, İşgücü piyasasının incelenmesine yönelik bir yaklaşım ve bu doğrultuda bir yöntem geliştirilecek,
- Geliştirilecek olan bu yöntemin sistematik hale getirilecek,
- İşgücü piyasalarını arz yönlü olarak izlemeyi mümkün kılacak bir envanter formu hazırlanacak,
- İşgücü piyasalarını talep boyutu ile izlemeyi mümkün kılacak bir envanter formu hazırlanacak,
- İŞKUR'un görevlerini yerine getirmesi sırasında kullanabileceği işgücü piyasalarına ilişkin veriler ve örnek bir veri tabanı kurulacak,
- İşgücü piyasalarından verilerin hangi plan, yöntem ve süreçlerle toplanabileceğine ilişkin ayrıntılı rapor hazırlanacak,
- Veri toplama işinin hangi personel/ekip ile gerçekleştirilmesinin uygun olacağına ilişkin rapor hazırlanacak,
- Veri toplama amacıyla bir organizasyon modeli ve işleyişine ilişkin rapor hazırlanacak,
- Veri toplanması sırasında karşılaşılan ve karşılaşılma ihtimali olan sorunlara ilişkin bir rapor hazırlanacak,
- Türkiye'nin işgücü piyasalarındaki kısa, orta ve uzun dönemli gelişme ve değişmeleri takip ve tahmin etmeyi mümkün kılacak bir veri seti (parametreler) modeli hazırlanacak,
- Mesleklerde ve iş gruplarında ortaya çıkacak kısa, orta ve uzun dönemli değişmeler; hangi iş yada mesleklere olan ihtiyaç artacak, hangi iş yada mesleklere olan ihtiyaç azalacak v.b. belirlemelerden oluşan bir rapor ve bu belirlemelerin nasıl yapılacağına ilişkin modeller kurulacak,
- Türkiye iş piyasalarında ağırlıkları artma ihtimali olan sektörlerin belirlenmesine ilişkin bir model kurulacak,
- Bölge-İl-Sektör ekseninde işgücü ihtiyacının sayısal ve niteliksel bir profili ve bu profilin nasıl, hangi yöntemlerle ve süreçlerle oluşturulacağına ilişkin bir rapor hazırlanacaktır.

7.2.8 GAP-II Projesi

Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak illerini kapsayan GAP Bölgesi'nin en önemli sorunu işsizlik ve nitelikli işgücünün yetersizliğidir. Bölgedeki bu sorunların çözümü amacıyla, 2008-12 yılları arasında uygulanmak üzere

hazırlanıp, 18 Haziran 2008 tarih ve 26910 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak 2008/11 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile GAP Eylem Planı yürürlüğe konulmuştur. Eylem Planında doğrudan "istihdam odaklı" eylemler için 339.329.000 TL'lik kaynak ayrılması öngörülmüştür.

Plan kapsamında, "bölgedeki nitelikli işgücü açığının kapatılması için mesleki eğitim; işsiz kişilere dönük danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi, hibe yoluyla bölgenin proje uygulama kapasitesinin güçlendirilmesi ve Toplum Yararına Çalışma Programlarının artırılması" çerçevesinde dört Eylemi içeren 139.329.000 TL bütçe (Kaynağı İşsizlik Sigortası Fonu ve Özelleştirme Fonu) öngörülü, doğrudan Kurumumuzun sorumluluğuna verilmiş olan GAP-2 Projesi hazırlanmıştır.

Projede gerçekleştirilen faaliyetler sonucunda 2008 yılında toplam 795 kişi yararlanmış, Proje kapsamındaki eğitimler için ayrılan 5.000.000 TL'den 312.929 TL harcanmıştır. 2009 yılı için ayrılan 37.010.000 TL'lik kaynaktan ise 29/07/2009 itibariyle 10.211 kişinin yararlandığı eğitim programları için 33.898.106 TL'lik sözleşme imzalanmış ve 10.391.154 TL harcanmıştır.

7.2.9 Türkiye'de Kadınlar İçin İnsana Yakışır İş İmkanları Sağlanması Yoluyla Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Gerçekleştirilmesine Yönelik Aktif İşgücü Piyasası Politikaları Projesi

Kadınların işgücüne katılım oranlarının düşüklüğü ve işsizlik oranlarının yüksekliği Türkiye'nin en önemli sorunlarından biridir. 0cak 2009- Mart 2010 arasında 15 ay boyunca uygulanacak projenin bütçesi 400.000 Dolar ve projenin bütçesinin kaynağı ILO'dur. Projenin hedef grubu İŞKUR İl Müdürlüklerine (Gaziantep, Konya, Ankara) kayıtlı 18-29 yaş grubundaki genç kadınlardır.

Projenin amacı ise il düzeyinde İŞKUR personelinin ve sosyal ortakların kapasitesini geliştirmek; pilot olarak seçilen Ankara, Gaziantep ve Konya illerinde kadınların işgücüne katılımlarını artırarak ve onları aktif işgücü piyasası programlarına yönlendirerek kadın istihdamının artışına katkıda bulunmaktır.

Proje kapsamında 2009 tarihi itibariyle; Pilot illerde sosyal tarafların da katılımı ile toplantılar yapılmış; ön araştırma raporları hazırlanmış; Kurum çalışanlarına ve sosyal taraflara ILO Uluslararası Eğitim Merkezi tarafından eğitim seminerleri verilmiş; kadınlara yönelik mesleki eğitim kursları başlatılmış; Kadının İnsan Hakları Eğitimi modülü de kadınlara

verilen kurslara eklenmiş; ILO tarafından sosyal tarafların da katılımı ile 6 Ekim 2009 tarihinde bir bilgilendirme toplantısı yapılmıştır.

7.2.10 Herkes İçin İnsana Yakışır İş: Antalya'da Gençlik İstihdam Programı

Program, Türkiye'nin de imzaladığı Bin Yıl Kalkınma Hedefleri kapsamında, İŞKUR ile Birleşmiş Milletler kuruluşları FAO, ILO, IOM ve UNDP işbirliğinde Kasım 2008 ve Aralık 2009 tarihleri arasında Antalya'da yürütülecektir. Programın bütçesi 3.980.000 Dolar, programın finansmanı UNDP, ILO, IOM ve FAO tarafından sağlanacaktır.

Programla, işgücü piyasasındaki hassas gruplar (göçmen ailelerdeki gençler ve genç kadınlar) arasında işsizlik oranının azaltılması ve genç kadınların işgücüne katılım oranlarının artırılması hedeflenmektedir.

Programın etkilerinin yerel ve ulusal düzeyde olması beklenmektedir. Bu kapsamda;

- Yerel düzeyde; işgücü piyasasındaki en hassas grupların ve genç kadınların istihdamı, etkin bir şekilde gençlik ve göç yönetimi girişimlerinde bulunulurken, Antalya'daki işgücü talebi dinamikleri de desteklenecektir. Antalya'da bu program kapsamındaki hizmetlerden faydalanacak kişi sayısının 1.200 genç kadın ve erkek olması ve bu kişilerden 200'ünün işe yerleştirilmesi beklenmektedir.
- Ulusal düzeyde; kadınların işgücüne katılımının artırılması ile gençler için insana yakışır iş hedeflerini benimseyerek mevcut göçmenleri de içeren işgücü piyasasındaki en hassas guruplar arasında yoksulluğun azaltılmasına çalışılacaktır.

7.2.11 Kadın İstihdamının Arttırılmasına Yönelik Strateji Geliştirme Projesi

Mart 2009- Mart 2010 tarihleri arasında uygulanacak olan projenin finansmanı British Council tarafından karşılanacaktır. Projeyle, İŞKUR'un Türkiye'de kadınların istihdama katılımını artırmaya yönelik stratejiler geliştirme kapasitesini artırmaya yönelik bir eylem ve strateji planı hazırlanması amaçlanmaktadır.

7.2.12 Sektörler Arası İşbirliğine Dayalı İstihdamı Geliştirme ve Girişimciliği Destekleme Projesi

Türkiye'ye Doğu ve Kuzey Ülkelerinden gelen petrol ve doğalgaz boru hatları İskenderun Körfezi (Yumurtalık)'nde denize ulaşmaktadır. Körfezde bu konuda önemli yatırımlar yapılmakta, daha büyük yatırım potansiyeli de bulunmaktadır. Körfezde üç ilin, Adana, Osmaniye ve Hatay sınırları içerisinde yer alan Enerji İhtisas Bölgesinde yakın gelecekte

önemli yatırımların yapılması beklenmektedir. Proje'nin ağırlıklı olarak uygulanacağı Adana'nın Ceyhan ve Yumurtalık ilçeleri ile Osmaniye'nin Merkez ve Kadirli ilçeleri bu yatırımlardan en fazla etkilenen yerleşim birimleri olma özellikleri sebebiyle seçilmişlerdir.

Projeyle, Çukurova bölgesinde yaşayan halka sürdürülebilir bir gelir imkânı sağlayarak yaşam kalitelerinin yükseltilmesi hedeflenmektedir. Proje, ağırlıklı olarak aşağıdaki iki amaca yönelik olarak kurgulanmıştır. İşsiz bireyleri kendi işini kurması ya da bir başkasının yanında istihdama hazır hale getirilmesi; bölgedeki KOBİ'leri sağlanacak desteklerle bölgenin tedarikçi zincirine dâhil olabilecek kapasiteye ulaştırılmasıdır.

1 Ocak 2009 tarihi itibariyle başlayan projenin 30 ayda tamamlanması planlanmaktadır. Proje için öngörülen bütçe 4.582.440 Dolardır. Bu bütçenin; 1.370.000 Doları BTC, 2.032.000 Doları İŞKUR, 1.180.440 Doları da KOSGEB tarafından karşılanması öngörülmektedir.

Projenin hedef kitle açısından öncelikleri;

- Sanayileşme ve diğer nedenlerle geleneksel gelir kaynaklarını kaybeden veya kaybetme riski altında olanlar,
- Bölgedeki ekonomik yeniden yapılanma nedeniyle işini kaybeden veya kaybetme riski olanlar,
- Gençler,
- Kadınlar,
- Bölgedeki tedarik zincirine dahil olma potansiyeli olan KOBİ'lerdir.

7.2.13 Avrupa Rehberlik Merkezi (Euroguidance - Türkiye)

Avrupa Rehberlik Merkezi; yurt dışında kısa veya orta vadeli eğitim görme, staj yapma ya da eğitimci olarak çalışma fırsatı arayan rehber, danışman, akademisyen, öğrenci, öğretmen ve meslek erbâbını bilgilendirmek, eğitim ve öğretim alanındaki eleman değişimi için Avrupa Birliği ülkelerinden ortak arayan ya da bu ülkeler ile eğitim ve gençlik projeleri gerçekleştirmek isteyen, gerek özel ve gerekse kamusal eğitimle ilgisi bulunan tüm kurum ve kuruluşlara hitap eden bir faaliyettir. Avrupa Rehberlik Merkezi faaliyetleri ilgili ülkelerde Avrupa boyutunun desteklenmesine katkıda bulunarak ve Avrupa genelinde dolaşımın en etkin şekilde gerçekleşmesine zemin hazırlar.

Avrupa Rehberlik Merkezinin faaliyetleri her yıl Avrupa Toplulukları Komisyonu ile yenilenen sözleşmeler dahilinde yürütülmektedir. Toplam bütçesi 125.000 Avro olan projenin 50.000 Avrosu AB katkısı, 75.000 Avrosu Türkiye katkısıdır.

7.2.14 Ücret Garanti Fonu Çalıştayı

TAIEX kapsamında 3 Kasım 2009 tarihinde yapılması planlanan bu çalıştayda işverenin ödeme aczine düşmesi halinde işçi alacaklarının garanti edilmesi hakkındaki Avrupa Birliği müktesebatının ve uygulamalarının incelenebilmesi için üye ülkelerin garanti kurumlarından uzmanların ülkemize davet edilerek konunun uzmanlarla tartışılması amaçlanmaktadır.

7.2.15 Sosyal İçerme Operasyonu

Operasyonun amacı, özel itina gösterilmesi gereken kişilerin istihdam edilebilirliğinin artırılması, işgücü piyasasına erişimlerinin kolaylaştırılması ve işgücü piyasasına girişlerinin önünde yer alan engellerin ortadan kaldırılması ile bu kişilerin işgücü piyasası ve sosyal koruma alanlarındaki kurumlar ve mekanizmalar arasında daha iyi bir işleyiş ve koordinasyonun sağlanmasıdır. 2010- 2011 yıllarında uygulanacak olan projenin bütçesi, %15'i Türkiye katkısı %85'i Avrupa Komisyonu katkısı olmak üzere toplam 30.000.000 Avrodan oluşmaktadır.

7.2.16 Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu

Operasyonun amacı; kadınların istihdam edilebilirliklerini arttırmak, daha iyi işlere girişlerini kolaylaştırmak ve kadınların işgücüne katılımlarının önündeki engelleri azaltmak amacıyla, özellikle yerel düzeyde, İŞKUR'u daha etkili kamu istihdam hizmeti sunması için desteklemektir. 2010- 2011 yıllarında uygulanacak olan projenin bütçesi, %15'i Türkiye katkısı %85'i Avrupa Komisyonu katkısı olmak üzere toplam 10.000.000 Avrodan oluşmaktadır.

7.2.17 Otomasyon Ağı Projesi

Proje ile gerçekleştirilmek istenenler, Kurumumuz tarafından yürütülen çalışmaları daha aktif ve verimli hale getirmek, hizmet verdiğimiz kişi ve Kurumlara daha hızlı ve kolay hizmet sağlamak; mevcut kurum verilerini web tabanlı ortama aktararak hedef kitle ile etkileşimli bir platform oluşturmak; hedef kitlenin kendi bilgilerini internet ortamında girebileceği bir ortam sağlamak; bunun için de mevcut donanım, yazılım, veri iletişim altyapısını güvenilir ve hızlı bir altyapıyla yenilemektir.

2005 yılında başlanan projenin 2011 yılında tamamlanması planlanmaktadır. Projenin başladığı dönemden bu yana diğer Kurumlarla online entegrasyon sağlanmış, tüm kurum birimlerinde kullanılmak üzere modüller (istihdam, tazminat, işgücü piyasası, kurs ve

seminer, iş ve meslek danışmanlığı, e-öğrenme; insan kaynakları, bordro, muhasebe, alacakların takibi, sabit kıymetler, stok, doküman yönetim sistemi, e-ihale) geliştirilerek kullanılmaya başlamıştır.

7.2.18 Entegre İş Platformu

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı (2006 - 2010) çerçevesinde, Sosyal Güvenlik ve Yardım Hizmetleri başlığı altında 47 No'lu Eylem olarak yer alan "Entegre İş Platformu" ile gerek kamu sektöründe gerek özel sektörde iş arayanlarla işverenleri bir araya getiren tek bir portal oluşturulması planlanmaktadır.

Bütçesi 16.000.000 TL olan ve 2010-2011 arasında uygulanacak proje kapsamında;

- Kamu kurum ve kuruluşlarının gerek işçi gerek memur statüsünde iş başvurularının aynı portal üzerinden yapılabilmesi ve portalın kamuda ve özel sektörde iş arayanlar için ilk temas noktasıolması;
- Kamu kurum ve kuruluşlarının personel alım süreçlerine ilişkin gerekli işlemlerinin portal üzerinden yapılması (açık işlerin alınması, ilan edilmesi, başvuruların değerlendirilmesi, sonuçlarının duyurulması);
- Kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektörün İŞKUR Portalı üzerinden istediği özelliklerde personel arayabilmesine yönelik fonksiyonlar geliştirilmesi ve aranan nitelikte personele kolay ve hızlı bir şekilde ulaşabilmesi;
- Portal aracılığıyla, iş arayanlara İŞKUR kapsamındaki temel hizmetlerin online yapılması, Kamuda mevcut bulunan tüm açık işlere ulaşılabilmesi ve iş başvurularının kolay yapılabilmesi, başvuru sonuçlarını takip edilebilmesi;
- Portala girilen bilgilerin doğru ve güncel olmasına yönelik kontrol mekanizmalarının oluşturulması, başvuru sahiplerinin giriş yapması gereken bilgileri en aza indirebilmek için ilgili Kurumlarla bilgi paylaşımı yapılması, (KPSS ve adres kayıtları veritabanı, özürlü veri tabanı, UYAP veri tabanı vb) Portalın ilişkili diğer Kurum ve Kuruluşlar ile entegrasyon ile çalışması;
- Yeni iş ilanlarıyla ilgili uygun özelliklerde kişilere çeşitli kanallardan (e-posta, SMS, vb) bilgilendirme hizmetleri yapılması;
- Portalın yerel ve ulusal düzeyde işgücü piyasası ile ilgili her türlü bilgiyi ve hizmeti sunan bir ortam olması;

amaçlanmaktadır.

7.2.19 I.Ulusal Gençlik İstihdam Zirvesi

Gençlerin istihdamlarının artırılması ve işsizlik sorunları tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de büyük önem taşımaktadır. Konunun önemi; genç işsizliğinin çözümüne ilişkin eylem, plan ve politikaların tüm sosyal taraflarca ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda, Bakanlığımız ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), ülkemiz gençliğinin istihdamı konusunun ulusal düzeyde bütün sosyal tarafların katkısı ve katılımlarıyla tartışılabilmesi amacıyla bir çalışma başlatmışlardır.

Yapılan çalışma kapsamında, 15-16 Kasım 2008 tarihlerinde Çorum'da I. Ulusal Gençlik İstihdam Zirvesi gerçekleştirilmiş olup, zirveye ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile sosyal taraf temsilcilerinin katılımı sağlanarak sorunlar ve çözüm önerileri tartışılmıştır.

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SEKİZİNCİ BÖLÜM
BÜTÇE VE PERSONEL

8.1 BÜTÇE

İŞKUR 2008 yılı bütçesi için öngörülen 211.205.000,00 TL'lik başlangıç bütçesine yıl içerisinde ilgili yasal mevzuat çerçevesinde yapılan 45.997.600,00 TL'lik ilave ile, yıl sonu ödeneği 257.202.600,00 TL olmuştur. Yıl sonu gerçekleşme tutarı ise 137.546.255,56 TL'dir. Toplam harcama tutarı, yıl sonu ödenek tutarının 119.656.344,44 TL altında gerçekleşmiştir.

Yılsonu gerçekleşmesine göre toplam bütçe giderleri içinde en büyük payı sırasıyla yüzde 40,10 oranı ile mal ve hizmet alımları ve yüzde 38,77 oranı ile personel giderleri almaktadır.

Bütçe gelirlerine bakıldığında yıl sonu itibariyle toplam 197.583.441,68 TL tutarında gelir tahsil edildiği görülmektedir. Buna göre, bütçe gelirleri başlangıç hedefine göre yüzde 6 oranında azalış göstermiştir.

Tablo 44. Türkiye İş Kurumu 2008 Bütçe Gerçekleşmeleri

Bütçe Gelirleri	Başlangıç Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	2.035.000,00	2.035.000,00	2.019.250,14
Alınan Bağış ve Yardımlar	107.457.000,00	121.107.000,00	88.857.965,58
Diğer Gelirler	93.663.500,00	126.011.100,00	83.850.929,98
Sermaye Gelirleri	9.500,00	9.500,00	
Net Finansman	8.040.000,00	8.040.000,00	22.855.295,98
Toplam	**211.205.000,00**	**257.202.600,00**	**197.583.441,68**
Bütçe Giderleri	**Başlangıç Ödeneği**	**Yıl Sonu Ödeneği**	**Gerçekleşme**
Personel Giderleri	53.344.716,00	54.403.516,00	53.332.213,89
SGK'ya Devlet Prim Giderleri	5.541.574,00	5.997.774,00	5.961.667,60
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	97.691.780,00	128.190.380,00	55.162.699,46
Cari Transferler	4.920.930,00	4.920.930,00	4.168.050,49
Sermaye Giderleri	49.706.000,00	63.690.000,00	18.921.624,12
Toplam	**211.205.000,00**	**257.202.600,00**	**137.546.255,56**

Kaynak: İŞKUR

Genel Müdürlüğümüze 2009 yılı bütçesiyle 579.739.300 TL ödenek tahsis edilmiş iken ilgili yasal mevzuatlar çerçevesinde yapılan eklemelerle yıl sonu ödeneği 838.135.378 TL olmuştur. Ekim sonu gerçekleşme tutarı ise 221.516.160 TL'dir. Yıl sonu ödeneğinin % 95 'inin gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Tablo 45.Türkiye İş Kurumu 2009 Bütçe Gerçekleşmeleri

Bütçe Gelirleri	Başlangıç Ödeneği	Yıl Sonu Ödeneği	Gerçekleşme *
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	5.093.150	5.093.150	2.204.240
Alınan Bağışlar Ve Yardımlar	239.033.875	239.033.875	90.312.230
Diğer Gelirler	316.201.775	574.267.853	149.504.535
Sermaye Gelirleri	10.500	10.500	50
Red ve İadeler (-)	4.850.000	4.850.000	20.504.895
Kasa ve Banka (Finansman) Devri	24.250.000	24.580.000	-
Toplam	579.739.300	838.135.378	221.516.160
Bütçe Giderleri	**Başlangıç Ödeneği**	**Yıl Sonu Ödeneği**	**Gerçekleşme ***
Personel Giderleri	63.972.354	64.659.074	44.330.698
SGK'ya Devlet Primi Giderleri	6.302.513	7.160.791	5.316.780
Mal Ve Hizmet Alımları	318.157.933	574.579.013	108.514.505
Cari Transferler	5.633.500	6.063.500	4.092.761
Sermaye Giderleri	167.673.000	167.673.000	24.290.731
Toplam	561.739.300	820.135.378	186.545.475

Kaynak: İŞKUR

8.2 YERLEŞİM DURUMU

Gelişmiş ülkelerin birçoğunda istihdam kurumlarını hizmet binaları, herkesin kolayca ulaşabileceği, merkezi yerlerde ve kolayca girilip-çıkılabilen, özellikle, özürlülerin ulaşımda sıkıntı yaşamadığı, az katlı yapılar olarak tasarlanmış ve inşa edilmiştir.

Genel Müdürlüğümüz hizmetlerini 7 ayrı hizmet binasında yürütmektedir. Merkez ve taşrada 60'ı mülkiyet, 62'si kiralık olmak üzere toplam 122 binada hizmet vermektedir.

Merkezde Kurumun çalışmalarını yürüttüğü binalar genel olarak konuttan bozma yapılar olduğundan, dağınık ve yetersizdir. Bu durum, koordinasyonun sağlanmasında zorluklara yol açtığı gibi, iş akımında da gecikmelere, zaman kaybına ve maliyet artışına neden olmaktadır. Buna zaman ve işgücü kaybı ilave edildiğinde, ayrıca denetim ve koordinasyon üzerindeki olumsuz etkiler de göz önüne alındığında, Kurum merkez birimlerinin tek çatı altında toplanamaması çok önemli sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Sorunun çözümlenebilmesi için SGK'nın boş olan bir arazisi satın alınmış, yapılacak olan yeni binanın projesi çizilmiş olup şu anda bina yapımı için ihale aşamasına gelinmiştir. Böylece hizmetlerin daha etkin ve verimli sürdürülmesi sağlanacak, kaynak israfının önüne geçilecektir.

8.3 PERSONEL DURUMU

Dünyada istihdam kurumları işsizliğin önlenmesi, istihdamın artırılması amacıyla, istihdam politikalarını etkin bir şekilde oluşturmakta, ülkelerinin işgücü piyasalarına yön vermektedirler. Söz konusu kurumlar bu hizmetleri gerçekleştirirken her türlü kurumsal altyapı donanımına ve yeterli personel sayısına sahip bulunmaktadır.

İŞKUR'un şu an Genel Müdürlükte 504, taşrada da 2.194 olmak üzere toplam 2.699 personel ile hizmetlerini yerine getirmeye çalışmaktadır.

Son yıllarda naklen geçiş, açıktan atama ve sözleşme yoluyla personel alımı gerçekleştirilmiş olmasına rağmen özellikle il veya şube müdürlüklerinde personel ihtiyacı Kurumun önemli bir sorunu olmaya devam etmektedir.

Tablo 46.Çalışan Personelin Hizmet Sınıflarına Göre Dağılımı

Sınıfı	Personel Sayısı	Oran (%)
Genel İdari Hizmetler	2.331	86,4
Teknik Hizmetler	68	2,5
Sağlık Hizmetleri	7	0,3
Avukatlık Hizmetleri	16	0,6
Yardımcı Hizmetler	132	4,9
Sözleşmeli Personel	145	5,4
TOPLAM	2.699	100

Kaynak: İŞKUR (27.10.2009 İtibariyle)

2009 Ekim ayı itibariyle Kurumda, Genel İdare Hizmetleri Sınıfında (GİH) 2.331 Sağlık Hizmetleri Sınıfında (SHS) 7, Teknik Hizmetler Sınıfında (THS) 68, Avukatlık Hizmetleri Sınıfında (AHS) 16, Yardımcı Hizmetler Sınıfında (YHS) 132 ve sözleşmeli olarak da 145 olmak üzere toplam 2.699 personel ile çalışmalarını yürütmektedir.

Tablo 47. Çalışan Personelin Öğrenim Durumları

Öğrenim Durumları	Personel Sayısı	Oranı %
İlkokul	7	0,3
Ortaokul	80	3,0
Lise	622	23,0
Önlisans	478	17,7
Lisans/Yüksek Lisans/Doktora	1.512	56,0
Toplam	**2.699**	**100**

Kaynak: İŞKUR (27.10.2009 İtibariyle)

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi; Kurum personelinin %56'sı lisans/yüksek lisans, %23'ü lise, %17'si önlisans, kalan yaklaşık %3'lük kesim ise ortaokul ve ilkokul mezunudur. Önceki yıllarla karşılaştırıldığında Kurumda çalışan üniversite mezunu personel sayısı giderek artmaktadır.

2008 Yıllık Eğitim Planı kapsamında 15, plan haricinde 14 olmak üzere toplam 29 adet eğitim programına 1.484 personelin katılımı sağlanmıştır. Eğitim konularının kapsamlı, güncel ve hedef kitleye uygun bir şekilde seçilmesine özen gösterilmiştir. Gerçekleştirilen eğitimler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 48. Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri (2008)

Eğitimler	Katılımcı Sayısı
Bilgisayar Eğitimi	29
İç Denetçi Eğitimi	2
Aktif İstihdam Tedbirleri ve Yerel Düzeyde İŞKUR'a Destek Projesi	101
Muhasebe Eğitimi	61
İş Danışmanlığı Eğitimi (4 Grup)	100
Muhasebe (Bilanço) Eğitimi	12
KYS Temel ve İç Tetikçi Eğitimi	29
Hacettepe İç Hastalıkları Mezuniyet Sonrası Eğitim Kursu	2
Aday Memur Temel Eğitimi	27
Eğiticilerin Eğitimi	29
İşgücü Kursları Eğitimi (6 Grup)	162
ÖİB İstatistik Programı e-Dönüşüm Eğitimi	15
Yabancı Dil Eğitimi	22
Beden Dili, Proje Yön., Etkili Sunuş Tek., Kurum Kült. ve Zaman Yön. Eğt.	20
Sigarasız İşyeri Eğitimi	17
İlk Yardım Eğitimi	40
MDM Görevlileri Eğitimi	38
Bilişim ve İnternet Hukuku Eğitimi	4
İş Arama Becerilerinin Geliştirilmesi Eğitimi	43
Sicil ve Disiplin Amirliği Eğitimi	178
Sekreterlik Eğitimi	2
Oryantasyon Eğitimi	75
Türk İşaret Dili Eğitimi	15
Matra Eğitimi	49
Muhasebe, Bütçe ve Taşınır Mal Yönetmeliği Eğitimi	193
KYS Temel ve Bilgi Tazeleme Eğitimi	99
İş ve Meslek Danışmanlığı Eğitimi	25
Mesleki Bilgilendirme Politikaları Semineri	95
Toplam	**1.484**

Kaynak: İŞKUR

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Gelişen ve değişen dünyamızın yaşadığı ekonomik ve sosyal değişim küreselleşmenin bir sonucu olarak karşımıza çıkmıştır. Bu değişim süreciyle birlikte ekonomik yapı içerisinde yer alan emeğe dayalı üretim biçimleri yerine teknoloji ağırlıklı üretim biçimlerinin ön plana çıkmasıyla nitelik düzeyi yüksek işgücüne duyulan ihtiyaç artış göstermiştir. Bunun sonucunda da rekabet edilebilirlik açısından bilgiye sahip olmanın önemi artmış, bilginin kendisini sürekli yenilemesine bağlı olarak eğitim ve yaşam boyu öğrenim üretimde süreklilik sağlanması rekabet için önemli faktör haline gelmiştir. Bu bağlamda özellikle küreselleşme sonrasında ortaya çıkmış olan rekabetçi yapı işletmelerin ulusal ve uluslararası alanda başarısı için eğitim düzeyi yüksek, gerekli nitelik ve donanıma sahip işgücüne olan ihtiyacı artırmıştır.

Bunun sonucu olarak eğitim sadece eğitim kurumlarının görevi olmaktan çıkmış ve bireylerin yaşamını kapsayan bir olgu haline gelmiştir. Yaşanan bu ve benzer gelişmeler eğitimi kurumlara bağlı olmaktan çıkardığı gibi belirli bir zaman aralığına bağlı bir etkinlik olmaktan da çıkarmıştır. Bu bağlamda örgün eğitim Kurumlarının yanı sıra yaygın eğitim kurumlarının önemi artmış, ayrıca işgücü piyasasının aktörleri olan Kurum/Kuruluşlarında sürece dahil olma zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Yaşanan bu gelişim ve değişimlere paralel olarak 2003 yılında yürürlüğe giren 4904 sayılı Kanun ile getirilen yasal düzenlemeler çerçevesinde istihdam alanında ulusal ve yerel düzeyde aktörlerinde dahil olduğu bir yapı oluşturulmuş ve bu yapı içerisinde, istihdamın korunmasına, geliştirilmesine, yaygınlaştırılmasına ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak ve işsizlik sigortası hizmetlerini yürütmek üzere kurulan Türkiye İş Kurumuna (İŞKUR) Kamu İstihdam Kurumlarının en temel işlevlerinden biri olan iş ve işçi bulmaya aracılık etmek görevinin yanı sıra işsizlere belirli bir gelir desteği sağlamayı amaçlayan pasif istihdam programlarını, işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmayı ve istihdamda sürekliliği sağlamayı amaçlayan aktif istihdam programlarını yürütme görevleri verilmiştir.

Ekonomik ve sosyal gelişmeler paralelinde aktif istihdam programları çerçevesinde; istihdamın korunması ve işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikte işgücünün yetiştirilebilmesi bağlamında İŞKUR tarafından meslek edindirme, meslek değiştirme, meslek geliştirme eğitimlerini kapsayan kurs programları; işsizlerin iş disiplini kazanmalarını, belirli süreyle gelir elde etmelerini ve kamu yararına bir hizmetin gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla Toplum Yararına Çalışma Programları; işsizlerin kendi işlerini kurmalarını ve bu eğitimler sonrasında KOSGEB tarafından girişimcilere yönelik desteklerden yararlanmalarını sağlamak amacıyla Girişimcilik Eğitimleri ve işsizlerin mesleki deneyim kazanmalarını sağlamak amacıyla staj programları düzenlenmektedir.

İstihdamın artırılması ve işsizliğin önlenmesine yönelik olarak 2008 yılında 5763 sayılı Kanun ile yapılan yasal düzenlemelerle aktif istihdam programları dahilinde; yerel düzeyde İlin işgücü, istihdam ve mesleki eğitim ihtiyacını tespit etmek, mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları ile işletmelerde yapılacak mesleki eğitim ve istihdam konularında etkinlik ve verimliliği artırmak amacıyla politikalar oluşturmak, plan yapmak ve kararlar almak, ilgili kurum ve kuruluşlara görüş ve önerilerde bulunmak üzere yerel düzeyde aktörlerin sürece daha etkin bir şekilde dahil olmalarını sağlayabilecek yapısal düzenlemelere gidilerek, İl İstihdam Kurulları ve İl Mesleki Eğitim Kurulları, İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu olarak birleştirilmiş ve bu kurullara geniş yetkiler verilmiş; işgücü piyasasının ihtiyaçlarının zamanında ve etkin bir biçimde karşılanabilmesi amacıyla, işgücü yetiştirme faaliyetlerinin hizmet alım usulünde kolaylık sağlayıcı düzenlemelere yer verilmiş; aktif istihdam programlarında kullanılmak üzere işsizlik sigortası fonundan sürdürülebilir bir kaynak aktarımına olanak sağlanmıştır.

İstihdamın artırılması ve işsizliğin önlenmesinin en temel çözüm yolu, hiç kuşkusuz istihdam kapasitesini artıracak yatırımların yapılması, yeni iş alanları yaratılması, iş piyasalarının esnek hale getirilmesi ve aktif istihdam politikalarının uygulanmasıdır. Bununla birlikte düzenli ve istihdam odaklı bir ekonomik büyüme yanında, iş piyasası talep ve beklentilerine uygun insan kaynaklarını geliştirme stratejilerinin belirlenmesi ve istihdam hizmetlerinin çeşitlendirilerek etkin sunumunun sağlanması, bunun için de Kamu İstihdam Kurumu olan İŞKUR'un kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KAYNAKÇA

ÇSGB, Türkiye' de İşsizliğin Önlenmesi ve İstihdamın Artırılması, Türkiye Cumhuriyeti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Genel Yayın No: 117, 2004.

Dokuzuncu Kalkınma Planı, DPT Yayın 2548, Ankara 2006.

KENAR, Necdet, "Avrupa İstihdam Stratejisi ve Türkiye", İktisat, İşletme ve Finanas Dergisi, Sayı Ekim 2004.

SAYIN, Ali Kemal, Emek Piyasasında Aracılık ve Özel İstihdam Büroları, Türkiye İş Kurumu Yayınları, Ankara 2002.

THUY, P. ve diğ., Değişen İşgücü Piyasasında Kamu İstihdam Hizmeti, ILO Yayını, Ankara 2001.

TUNALI, İnsan ve diğ., İstihdam Durum Raporu, İŞKUR, Ankara 2003.

ILO 2004 İşgücü Piyasası Temel Göstergeleri.

Aylık İstatistik Bültenleri, İŞKUR, Ankara.

İşsizlik Sigortası Fonu Aylık Bültenleri, İŞKUR, Ankara.

İstatistik Yıllıkları, İŞKUR, Ankara.

Hanehalkı İşgücü Anketleri (1988-2009), TÜİK, Ankara.

OECD Veri Tabanı.

Eurostat 2008 Yıllığı.

İstanbul İstihdam Raporu, İl İstihdam Kurulu 2007.

IV. Genel Kurul Raporu, İŞKUR, Ankara 2007.

TOBB 2008 Ekonomik Rapor.

Orta Vadeli Program (2010-2012)

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

EK:
IV. GENEL KURUL KARARLARI

İSTİHDAM POLİTİKASI ÖNERİLERİ

- Ülkemizin en önemli sosyal sorunu olan işsizliğin azaltılması ve istihdamın niteliğinin artırılması ve tam istihdam hedefine ulaşılabilmesi için Ulusal İstihdam Stratejisi'nin hazırlık ve karar süreci bir an önce tamamlanmalı ve yürürlüğe konmalıdır.
- Bu kapsamda özellikle "Ulusal Kadın İstihdamı Politikası", "Ulusal Genç İstihdamı Politikası" ve "Ulusal Özürlü İstihdamı Politikası" geliştirilmelidir.
- İstihdam politikasının ana ekseninde, işverenleri kadın ve genç istihdamına özendirmek ile kadınların, gençlerin ve özürlülerin girişimciliğini teşvik etmek olmalıdır. Var olan istihdamı koruyarak, ilk kez işe girecek kadınların, gençlerin ve özürlülerin çalıştırılması halinde istihdama bağlı yükler (vergi, sosyal sigorta primi vb.) hafifletilmelidir.
- Hükümetin ekonomi politikaları, ekonominin katma değer ve istihdam yaratma gücünün artırılmasını esas almalıdır. Yapılacak her türlü yasal düzenleme girişimciliğe ve istihdama muhtemel etkileri düşünülerek değerlendirilmelidir.
- İzlenecek büyüme stratejisi ihracata, ileri ve öncü teknolojilere, işletmelerin rekabet gücünü ve yatırım yapma kapasitesini artırmaya ve istihdamı geliştirmeye dayalı olmalıdır.
- İstihdam üzerinde % 43 düzeyinde bulunan ve OECD Ülkeler Grubunun en yüksek oranını ifade eden vergi ve sigorta prim yükü, takvimli ve aşamalı bir program dahilinde OECD ortalamasına indirilmelidir.
- İşletmeler üzerindeki sosyal yükümlülükler, teşvik edici yönü ağır basan bir yaklaşımla ve AB standartlarıyla uyumlu olarak düzenlenmelidir.
- Toplu pazarlık ilkelerine aykırı olmamak koşuluyla ücret politikasının temel unsurları; işletme ve ülke düzeyinde rekabet gücü, istihdam yaratma ve mevcut istihdamı koruma imkanları ile katma değerdeki değişim olmalıdır.
- İstihdam arttırıcı bir unsur olarak esneklik örgütlenme hakkı, toplu sözleşme hakkı, iş güvencesi ve sosyal güvenlik ile birlikte düşünülmelidir. 4857 sayılı İş Kanunu'nun öngördüğü esneklik imkanları, işletmelerin rekabet gücü ve istihdam artışı için geliştirilmeli; esneklik-güvence dengesi kurulmalıdır.

- 2008 yılından itibaren çalışanın kendisi için asgari ücretin yarısı ölçüsünde uygulanacak olan "asgari geçim indirimi" oranı kademeli olarak asgari ücret düzeyine yükseltilmelidir.
- Teşvikler "istihdam bazlı" olmalıdır. Teşviklerin sonuçlarını ve etkinliğini ölçecek mekanizmalar oluşturulmalıdır. Bundan sonra seçilecek yönteme dair çalışma yapılmalıdır.
- Kayıtdışı istihdam sorununun genellikle küçük işletmeler ve kendi hesabına çalışanlar kapsamında ortaya çıktığı dikkate alınarak, sosyal sigorta ve vergi kayıtlılığı temelinde mikro kredilerin verilmesi, mevzuat, pazarlama, işletme yönetimi, teknoloji kullanımı gibi konularda danışmanlık ve eğitim hizmetleri gibi desteklerin sunulması önem taşımaktadır. Bu tür hizmetlerden yararlanmak isteyenlerin kayıtlı hale gelmelerine katkı sağlayacaktır.
- Vergi ve prim yükü, sosyal yükler ve bürokratik formaliteler makul düzeye indirilerek, kayıtlı sisteme geçişi teşvik edici yöntemler (mikro kredi, danışmanlık ve eğitim hizmetleri gibi) benimsenerek kayıtdışı istihdam önlenmelidir. Vergi ve prim yükünün azaltılması ve istihdam teşvikleri için gerekli kaynaklar, kayıtdışı istihdamın kayda alınması ile sağlanmalıdır. Kayıtdışı ile mücadele kararlılıkla yapılmalıdır.
- Yatırım yapmaya ve işçi çalıştırmaya ilişkin bürokratik formaliteler azaltılmalıdır. İşletmelerin tabi olduğu tüm formaliteler tek bir hizmet biriminde (tek durak ofis) tamamlanmalı; bildirimler teke indirilmelidir. Organize Sanayi Bölgeleri'nde ve sanayiinin yoğun olduğu yerlerde SGK ve Maliye Bakanlığı bürolar açmalı, hizmet girişimcinin ayağına götürülmelidir. e-devlet süreci hızlandırılmalıdır.
- İşyeri denetimlerinde, Toplu İş Sözleşmesi uygulanmayan işyerlerine öncelik verilmelidir. Sendikaların faaliyet gösterdiği, toplu iş sözleşmesi uygulanan işyerleri, kayıtlı işyerleri olduğundan bu işyerleri en son denetlenen yerler olmalı; toplu iş sözleşmeleri kayıtlı olmanın bir referans belgesi şeklinde kabul edilmelidir.
- Ülkemizde aktif işgücü programlarının uygulanmasından sorumlu kuruluş olan Türkiye İş Kurumu'nun, bu programları etkinlikle uygulayabilecek düzeye ulaşabilmesi için kurumsal kapasitesi ve bütçesi güçlendirilmeli ve Kurumun tanınırlığı artırılmalıdır.

- İŞKUR'un düzenlediği aktif işgücü programlarının etki analizleri yapılmalı, izleme ve değerlendirmeye ilişkin çalışmalar etkinleştirilmelidir.
- İŞKUR ulusal ve uluslararası kaynak yaratarak, İstihdam yaratmayı amaçlayan mikro ölçekteki projeleri desteklemelidir.
- İşgücü piyasasına ilişkin veriler arasında uyum, verilerin birbirleri ile karşılaştırılabilive bir arada kullanılabilir olması, resmi istatistik programına paralel olarak sağlanmalıdır. Ulusal ve İl düzeyinde İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi kurulmalıdır.
- Ulusal ve yerel düzeydeki İşgücü Piyasası İhtiyaç Analizleri tamamlanmalı, sürekli güncellenmeli ve analiz sonuçları Ulusal İstihdam Stratejisi çerçevesinde her ilde hazırlanacak İl İstihdam Politikaları'nın temelini oluşturmalıdır.
- İşgücü verilerinin karşılaştırmalı bir biçimde yer aldığı ilgili kuruluşların da verilerinin bulunduğu, açıklamalara ve yorumlara da yer verildiği bir yayın düzenli olarak çıkarılmalıdır.
- İl İstihdam Kurulları, sosyal diyalog ve işbirliği mekanizması ile etkinleştirilmeli, tüm toplum kesimlerinin katılımcı bir anlayışla, birlikte çalışması gerçekleştirilmeli, İl İstihdam Kurulları'nın İl Mesleki Eğitim Kurulları ile birlikte çalışmaları sağlanarak istihdam-eğitim ilişkisi kurulmalıdır. Her iki Kurulun oluşumları yeniden gözden geçirilmeli, alınan kararların hayata geçirilebilmesi için İllere bütçe tahsisi yapılmalıdır.
- İşsizlik sigortasından yararlanma şartları kolaylaştırılmalı, işsizlik ödeneğinden yararlanma süresi ve işsizlik ödeneğinin miktarı artırılmalıdır. İşsizlik Sigortası Fonu'nda biriken kaynaktan karşılanarak düzenlenecek olan aktif istihdam tedbirlerinden İŞKUR'a kayıtlı tüm işsizlerin yararlanması sağlanmalıdır.
- Kurum' dan işsizlik ödeneği almaya hak kazananların işsiz olduğu sürece İŞKUR'la sürekli temas halinde olmasını ve durumlarının izlenmesini, etkin eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilerek istihdama kazandırılmasını içeren bir çalışma modeli uygulanmalıdır.

- Kadınlar ve özürlüler genel ve mesleki eğitim imkanlarından daha fazla yararlandırılmalı, yaşam boyu eğitim olanakları artırılmalı ve bilgi teknolojilerine erişimleri sağlanmalıdır.
- Kadınları, gençleri ve özürlüleri işgücü piyasasına ilişkin mevzuat ve uygulamalar konusunda bilgilendirecek programlara ağırlık verilmelidir.
- Eğitim programları, açılacak bölümler ve eğitimi verilecek meslekler işgücü piyasasının gereksinimleri doğrultusunda ve ilgili meslek kuruluşları, sosyal taraflar ve işletmelerin görüşleri de dikkate alınarak yönlendirilmelidir.
- Yaşam boyu eğitim, yenilikçilik ve yaratıcılık özendirilmeli, etkin bir mesleki rehberlik ve danışmanlık sistemi geliştirilmelidir.
- Optimal düzeyde eğitimle insan yeteneğini azami verimlilikle kullanmayı amaçlayan kısa süreli meslek ve beceri eğitimleri ön plana çıkmalıdır. Zorunlu eğitim 12 yıla yükseltilmelidir. Çıraklık eğitim sistemi geliştirilmeli ve yaygınlaştırılmalı, özel sektörün mesleki eğitim kurumu açması teşvik edilmelidir.
- Ekonomik kalkınmamızda en büyük zenginliğimiz ve avantajımız olan insan kaynağımıza, diğer ülkelerin sağladığı elverişli ortam sağlanması yoluyla beyin göçü tersine çevrilmelidir.
- İşletme-eğitim kurumları işbirliği geliştirilmelidir. Üniversiteler öğrencilerine firmalarla erkenden tanışmaları için ortam sağlamalı; özel kesim de konuya daha çok ilgi göstermeli, staj ve burs olanaklarını ve firma/sektör tanıma programlarını artırmalıdır.
- İŞKUR'un geçmiş yıllarda yapılan Genel Kurulları'nda alınan kararlarına sahip çıkılmalı, bu kararların uygulanmasında karşılaşılan sorunların çözümü için kararlı davranılmalıdır.